

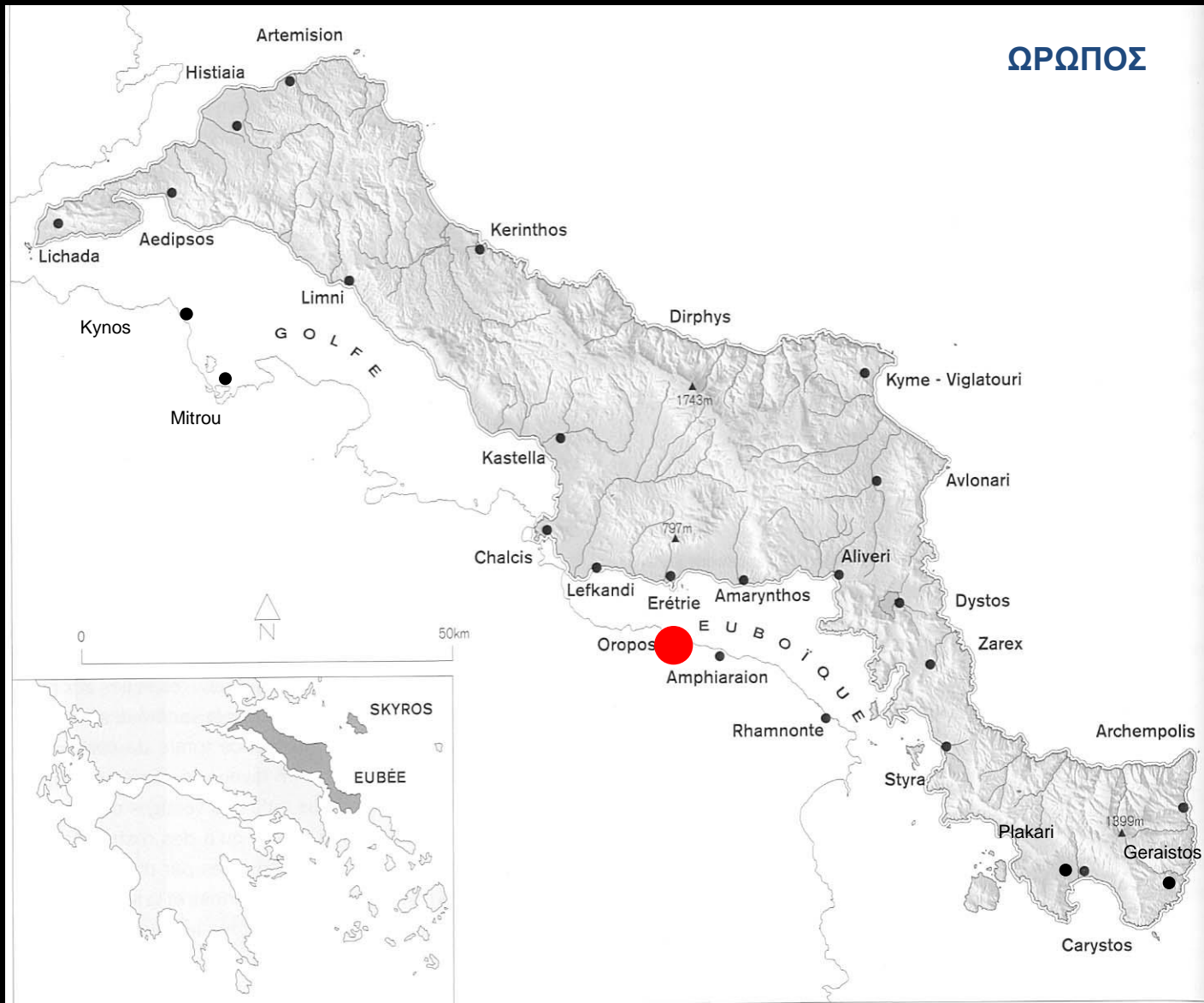
«ΚΩΜΗ» Ή «ΠΟΛΙΣ»; Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΟΥ ΩΡΩΠΟΥ ΑΤΤΙΚΗΣ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΜΑΖΑΡΑΚΗΣ ΑΙΝΙΑΝ



Ματιές στην πόλη: μεταξύ αρχιτεκτονικών και αρχαιολογικών προσεγγίσεων

Ε.Ι.Ε. 2 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2014





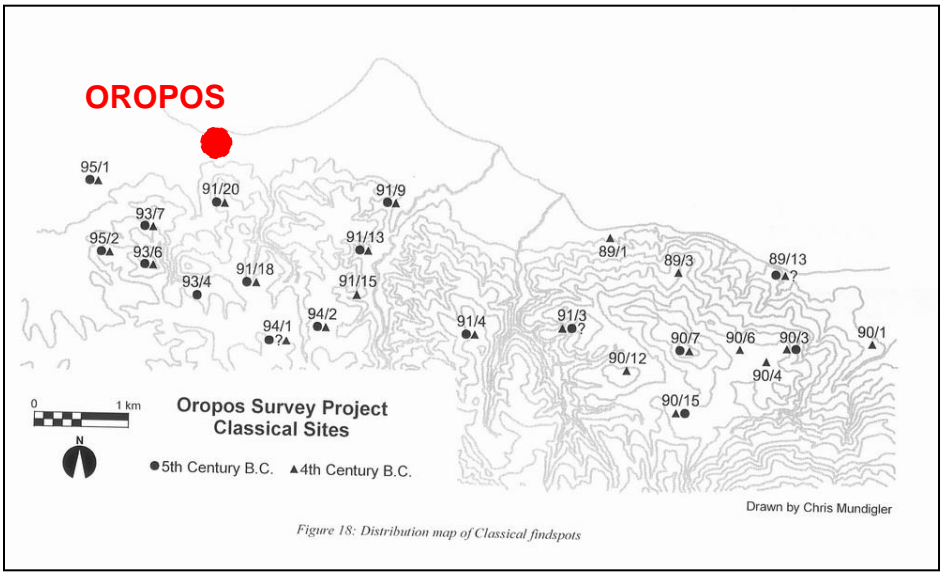
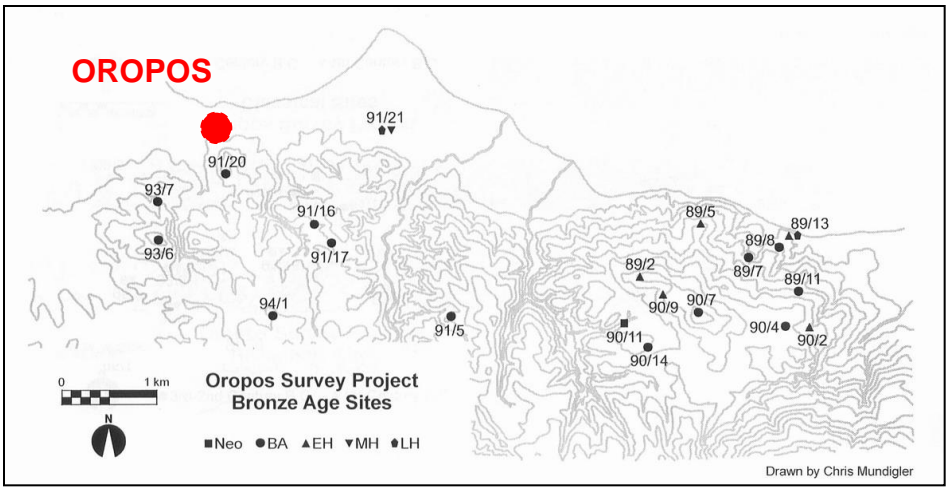
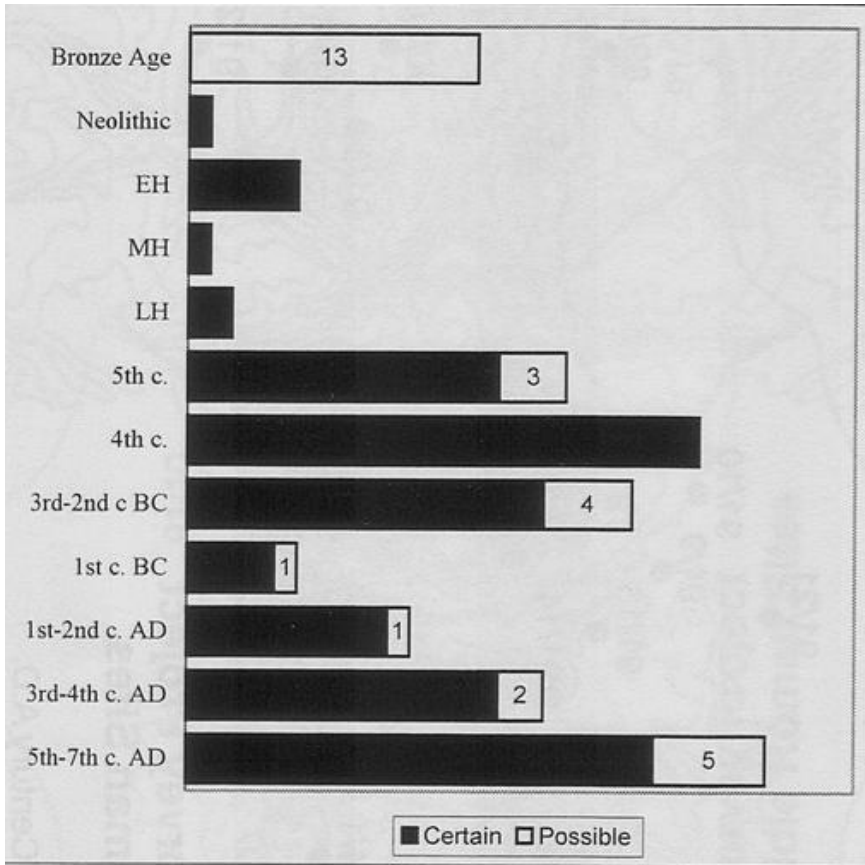


Figure 18: Distribution map of Classical findspots

M.B. Cosmopoulos, *The Rural History of Ancient Greek City-States. The Oropos Survey Project*, BAR International Series 1001, Oxford 2001

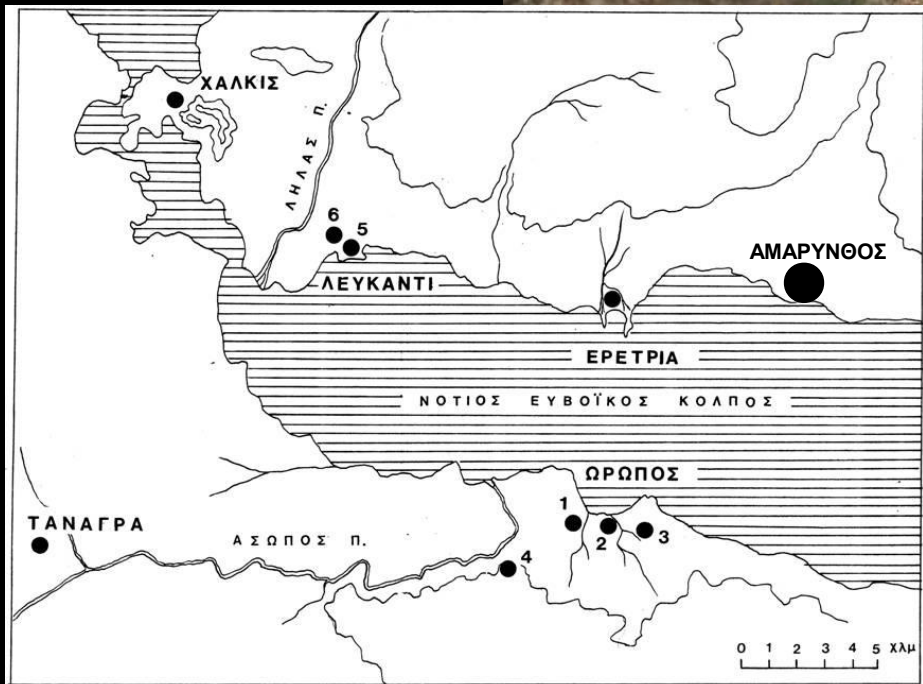
1: Ωρωπός.
Γεωμετρικός-αρχαϊκός
οικισμός.

2: ΟΤΕ,
Πρωτογεωμετρικός-Υπο-
πρωτογεωμετρικός
οικισμός.

3- 4: Ωρωπός.
Μυκηναϊκές θέσεις.

5: Ξερόπολη-Λευκαντί.

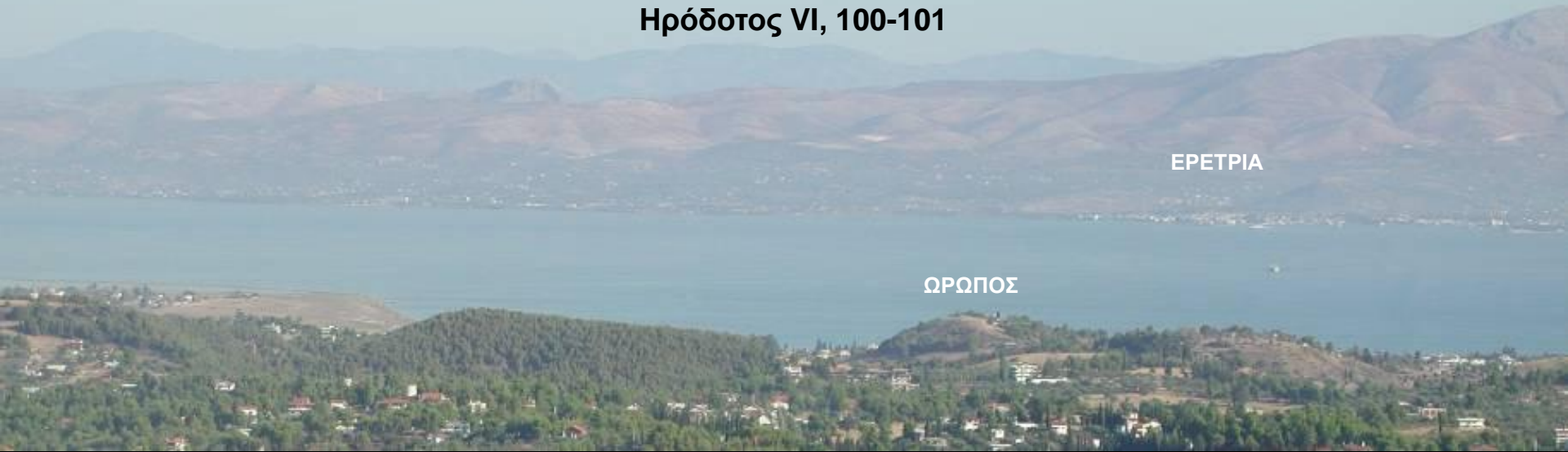
6: Τούμπα-Λευκαντί



5° E elev 0 ft Streaming 100% Eye alt 33.84 mi

ΩΡΩΠΟΣ

Ηρόδοτος VI, 100-101

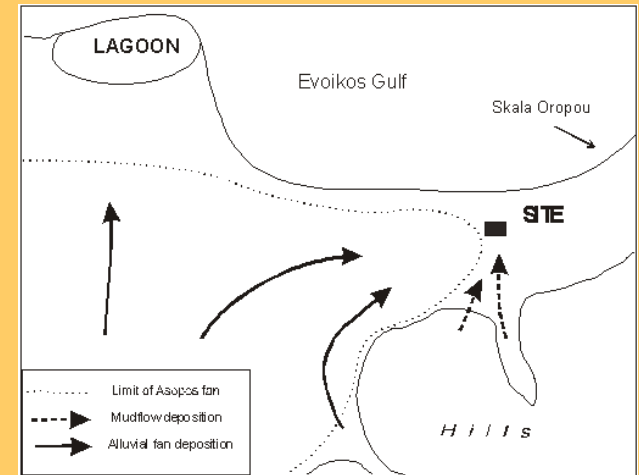
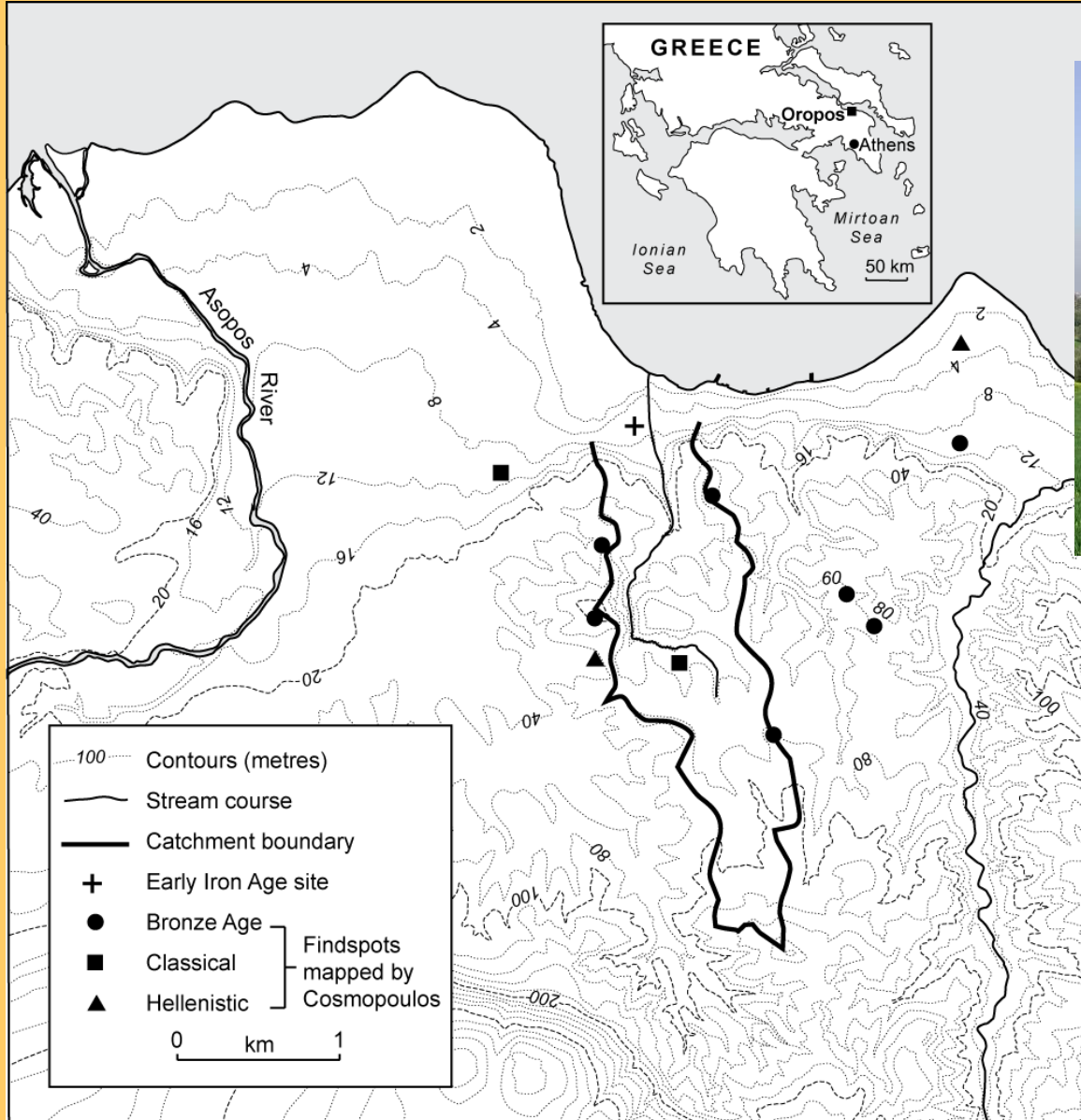


ΩΡΩΠΟΣ = ΓΡΑΙΑ;

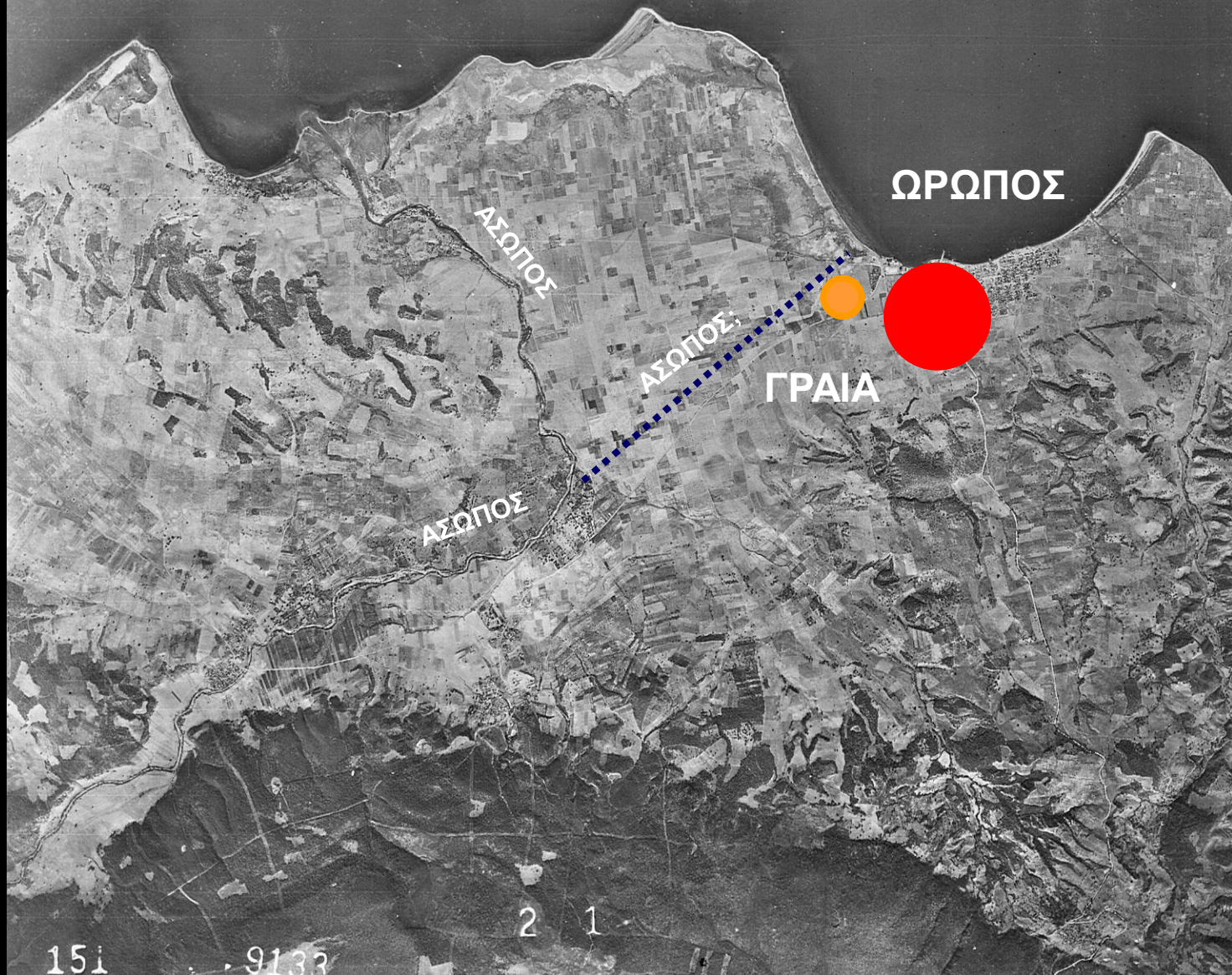
- Ιλιάδα Β, 498
- Θουκυδίδης II 23. 3 = Ωρωπία = Γραϊκή γη
- Στ. Βυζ.(λ. Τανάγρα) = *Αριστοτέλης δε Γραϊαν την νυν Ωρωπόν. Έστι δε τόπος της των Ωρωπίων πόλεως προς τη θάλαττη*
- Στ. Βυζ. (λ. Ωρωπός) = *Αριστοτέλης γουν τον Ωρωπόν Γραϊαν φησι λέγεσθαι. Η δε Γραία τόπος της Ωρωπίας προς τη θάλασση κατ' Ερέτριαν της Ευβοίας κειμένη... ούτως γαρ ως αυτός εν νεών καταλόγου πρώτη «έστι δ'ή Γραία τόπος των Ωρωπέων πόλις»*
- Στράβων ΙΧ, 404 = *Γραία δ' εστί τόπος Ωρωπού πλησίον ... τινες δε τη Τανάγρα την αυτήν φασιν*

- Στ. Βυζ. (λ. Γραία) = *πόλις Ερετρίας*
- Νικοκράτης = *Ερε]τριέων κτί[σμα είναι τον Ωρωπόν*

D. Κνοεφλερ = «Ασωπός» → «Αρωπός» → «Ωρωπός»
 [ρωτακισμός: τροπή του «σ» σε «ρ» ανάμεσα σε δύο φωνήεντα]

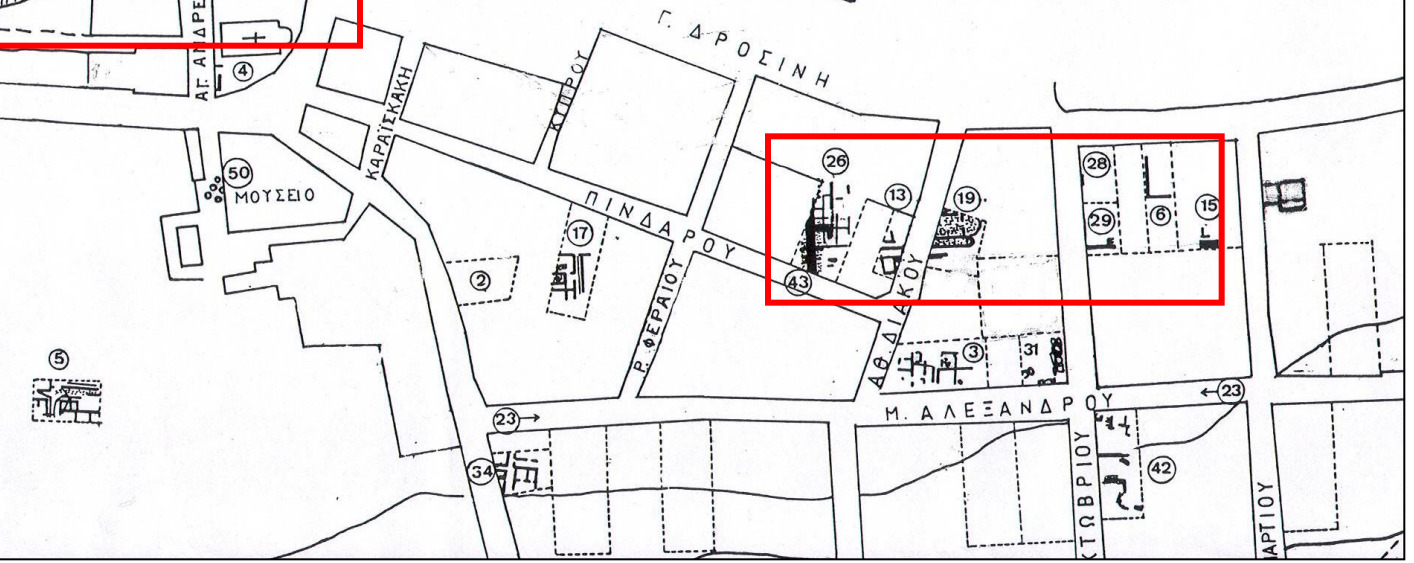
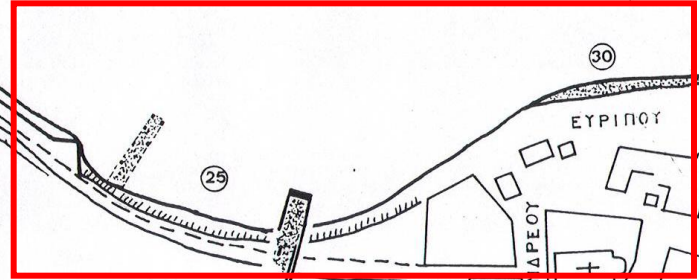
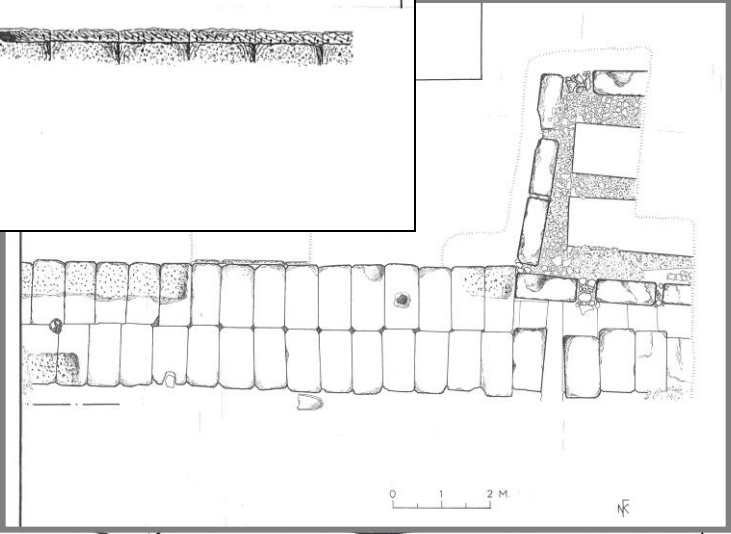
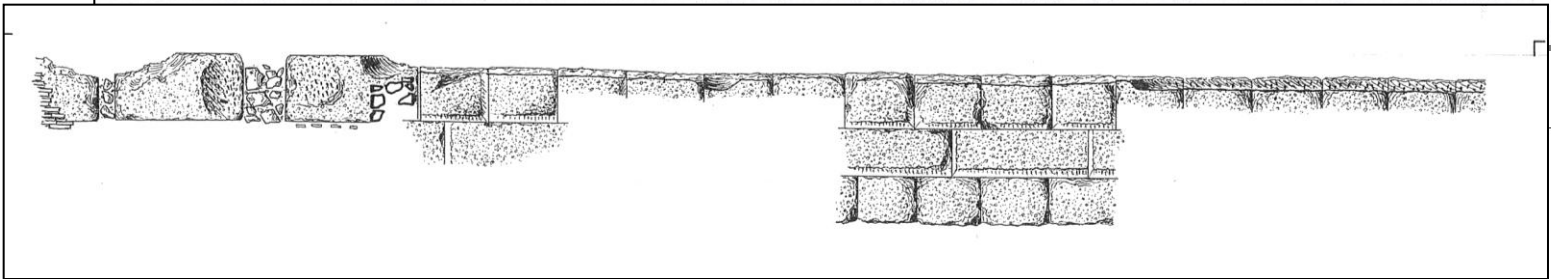


D. Knoerfler = «Ασωπός» → «Αρωπός» → «Ωρωπός»
[ρωτακισμός: τροπή του «σ» σε «ρ» ανάμεσα σε δύο φωνήεντα]



ΑΚΡΟΠΟΛΗ (ΛΟΦΟΣ ΛΟΥΜΠΕΡΔΙ)



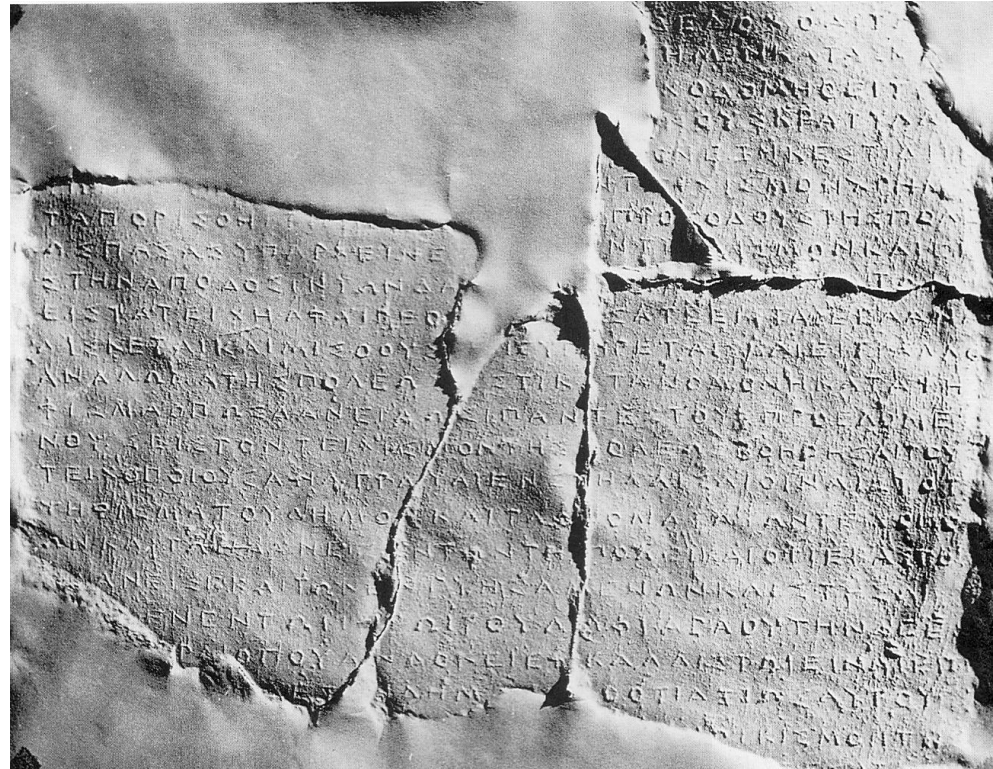


ΤΑ ΤΕΙΧΗ ΤΟΥ ΩΡΩΠΟΥ

[. ἑ ? ὁ εἶπεν]· δεδόχθαι τῶ[ι δή]-
 [μωι· ὅπως ἂν φρουρίά τε ἰσχυρά] ἡμῖν κατασκε[υα]-
 3 [σθῆι καὶ τὰ πεπτωκότα τείχη ἀνοι]κοδομηθεῖ, τ[οὺς]
 [ἄνδρας τοὺς ἐπὶ τὰ τείχη ἠρημέ]νους, Κράτυλλο[ν]
 [- - - - -]ον, Ἐξηκεστίδην,
 6 ἐπιμελη[θῆναι ὅπως ἂν εἰς τὸ]ν τειχισμόν χρήμα-
 τα πορισθῆι τῆι π[όλει, τὰς δὲ] προσόδους τῆς πόλε-
 ως πάσας ὑπάρχειν εἴ[ς τε τὸ]ν τε[ιχ]ισμόν καὶ εἰ-
 9 ς τὴν ἀπόδοσιν τῶν δα[νεισθέντων χρ]ημάτων *υ*
 εἰς τὰ τείχη, ἀφαιρεθ[ῆναι δὲ ὅ]σα τε εἰς τὰ ἱερά ἀνα-
 λίσκεται καὶ μισθοὺς [το]ῖς ὑπηρέταις καὶ εἴ τι ἄλλο
 12 ἀνάλωμα τῆς πόλεως [ἐ]στι κατὰ νόμον ἢ κατὰ ψή-
 φισμα· ὅπως δ' ἂν εἰδῶσι πάντες τοὺς προελομέ-
 νους εἰς τὸν τειχισμόν τῆς πόλεως βοηθῆσαι, τοὺς
 15 τειχοποιούς ἀναγράψαι ἐν στήλαις λιθίναις τό τ[ε]
 ψήφισμα τοῦ δήμου καὶ τὰ ὀνόματα τῶν τειχοπο[ι]-
 ῶν καὶ τῶν δανεισάντων τῆι πόλει καὶ ὅ τι ἕκαστος
 18 [ἐ]δάνεισε καὶ τῶν ἐγγυησαμένων καὶ στήσαι *υ*
 [τὴν μ]ὲν ἐν τῶι ἱερῶι τοῦ Ἀμφιαράου, τὴν δὲ ἐν
 [τῆι ἀγο]ρᾶ[ι], ὅπου ἂν δοκεῖ ἐν καλλίστῳ εἶναι· ἐπι-
 21 [σκέψασθαι] δὲ τ[ὸ]ν δῆμ[ον καθ]ὸτι ἀξίως αὐτοῦ *υ*
 [τιμήσει τοὺς δανείσαντας εἰς τὸν] οἰκισμόν τῆς
 [χώρας ἑ ! ὁ χάριν τῆς τ]ε σωτ[ηρί]-
 24 [ας τῆς πόλεως καὶ τ - - - - -]

Με βάση τα ευρήματα των ανασκαφών (ιδιαίτερα στο οικόπεδο Βαρδάκα) τα τείχη μπορούν να χρονολογηθούν στον πρώιμο 3^ο αι. π.Χ.

Η χρονολόγηση συμφωνεί με το ψήφισμα αρ. 302 (322-313 ή 294-285 π.Χ.) (Β. Πετράκου, *Οι επιγραφές του Ωρωπού*, Αθήνα 1997)



Το «κενό» του 5^{ου} αιώνα π.Χ.

Τα γεγονότα του 402-395 π.Χ. ;

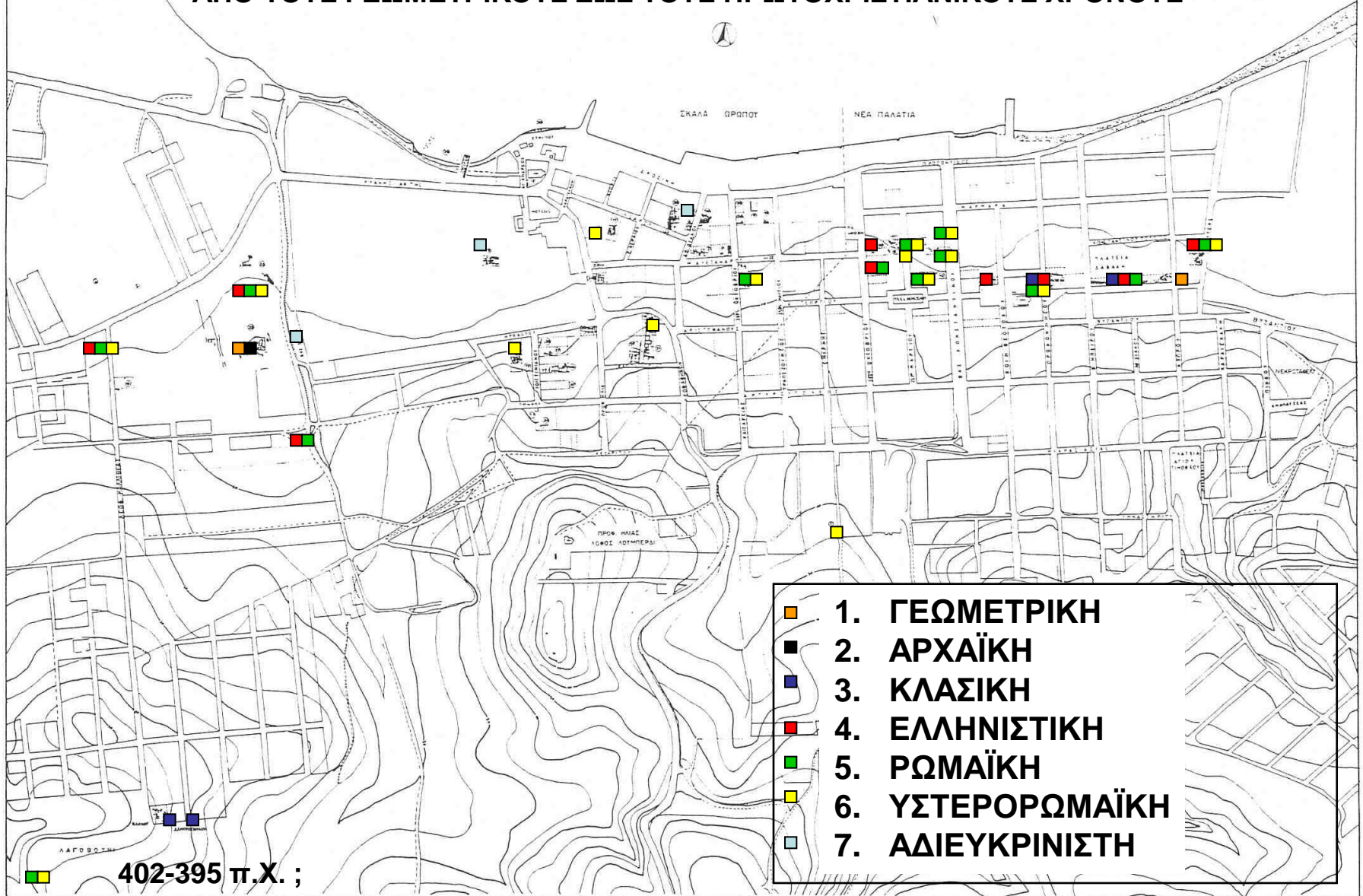
402 π.Χ. Ἐμφύλιος πόλεμος στὸν Ὀρωπό. Ἐκδιώκονται πολίτες, οἱ ὁποῖοι ζητοῦν τὴ βοήθεια τῶν Θηβαίων. Οἱ Θηβαῖοι καταλαμβάνουν τὴν πόλη καὶ μετακινοῦν τοὺς κατοίκους πρὸς τὸ ἐσωτερικὸ, σὲ ἀπόσταση ἑπτὰ σταδίων. Ἡ παράταξη τοῦ Τηλέφου ἀναλαμβάνει τὴν ἀρχή. Λίγα χρόνια ἀργότερα, περὶ τὸ 395, οἱ Θηβαῖοι ἐντάσσουν τὸν Ὀρωπὸ στὸ κοινὸ τῶν Βοιωτῶν.

Διοδώρου τοῦ Σικελιώτου 14, 17: Τοῦ δ' ἐνιαυσίου χρόνου διεληλυθότος Ἀθήνησι μὲν ἦρχε Μικίων, ἐν δὲ τῇ Ῥώμῃ τὴν ὑπατικὴν ἀρχὴν μετέλαβον χιλίαρχοι τρεῖς, Τίτος Κοϊντίος καὶ Γάϊος Ἰούλιος καὶ Αὔλος Μαμίλος. τούτων δὲ τὰς ἀρχὰς λαβόντων οἱ τὸν Ὀρωπὸν οἰκοῦντες πρὸς ἀλλήλους στασιάσαντες ἐφυγάδευσαν τῶν πολιτῶν τινας. οἱ δὲ φυγάδες μέχρι μὲν τινος δι' ἑαυτῶν ἐπεβάλοντο κατελθεῖν, οὐ δυνάμενοι δὲ τὴν προαίρεσιν ἐπὶ τέλος ἀγαγεῖν, ἔπεισαν τοὺς Θηβαίους ἑαυτοῖς συναποστεῖλαι δύναμιν. Θηβαῖοι δὲ στρατεύσαντες ἐπὶ τοὺς Ὀρωπίους καὶ κυριεύσαντες τῆς πόλεως, μετώκισαν ἀπὸ τῆς θαλάττης αὐτοὺς ὡς ἑπτὰ σταδίους, καὶ χρόνους μὲν τινας εἶασαν καθ' αὐτοὺς πολιτεύεσθαι, μετὰ δὲ ταῦτα δόντες πολιτεῖαν τὴν χώραν Βοιωτίαν ἐποίησαντο.

Στεφάνου τοῦ Βυζαντίου λ. Ὀρωπός: καὶ Θεόπομπος ς' Ἑλληνικῶν "ἀνακοινοῦνται τῶν Ὀρωπίων Τηλέφω καὶ τοῖς μετ' ἐκείνου βουλομένοις τὸν Ὀρωπὸν ὑπάρχειν αὐτοῖς".

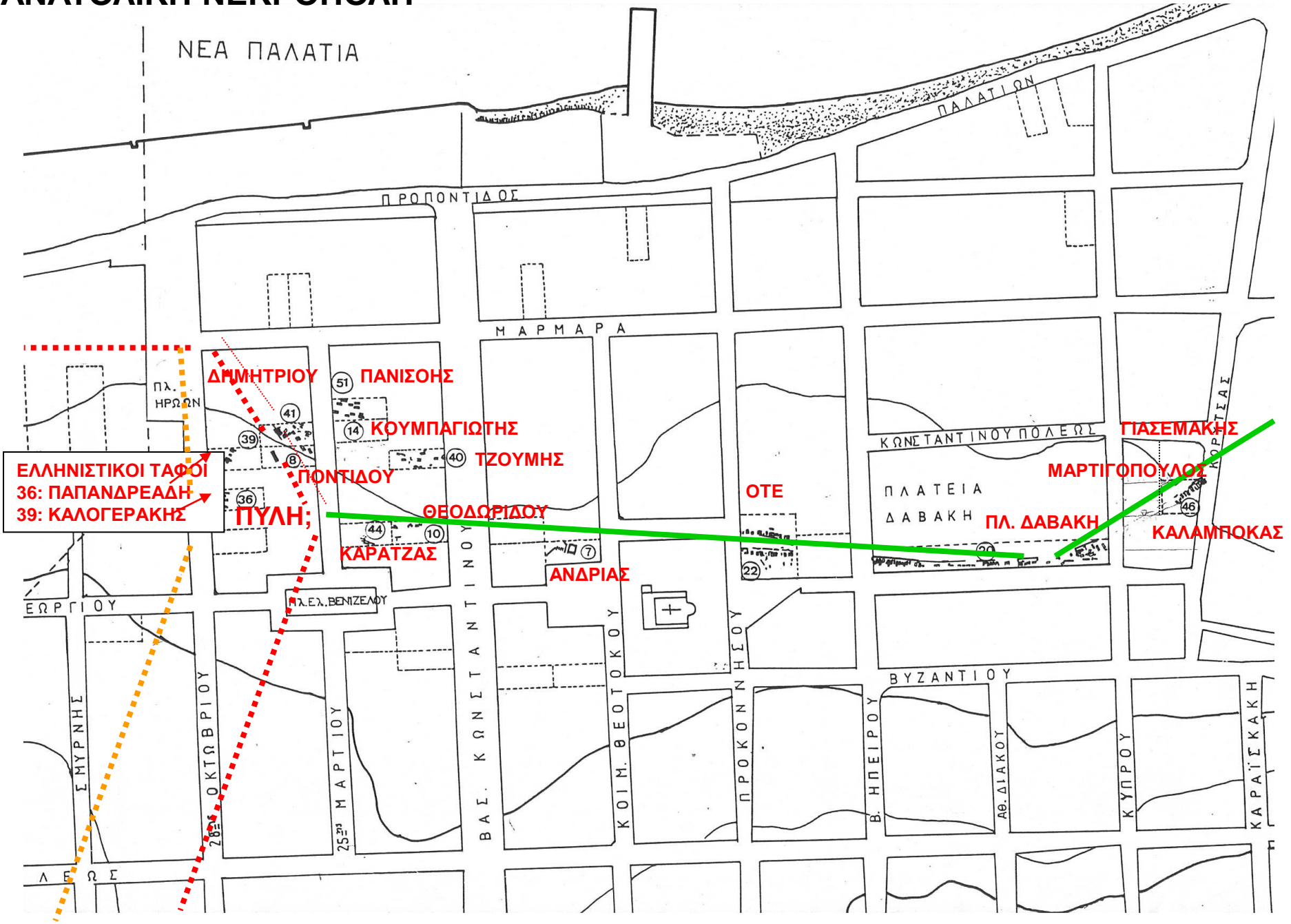
ΤΑΦΕΣ ΩΡΩΠΟΥ

ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΓΕΩΜΕΤΡΙΚΟΥΣ ΕΩΣ ΤΟΥΣ ΠΡΩΤΟΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΟΥΣ ΧΡΟΝΟΥΣ



ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΝΕΚΡΟΠΟΛΗ

ΝΕΑ ΠΑΛΑΤΙΑ



ΕΛΛΗΝΙΣΤΙΚΟΙ ΤΑΦΟΙ
36: ΠΑΠΑΝΔΡΕΑΔΗ
39: ΚΑΛΟΓΕΡΑΚΗΣ

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

ΠΑΝΙΣΟΗΣ

ΚΟΥΜΠΑΓΙΩΤΗΣ

ΤΖΟΥΜΗΣ

ΠΟΝΤΙΔΟΥ

ΘΕΟΔΩΡΙΔΟΥ

ΠΥΛΗ

ΚΑΡΑΤΖΑΣ

ΑΝΔΡΙΑΣ

ΟΤΕ

ΠΛ. ΔΑΒΑΚΗ

ΓΙΑΣΕΜΑΚΗΣ

ΜΑΡΤΙΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΚΑΛΑΜΠΟΚΑΣ

ΕΡΓΙΟΥ

ΣΥΡΝΗΣ

205²⁰⁵ ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ

25²⁰⁵ ΜΑΡΤΙΟΥ

Π.Α.Ε.Λ. ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ

ΒΑΣ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

ΚΟΙΜ. ΘΕΟΤΟΚΟΥ

ΠΡΟΚΟΝΗΣΙΟΥ

Β. ΗΠΕΙΡΟΥ

ΑΘ. ΔΙΑΚΟΥ

ΚΥΠΡΟΥ

ΚΑΡΑΪΣΚΑΚΗ

ΛΕΩΣ

ΠΡΟΠΟΝΤΙΔΟΣ

ΜΑΡΜΑΡΑ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΠΟΛΕΩΣ

ΠΛΑΤΕΙΑ
ΔΑΒΑΚΗ

ΒΥΖΑΝΤΙΟΥ

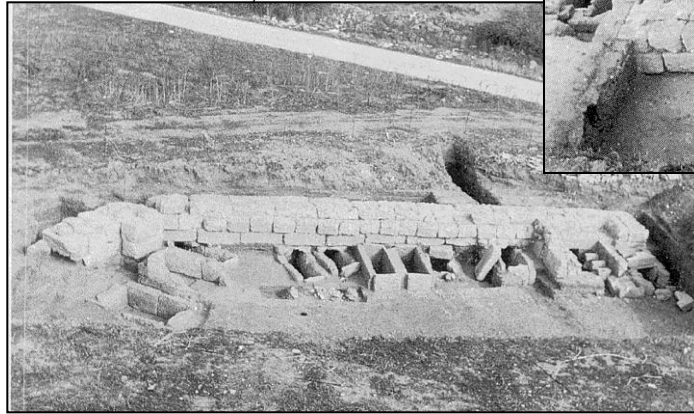
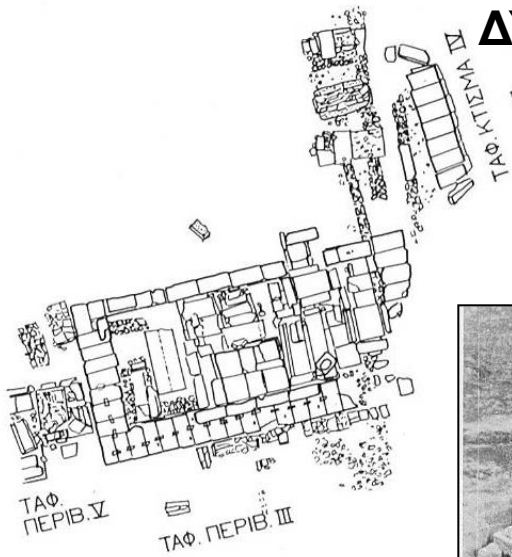
ΠΑΛΑΤΙΩΝ

ΚΡΗΤΙΑΣ

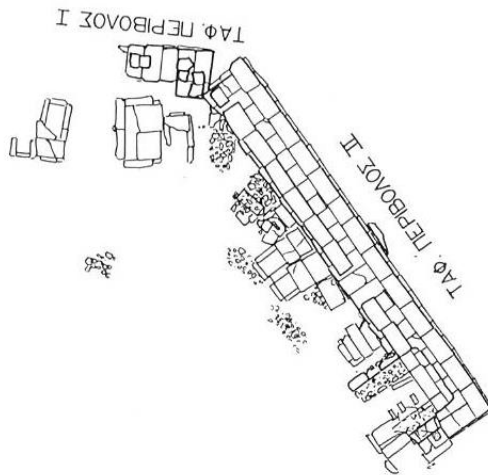
ΚΡΗΤΙΑΣ

ΔΥΤΙΚΗ ΝΕΚΡΟΠΟΛΗ

(Μ. Πωλογιώργη 1985)



- I. Ύστερος ελληνιστικός περίβολος
- II. Ύστερο 1^{ος} αι. π.Χ.-πρώιμος 2^{ος} αι. μ.Χ.
- III. 2^ο μισό 4^{ου} αι. π.Χ.
- IV. ?
- V. 2^ο μισό 2^{ου} αι. π.Χ. – 1^ο αι. π.Χ.

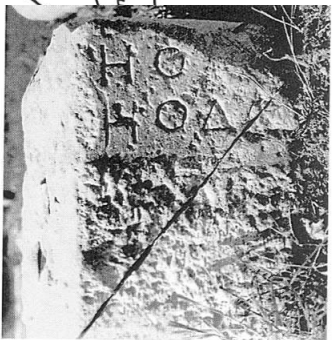


ΜΩ 213

Αρχές 4^{ου}
αι. π.Χ.



ΟΔΟΙ

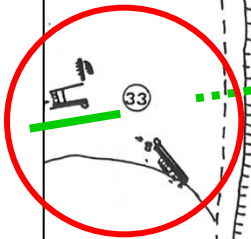
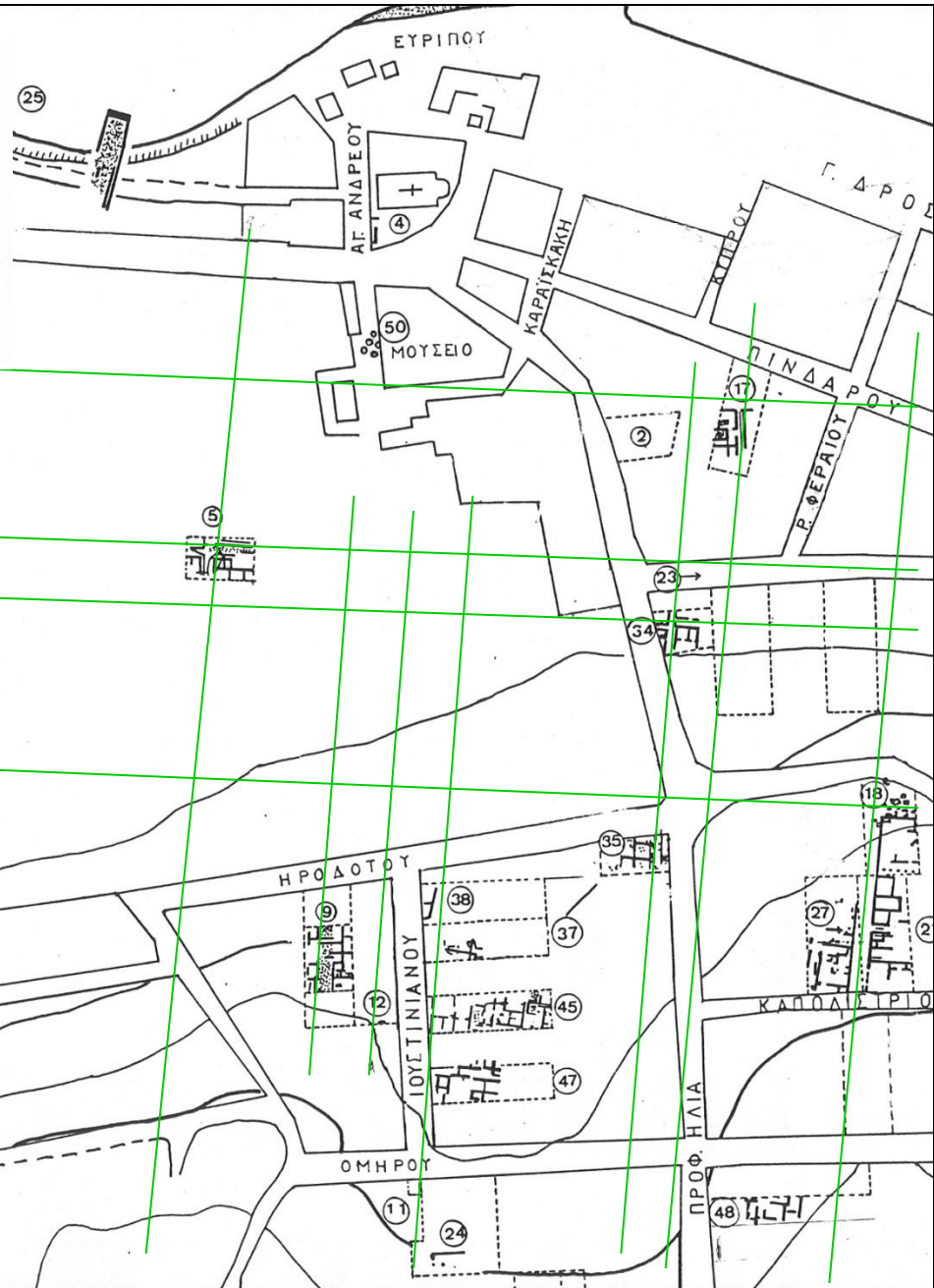


286



287

ΟΡΟΙ ΟΔΩΝ (4^{ος} αι. π.Χ.)



**ΔΥΤΙΚΗ
ΝΕΚΡΟΠΟΛΗ**

ΒΑΣ. ΙΥΜΗ

**ΝΟΤΙΟ-ΔΥΤΙΚΗ
ΣΥΣΤΑΔΑ
ΤΑΦΩΝ**

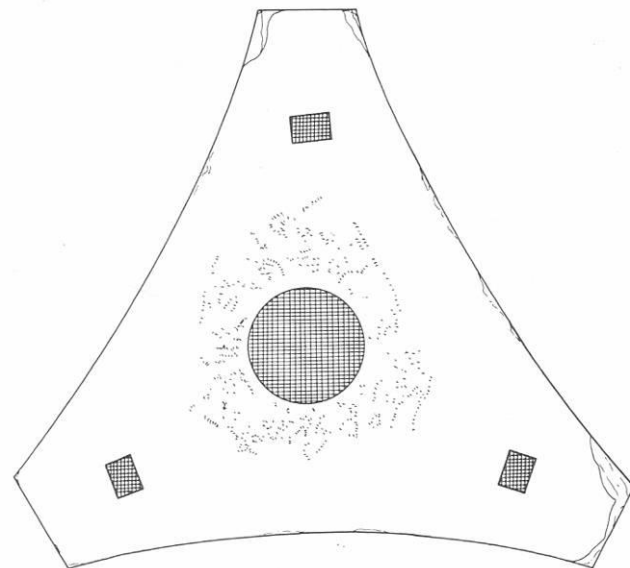




ΙΕΡΟ ΑΛΙΑΣ ΝΥΜΦΗΣ;

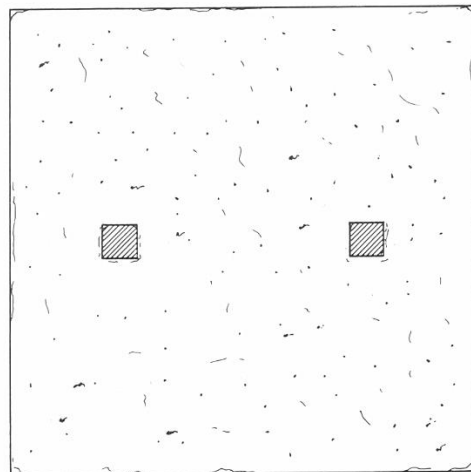


Νομισματικό Μουσείο αρ. 3187β

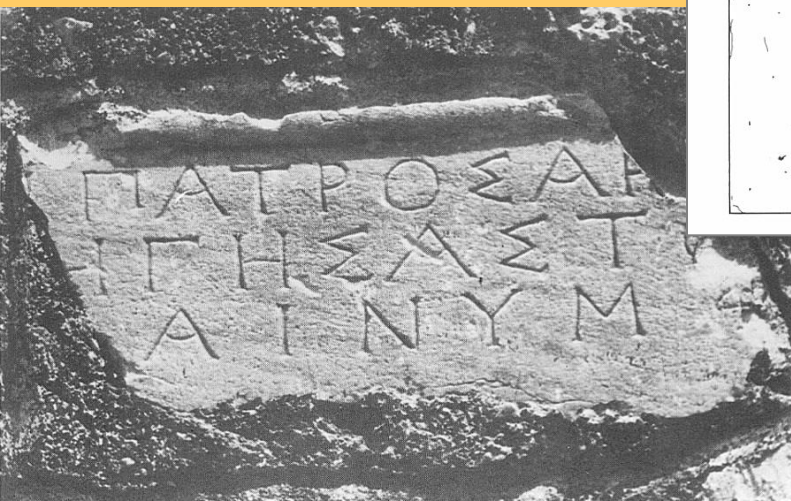


0 10 30cm

ΑΝΤΙΓΟΝΟΣ ΔΙΟΝΥΣΟΦΑΝΟΥ
ΧΟΡΗΓΗΣΑΣ ΤΟ ΑΘΛΟΝ
ΑΙΝΙΝΥΜΦΕΙ

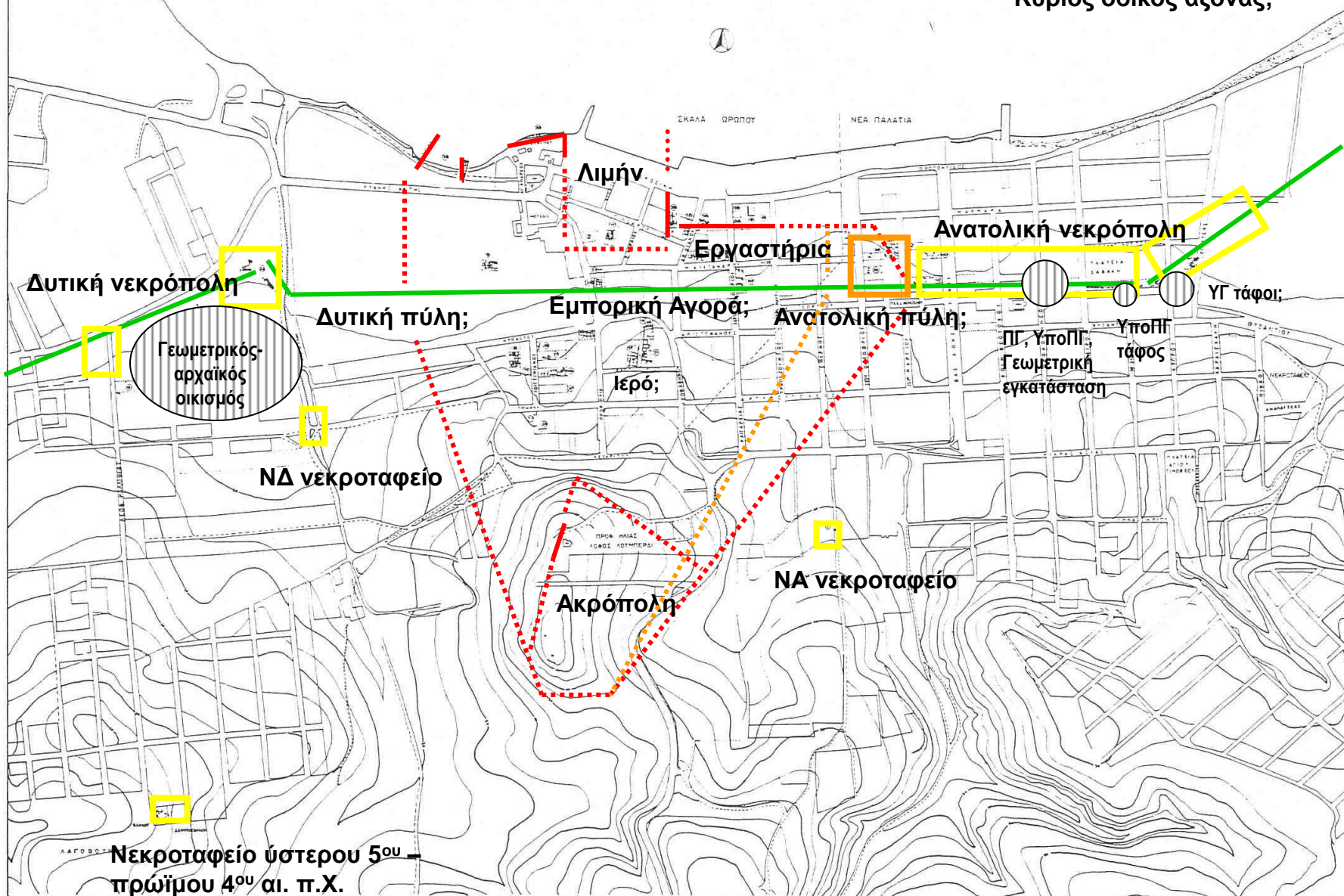


3ος – 2ος αι. π.Χ.



ΑΡΧΑΙΟΣ ΩΡΩΠΟΣ

- Ελληνιστικό τείχος
- ⋯ Υποθετική πορεία τείχους
- Κύριος οδικός άξονας;



Νεκροταφείο ύστερου 5ου —
πρώιμου 4ου αι. π.Χ.
(402-395 π.Χ.·;)

ΣΚΑΛΑ ΩΡΩΠΟΥ

ΝΕΑ ΠΑΛΑΤΙΑ

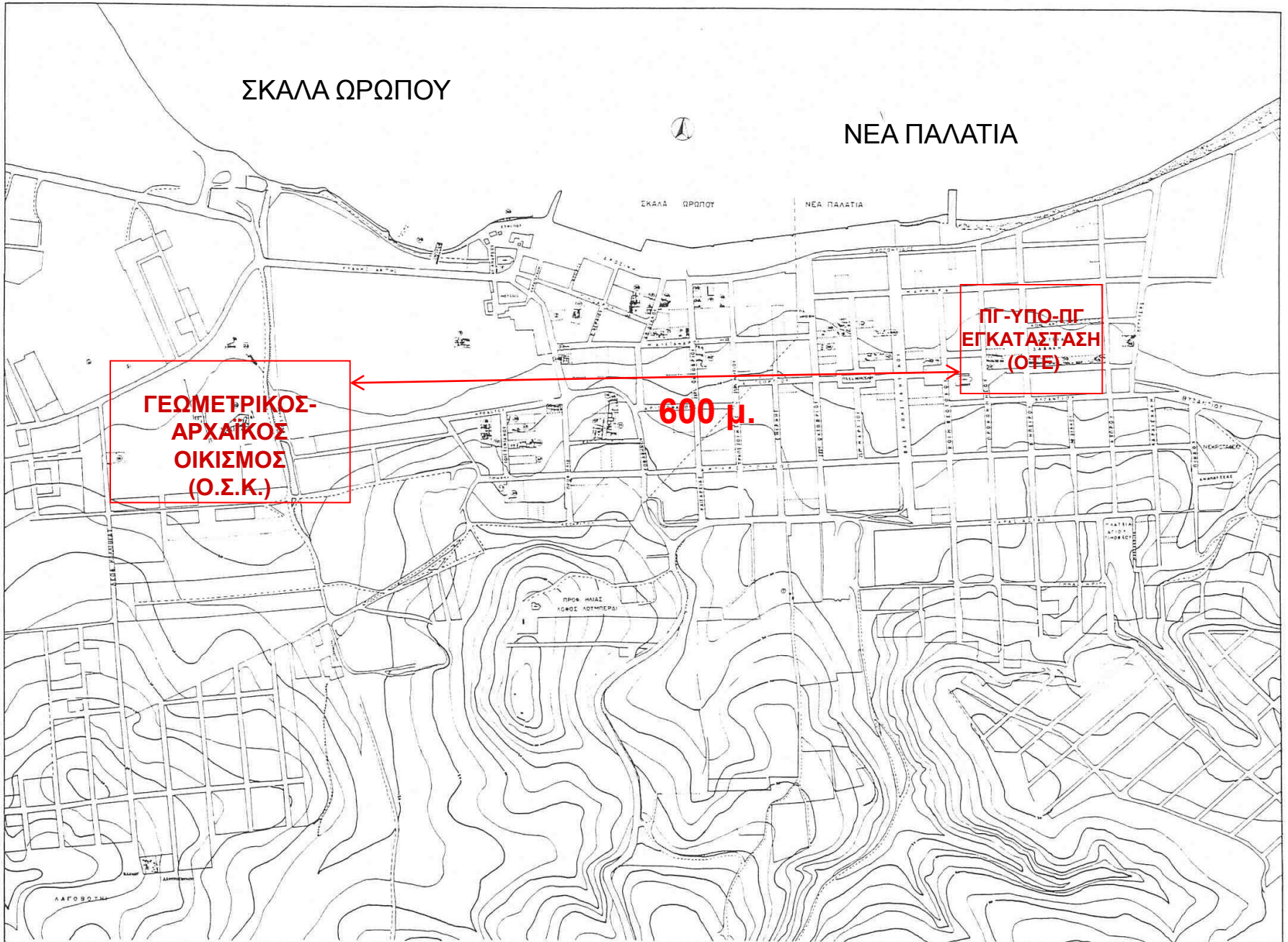
ΣΚΑΛΑ ΩΡΩΠΟΥ

ΝΕΑ ΠΑΛΑΤΙΑ

ΠΓ-ΥΠΟ-ΠΓ
ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
(ΟΤΕ)

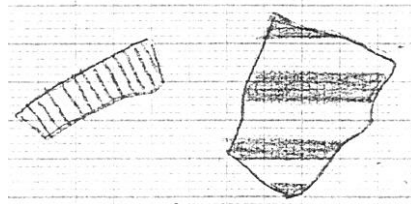
ΓΕΩΜΕΤΡΙΚΟΣ-
ΑΡΧΑΪΚΟΣ
ΟΙΚΙΣΜΟΣ
(Ο.Σ.Κ.)

600 μ.

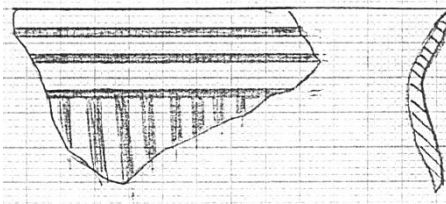




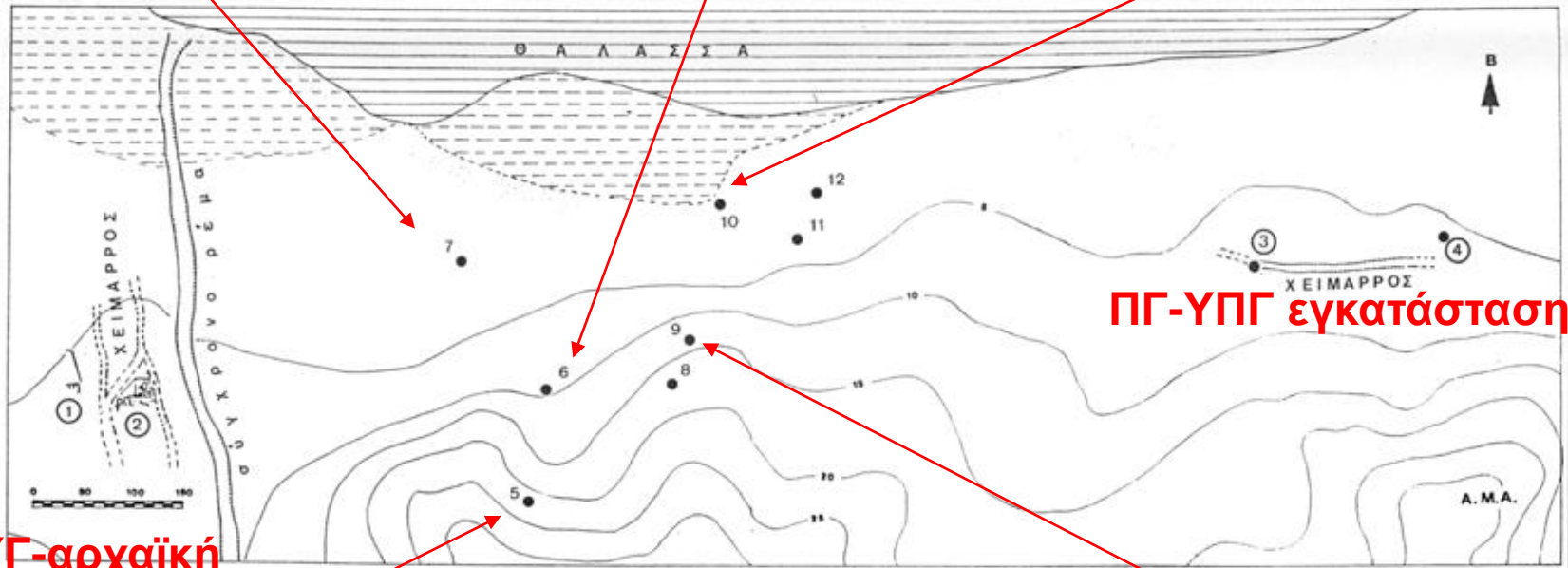
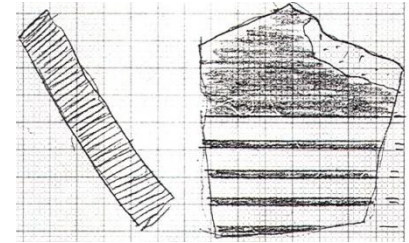
ΚΤΗΜΑ ΦΥΛΑΚΩΝ



ΟΙΚ. ΜΑΚΡΥΓΙΑΝΝΗ

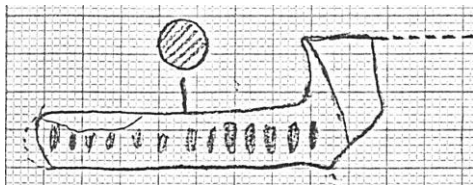


ΟΙΚ. ΙΩΑΚΕΙΜ

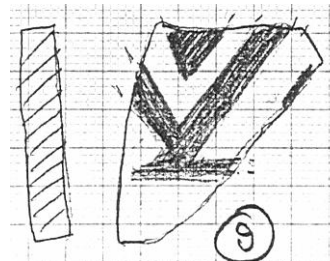


ΠΓ-ΥΠΓ εγκατάσταση

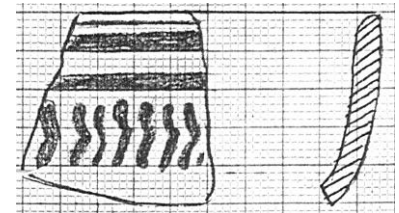
**ΥΓ-αρχαϊκή
εγκατάσταση**

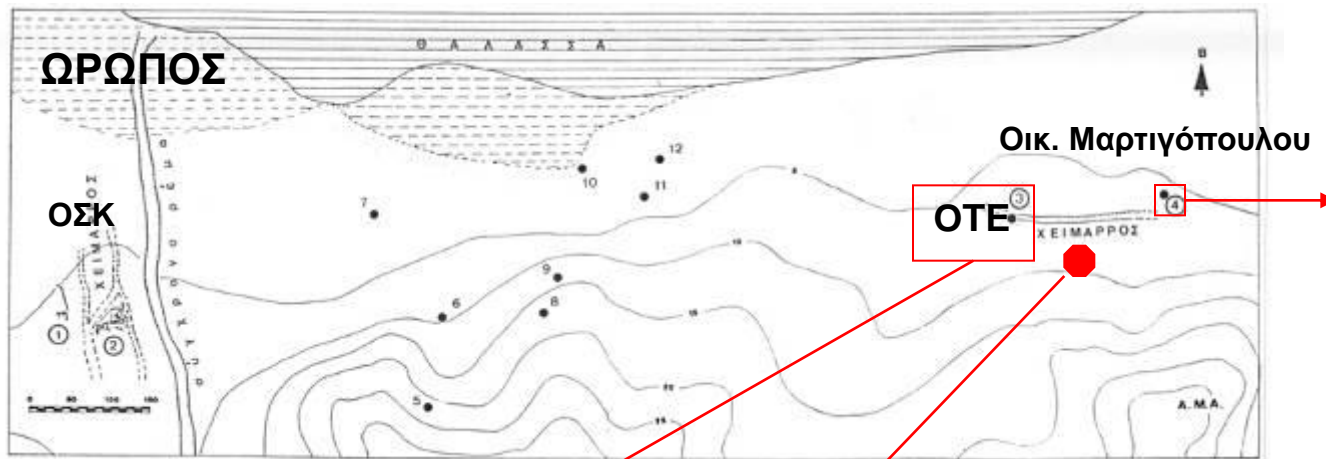


ΟΙΚ. ΑΝΑΣΤΑΣΚΗ



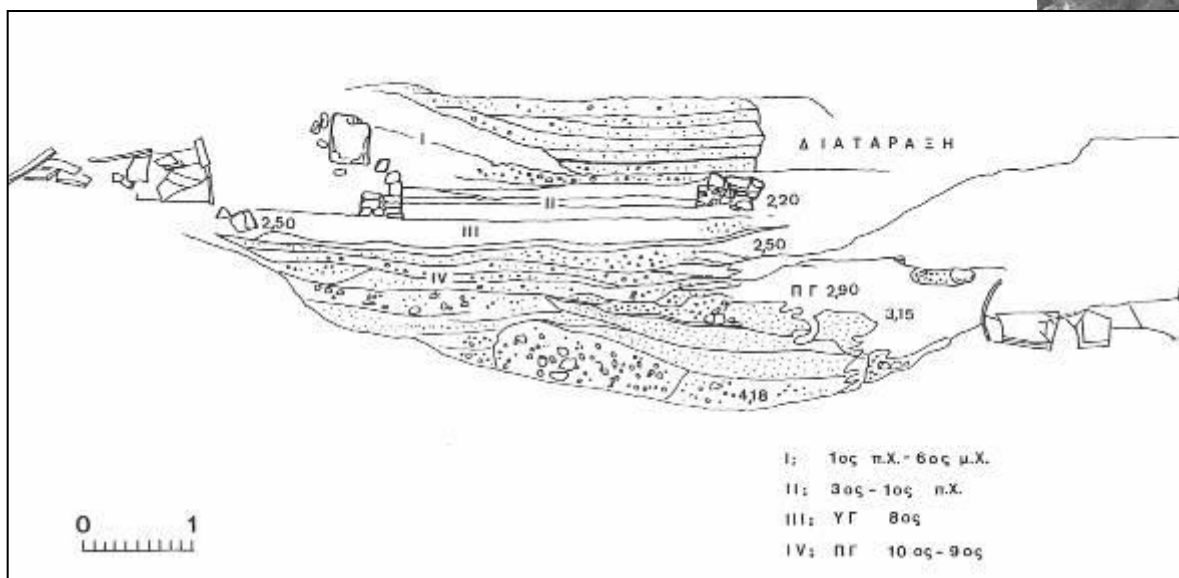
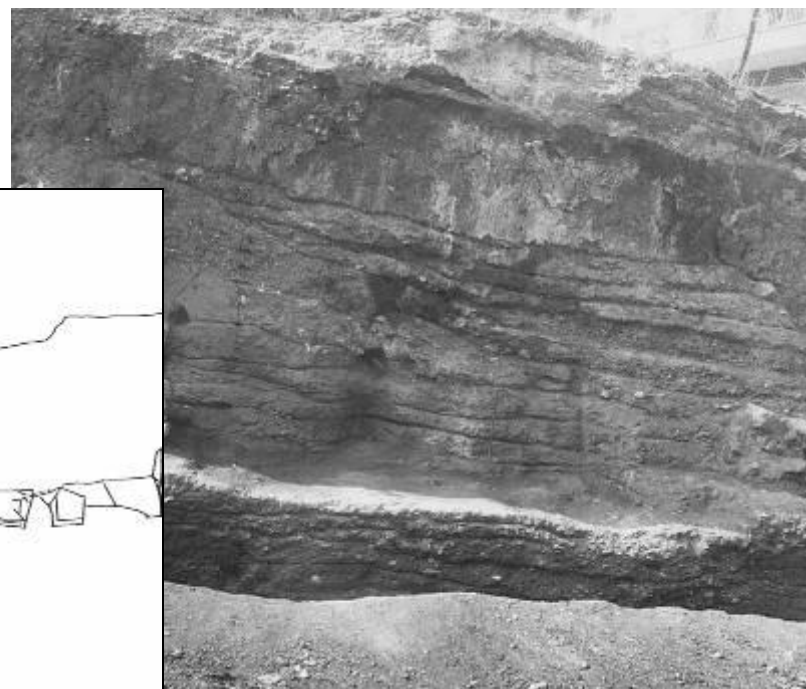
ΟΙΚ. ΚΑΡΥΔΑ





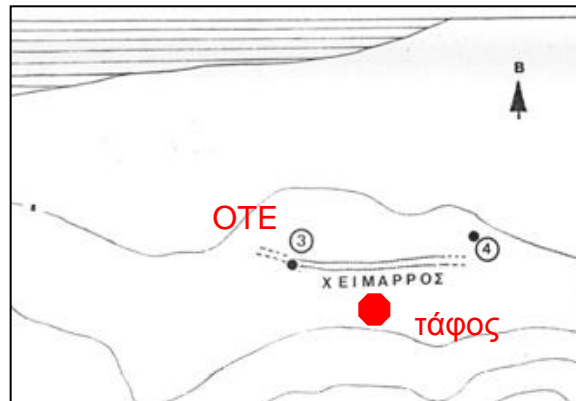
ΟΤΕ: κεραμική & τοίχοι (900-825 π.Χ.)

Οικ. Γιαννούζη: ΥποΠΓ IIIβ ταφή (800-750 π.Χ.)

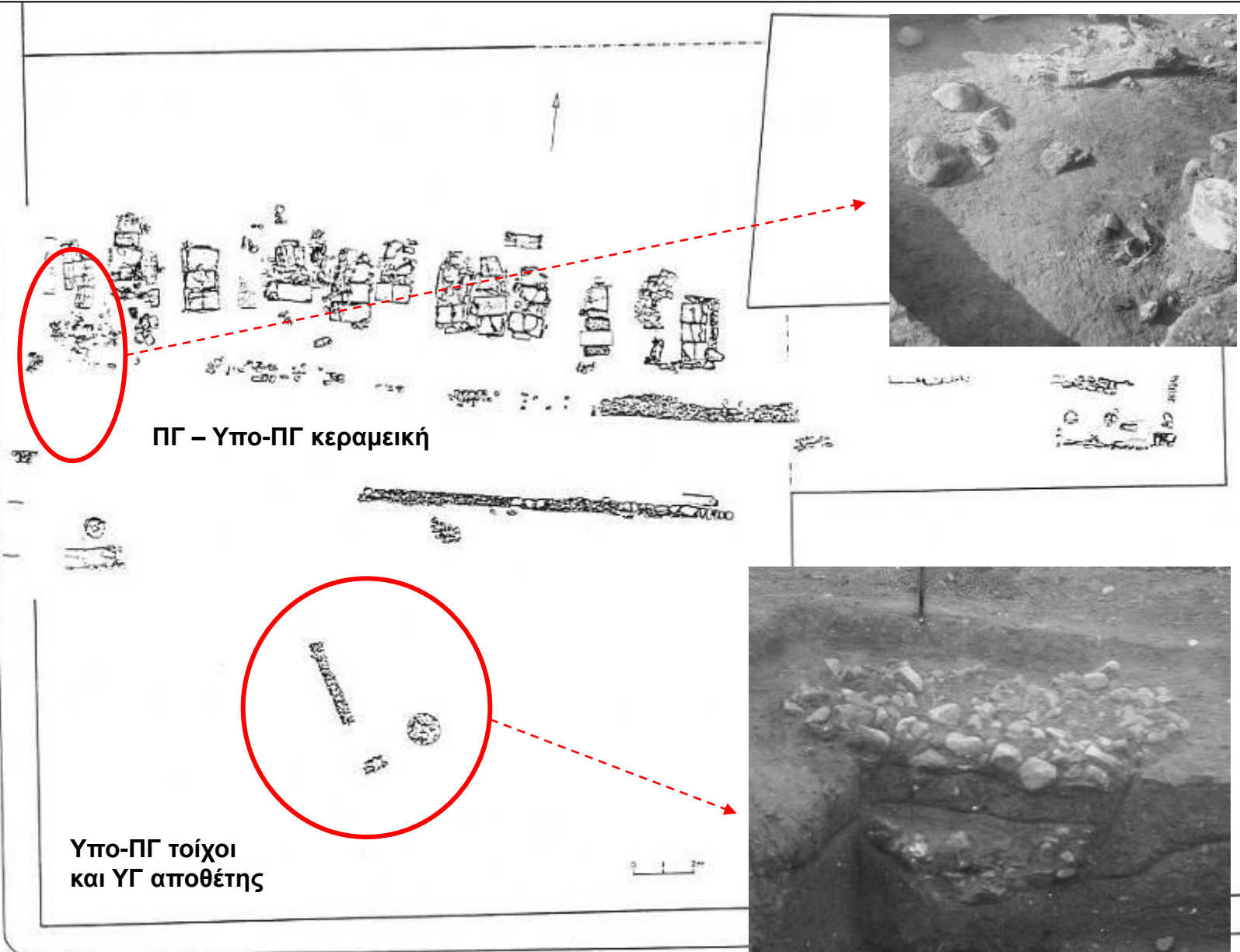


ΜΓ ΙΙ τάφος

Οικ. Γιαννούζη,
ΝΑ του οικ. ΟΤΕ
(ανασκαφή:
Π. Αγαλλοπούλου, 2006)



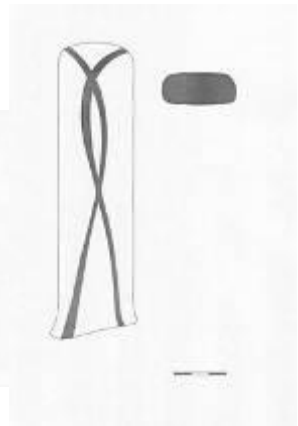
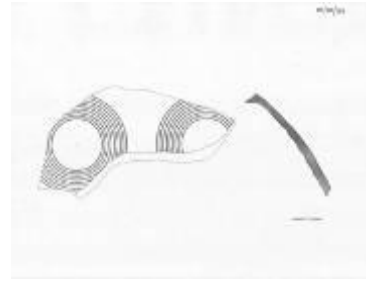
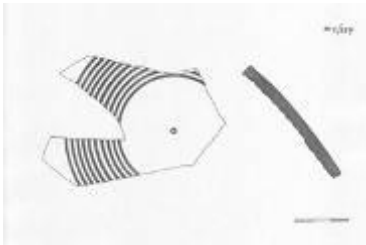
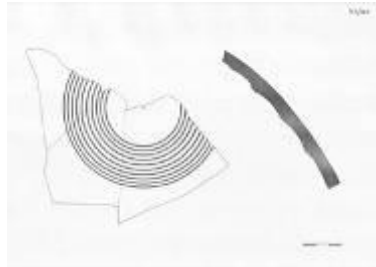
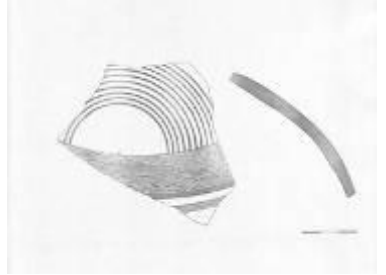
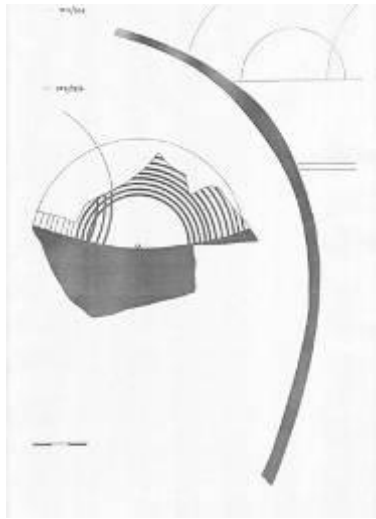
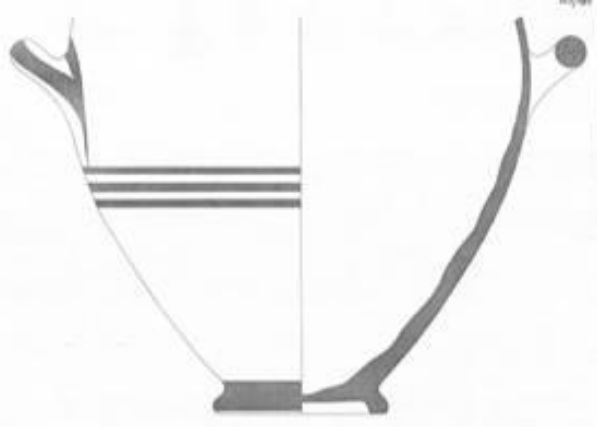
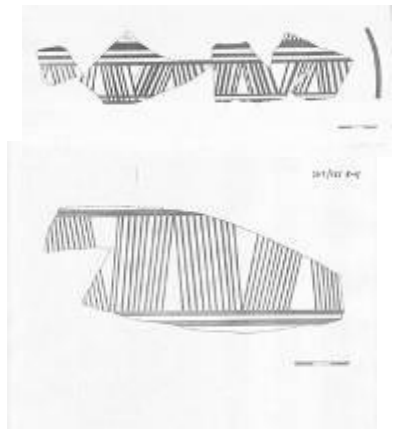
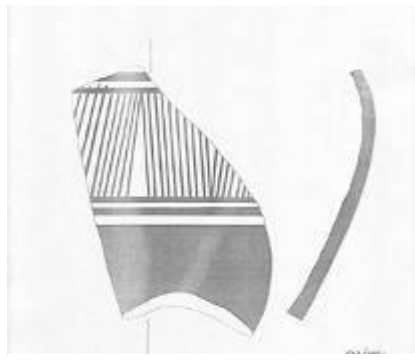
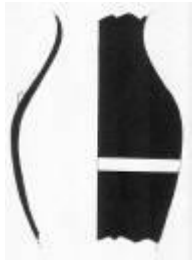
Π Ρ Ο Ι Κ Ο Ν Η Σ Ο Υ

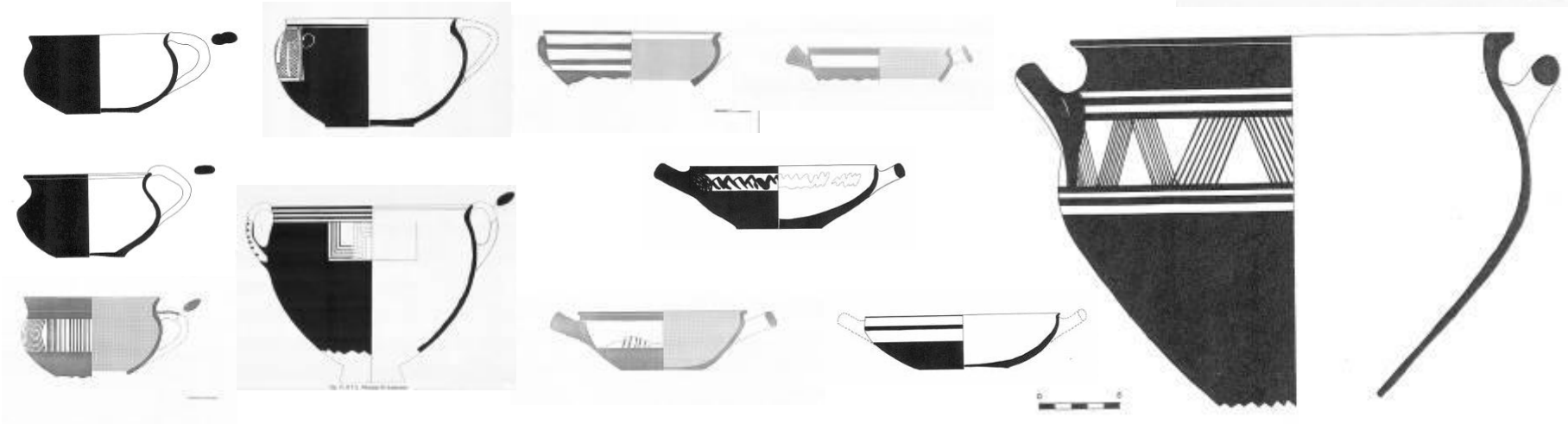
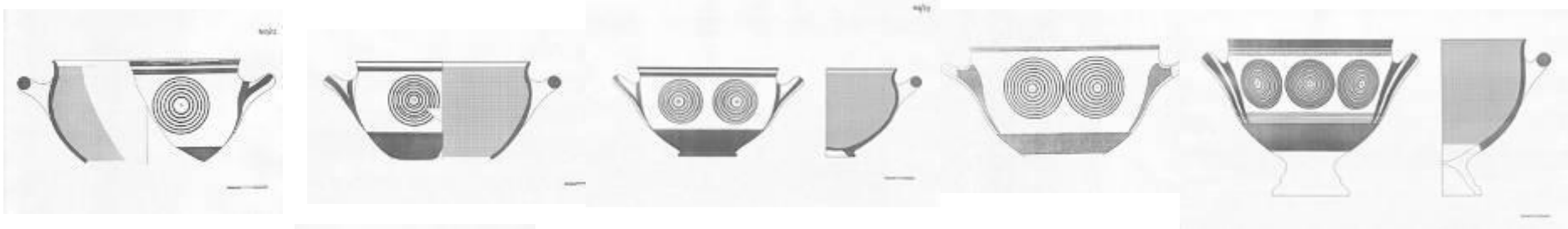
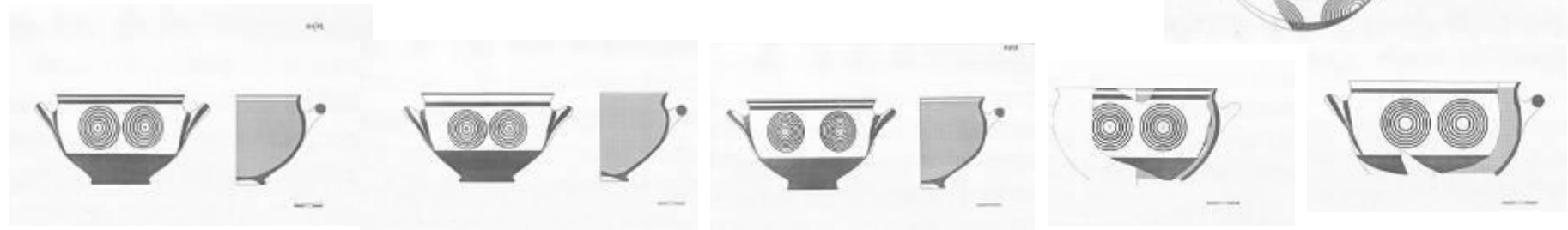
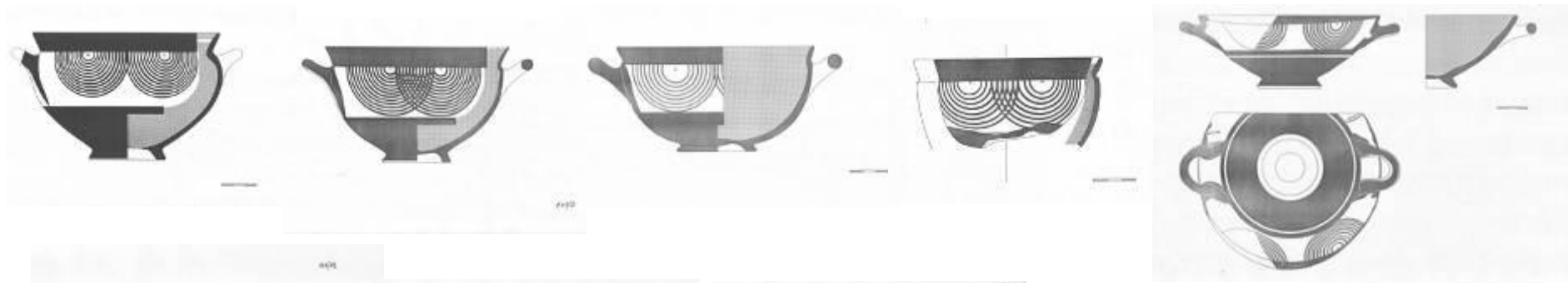


ΠΓ – Υπο-ΠΓ κεραμική

Υπο-ΠΓ τοίχοι
και ΥΓ αποθήτης

Α Γ Ι Ο Υ Γ Ε Ρ Ρ Γ Ι Ο Υ





| sample no. | inv. | vessel type | provenance group | site of the find |
|------------|---------|----------------------|------------------|------------------|
| Oropos 01 | 103/31 | PSC skyphos | EuA | Oropos |
| Oropos 02 | 103/1 | PSC skyphos | EuA | Oropos |
| Oropos 03 | 103/4 | PSC skyphos | EuA | Oropos |
| Oropos 04 | 103/18 | PSC skyphos | EuA | Oropos |
| Oropos 05 | 103/21 | PSC skyphos | EuA | Oropos |
| Oropos 06 | 103/114 | Atticizing cup | EuA | Oropos |
| Oropos 07 | 103/3 | PSC skyphos | EuA | Oropos |
| Oropos 08 | 103/74 | Attic skyphos | Attic (KroQ) | Oropos |
| Oropos 09 | 103/2 | PSC skyphos | EuA | Oropos |
| Oropos 10 | 103/30 | PSC skyphos | EuA | Oropos |
| Oropos 11 | 103/115 | Atticizing kantharos | UI23 | Oropos |
| Oropos 12 | 103/14 | PSC skyphos | EuA | Oropos |
| Oropos 13 | 103/11 | PSC skyphos | EuA | Oropos |
| Oropos 14 | 103/33 | PSC skyphos | EuA | Oropos |

Αναλύσεις Νετρονικής ενεργοποίησης από τον Hans Mommsen

A. Mazarakis, V. Vlachou, Archaeometric Analysis of Early Iron Age Pottery Samples from Oropos: Local or Euboean Production? in M. Kerschner – I.S. Lemos (eds), Archaeometric Analyses of Euboean and Euboean Related Pottery: New Results and their Interpretations. Proceedings of the Round Table Conference held at the Austrian Archaeological Institute in Athens, 15 and 16 April 2011, *ErgÖJh* 15. Wien 2014, 95-108



ΧΑΛΚΙΔΑ

ΛΕΥΚΑΝΤΙ

ΩΡΩΠΟΣ

ΣΚΑΛΑ ΩΡΩΠΟΥ

ΝΕΑ ΠΑΛΑΤΙΑ

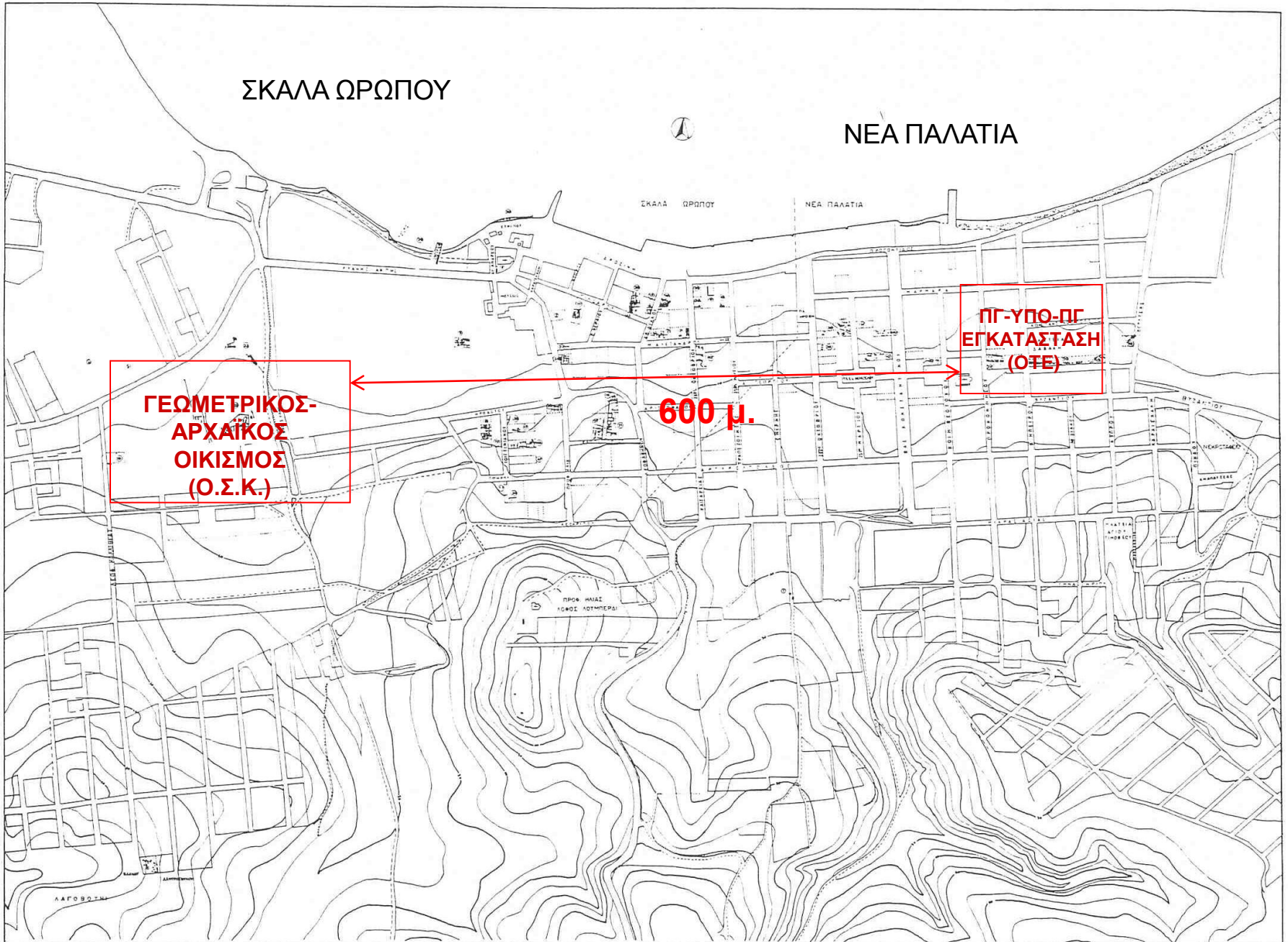
ΣΚΑΛΑ ΩΡΩΠΟΥ

ΝΕΑ ΠΑΛΑΤΙΑ

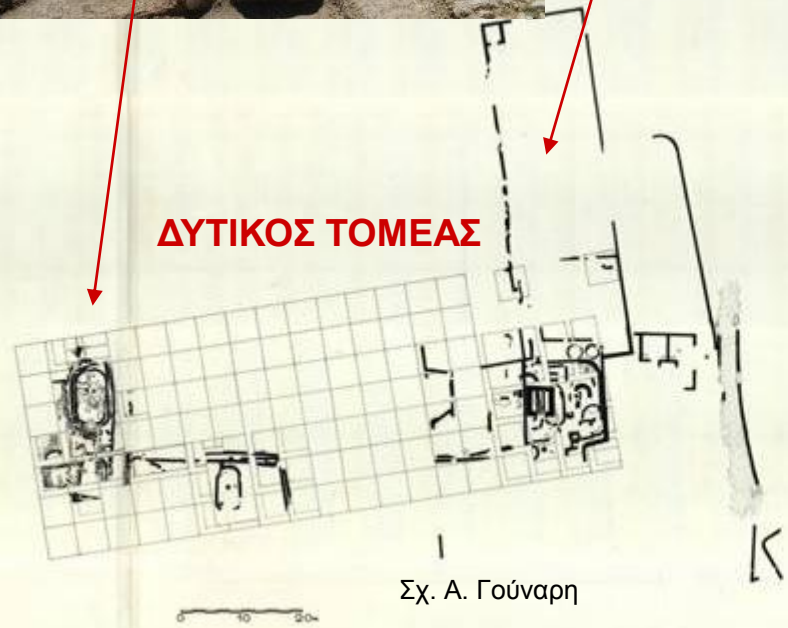
ΠΓ-ΥΠΟ-ΠΓ
ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
(ΟΤΕ)

ΓΕΩΜΕΤΡΙΚΟΣ-
ΑΡΧΑΪΚΟΣ
ΟΙΚΙΣΜΟΣ
(Ο.Σ.Κ.)

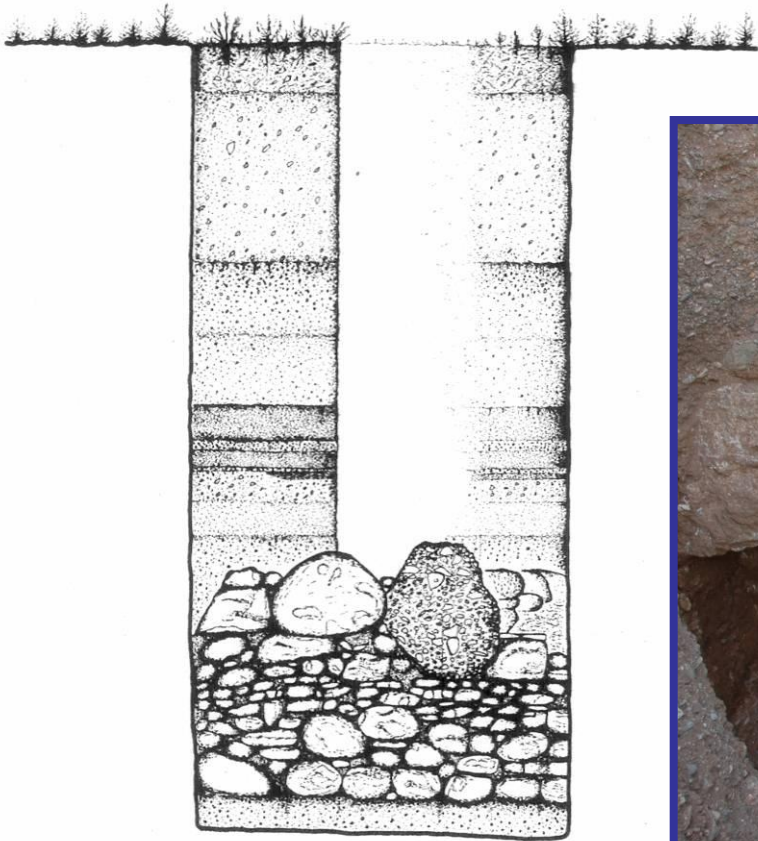
600 μ.



ΩΡΩΠΟΣ



ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ



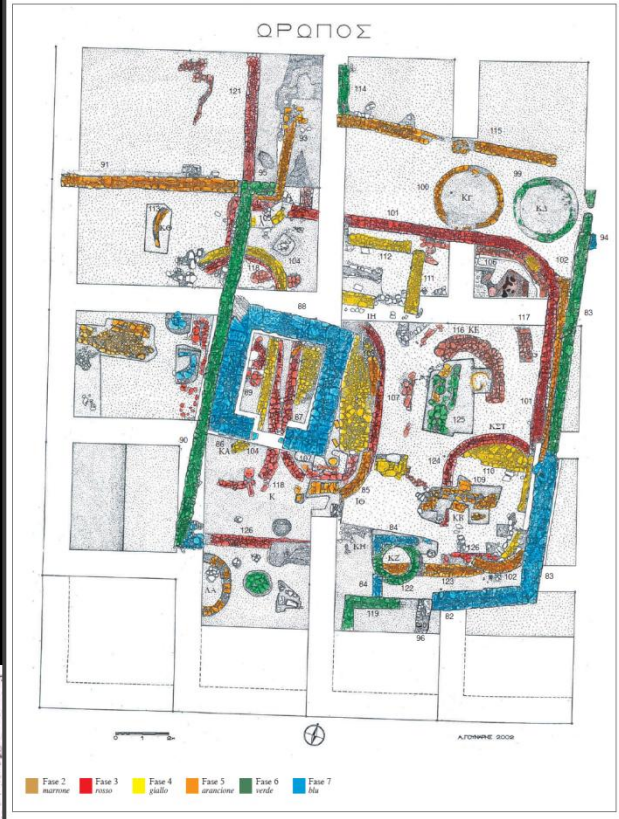
Τ Ο Μ Η



Α.Γ. 2006



**ΔΥΤΙΚΟΣ
ΤΟΜΕΑΣ**



1. ΚΑΦΕ. 760 - 740/735 π.Χ.

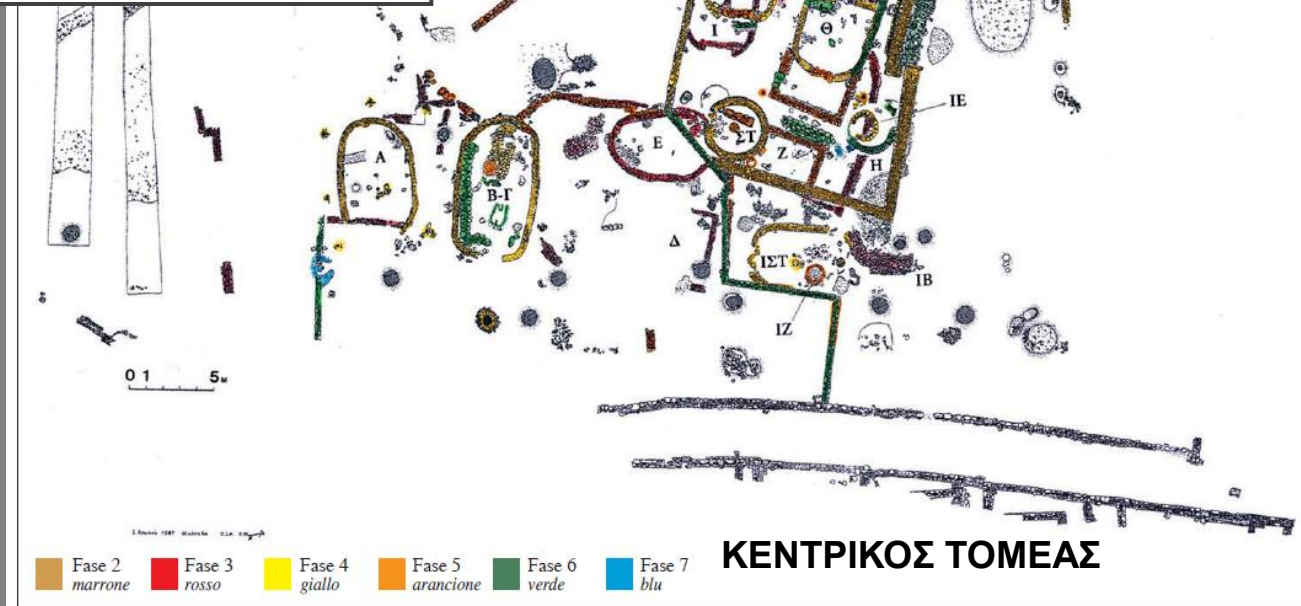
2. ΕΡΥΘΡΗ. 740/735-730/720 π.Χ.

3. ΚΙΤΡΙΝΗ. 730/720 - 710 π.Χ.

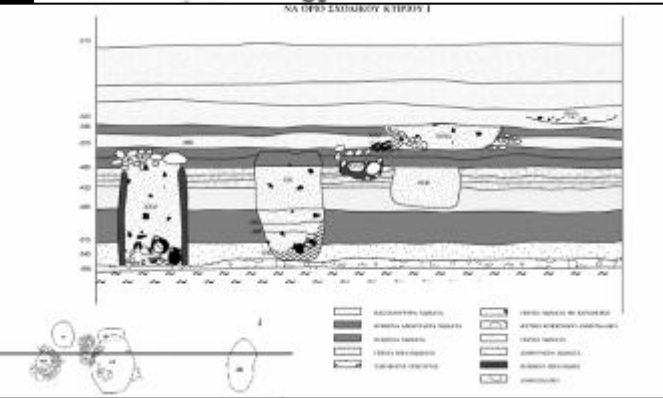
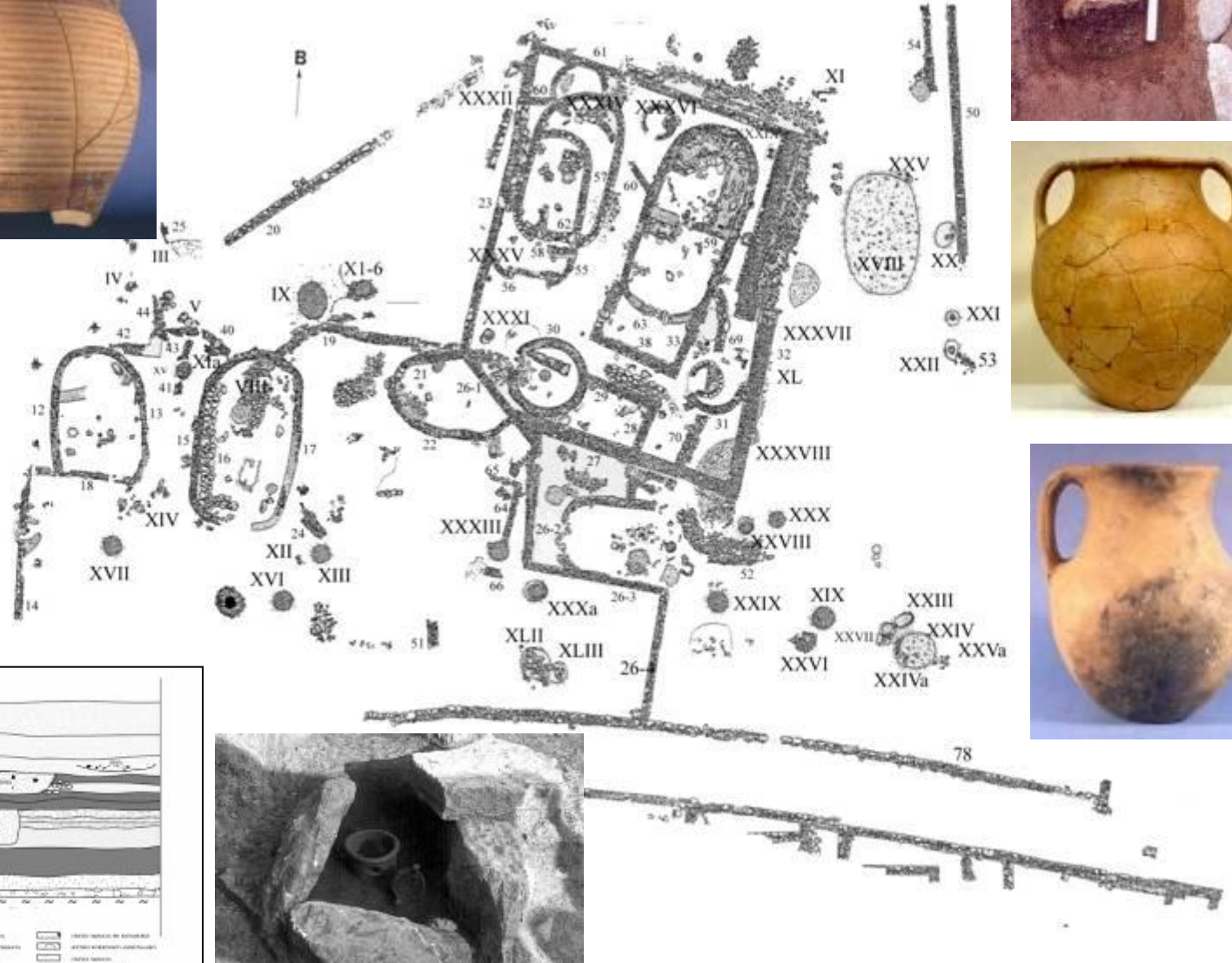
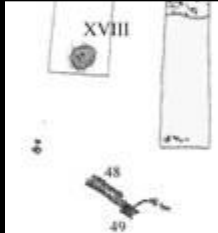
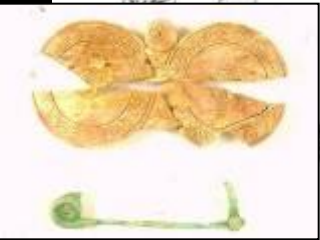
4. ΠΟΡΤΟΚΑΛΙ. 710 - 700/690 π.Χ.

5. ΠΡΑΣΙΝΗ. Πρώιμος 7^{ος} αι. π.Χ.

6. ΓΑΛΑΖΙΑ. 7^{ος} - 6^{ος} αι. π.Χ.



ΠΑΙΔΙΚΕΣ ΤΑΦΕΣ



(V. Vlachou, Oropos: the infant and child inhumations from the settlement (late 8th - early 7th centuries BC), *Acts of the Round Table "Oropos and Euboea in the Early Iron Age", Volos 18-20 June 2004, Volos 2007*)

1) ΚΑΦΕ ΦΑΣΗ. Μέσα 8^{ου} - 8740/735 π.Χ.

Δυτικός Τομέας

Κεντρικός Τομέας

ΚΑΣΤΑΝΗ ΦΑΣΗ
750 - 740/735 π.Χ.
0 10m



ΚΑΣΤΑΝΗ ΦΑΣΗ
750 - 740/735 π.Χ.
0 10m

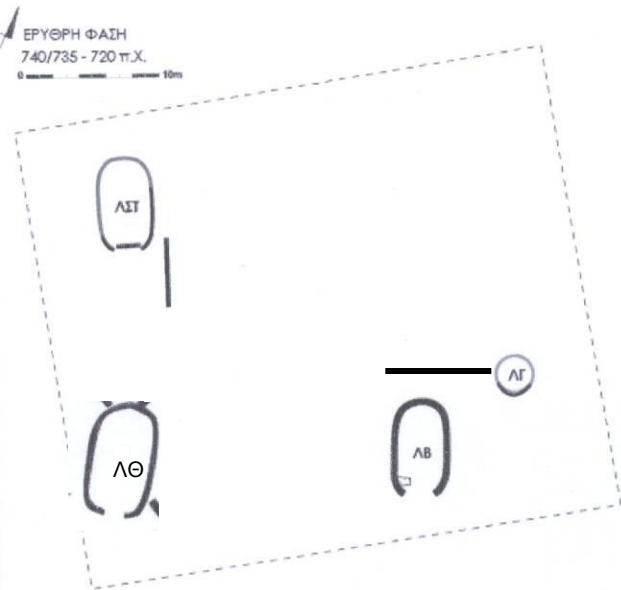


ΥΠΟΜΝΗΜΑ

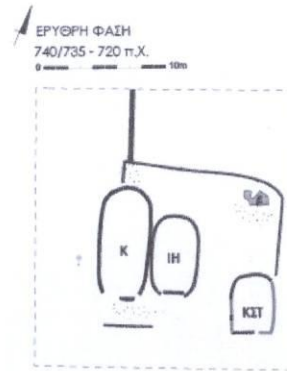
- Εγγυτηριμιοί
- Βαθείς λάκκοι
- Λακκοειδείς και κηροπόσγημοι τάφοι
- Φρέατα

2) ΚΟΚΚΙΝΗ ΦΑΣΗ. 740/735-730/720 π.Χ.

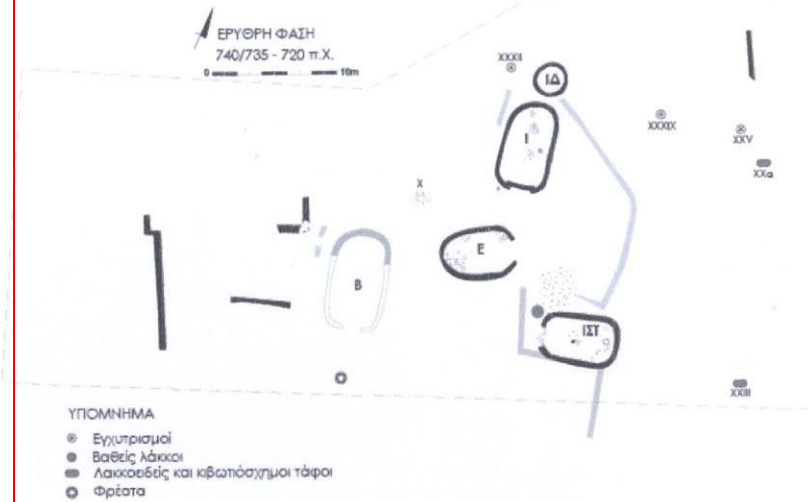
Επέκταση Δυτικού Τομέα



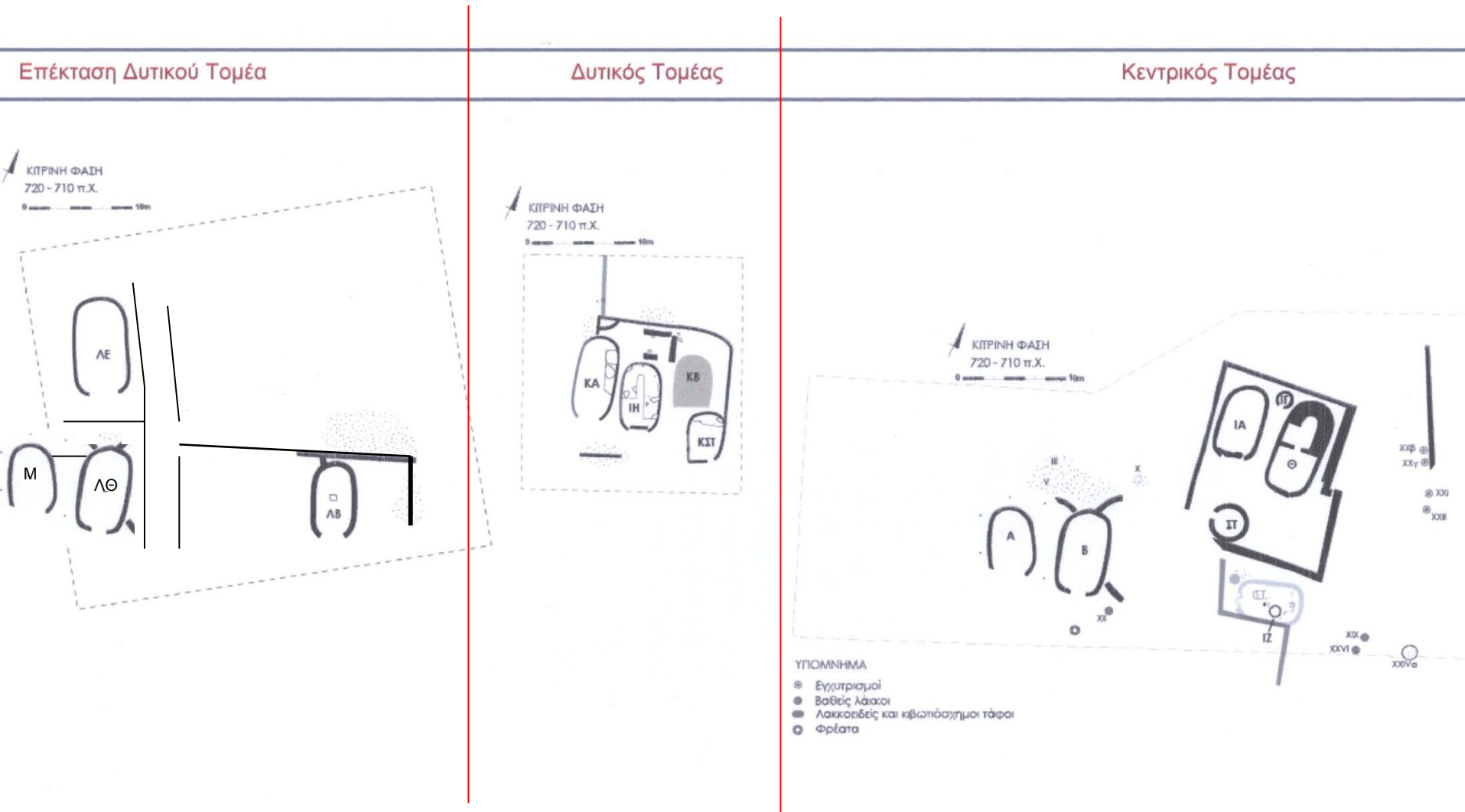
Δυτικός Τομέας



Κεντρικός Τομέας

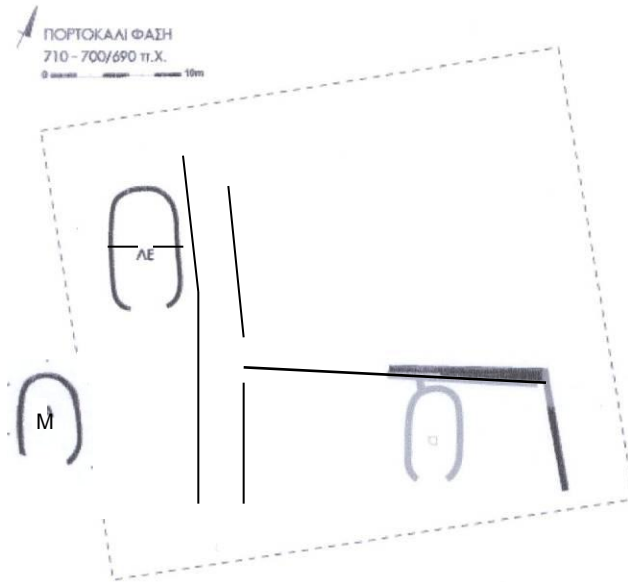


3) ΚΙΤΡΙΝΗ ΦΑΣΗ. 730/720 – 710 π.Χ.

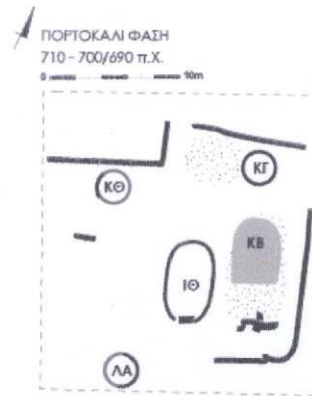


ΠΟΡΤΟΚΑΛΙ ΦΑΣΗ. 710 – 700/690 π.Χ.

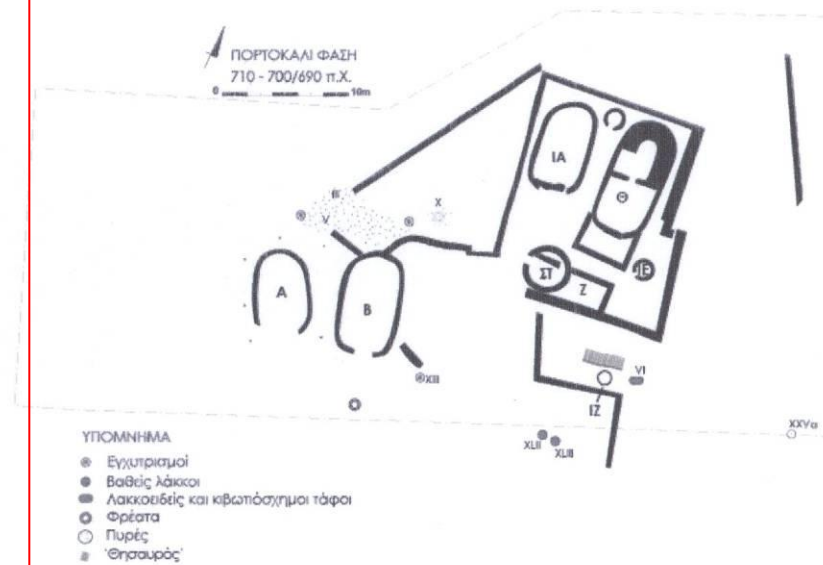
Επέκταση Δυτικού Τομέα



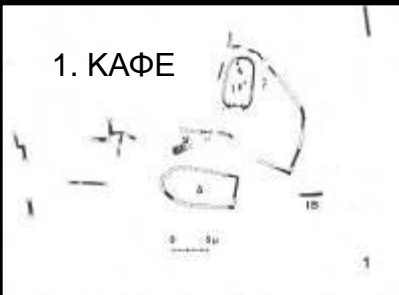
Δυτικός Τομέας



Κεντρικός Τομέας



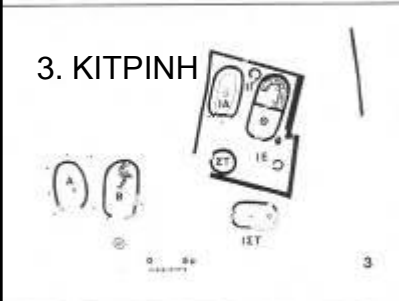
1. ΚΑΦΕ



2. ΕΡΥΘΡΗ



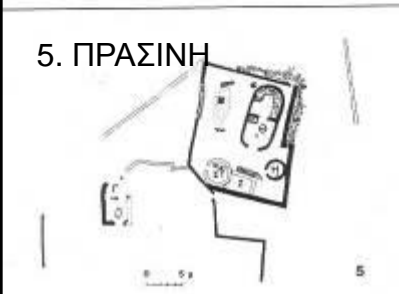
3. ΚΙΤΡΙΝΗ



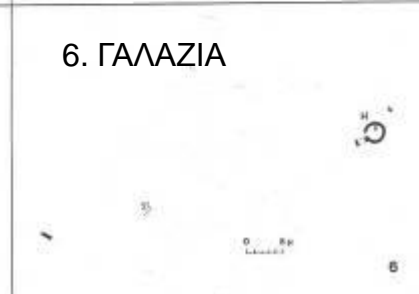
4. ΠΟΡΤΟΚΑΛΗ



5. ΠΡΑΣΙΝΗ



6. ΓΑΛΑΖΙΑ



ΩΡΩΠΟΣ

Φάσεις 1-6

(ΥΓ – πρώιμος 7^{ος} αι. π.Χ.)

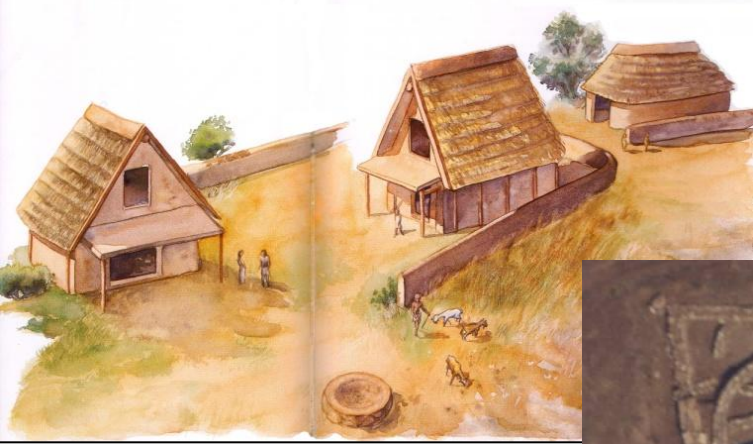
Περίβολοι και «οίκοι»

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΣΕ «ΟΙΚΟΥΣ»

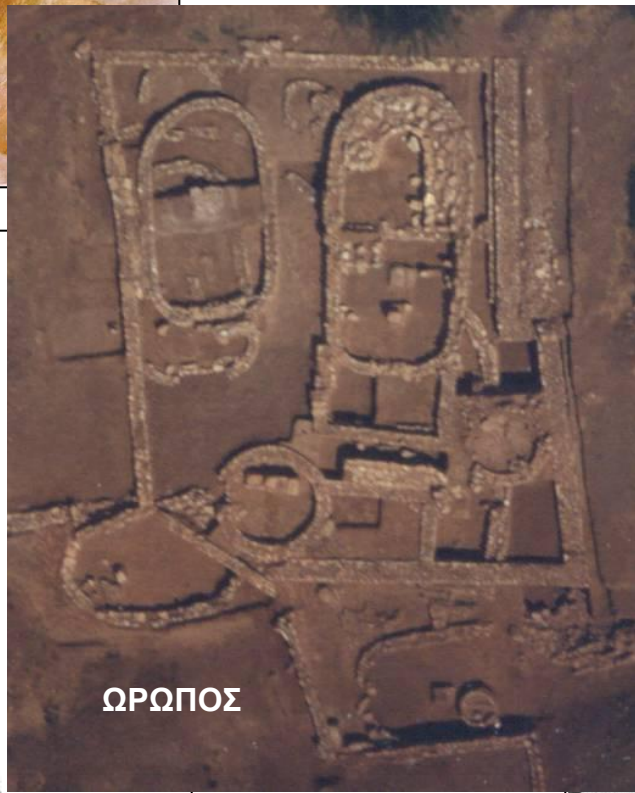
Κάθε νοικοκυριό θα περιλάμβανε
 -μία κύρια κατοικία (το *μέγαρον* των επών),
 ανεξάρτητους θαλάμους (Οδ. α, 425. δ,
 718, 802. ψ, 192 κ.ε.),
 -ένα βωμό (Οδ. χ, 334) ή κάποιο οικιακό
 ιερό,
 -μία τουλάχιστον κυκλική κατασκευή για
 αποθήκευση (τη θόλο Οδ. χ, 442-474).

-Όλα τα οικοδομήματα περιβάλλονταν από
 ένα έρκος (Ιλ. Α, 476), ενώ στους
 ανοικτούς χώρους θα πρέπει να
 φανταστούμε σωρούς κοπριάς από την
 παραμονή των ζώων (Ιλ. Ω, 163 κ.ε. Οδ. ρ,
 297).

ΕΡΕΤΡΙΑ

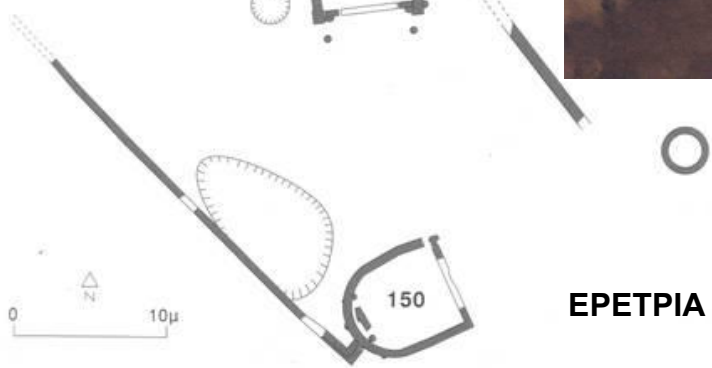
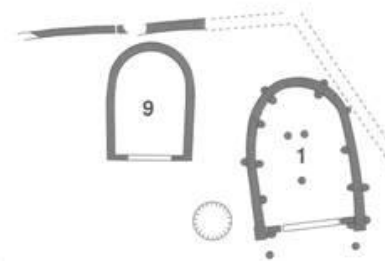
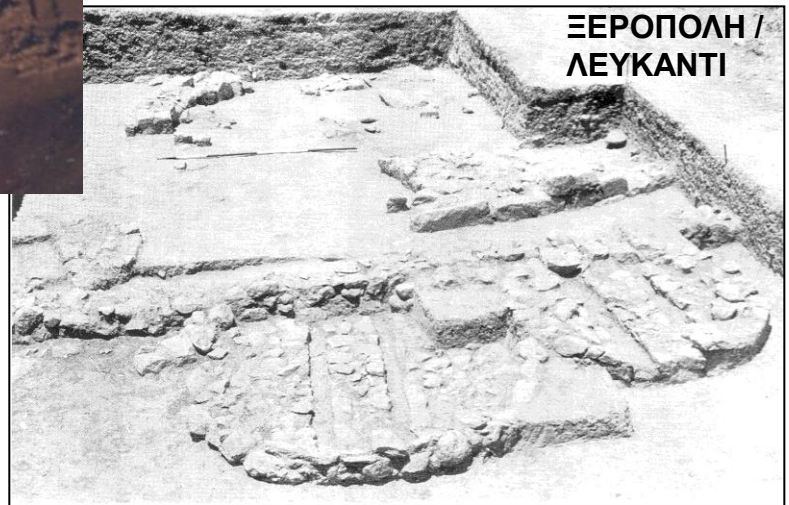


ΒΙΓΛΑΤΟΥΡΙ-ΚΥΜΗ



ΩΡΩΠΟΣ

ΞΕΡΟΠΟΛΗ / ΛΕΥΚΑΝΤΙ

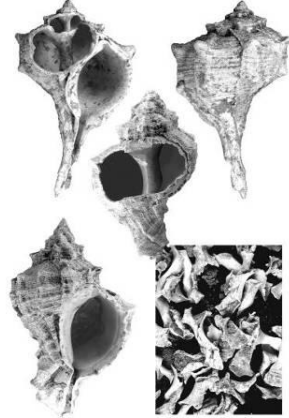


ΕΡΕΤΡΙΑ



Σχέδιο «εργασίας» (Μάρκος Μαζαράκης)

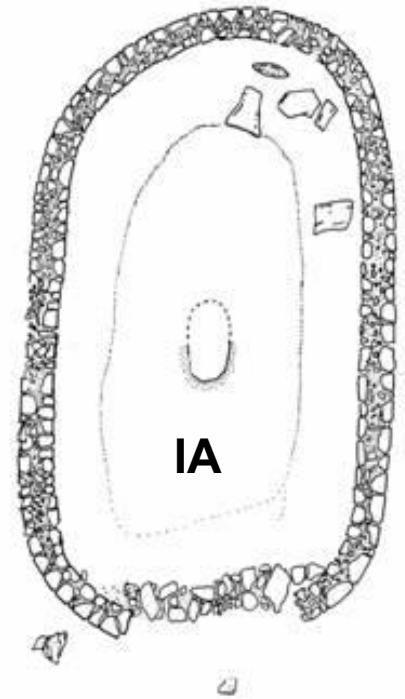
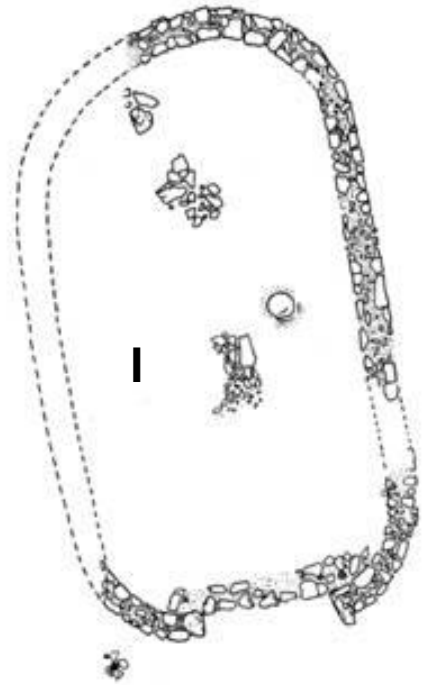




Πορφύρες

ΚΕΝΤΡΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ

ΚΤΙΡΙΑ I, IA

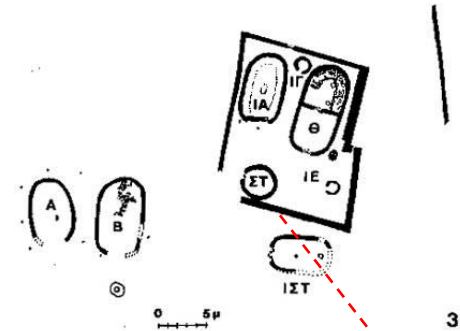


IA

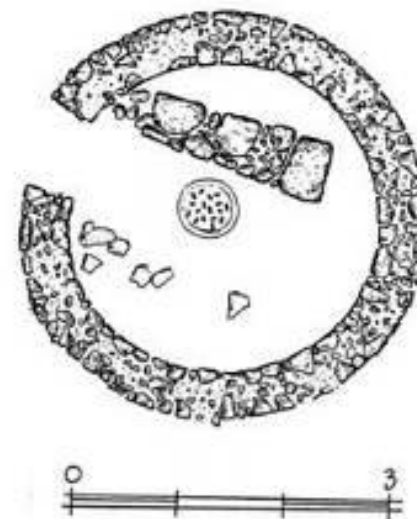
I



Λίθινος ενεπίγραφος δίσκος (β' μισό 8ου αι. π.Χ.)



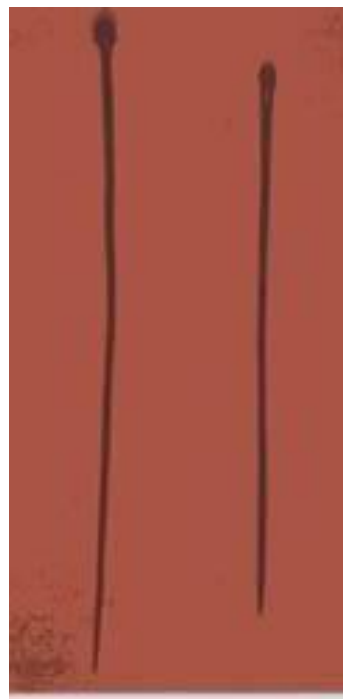
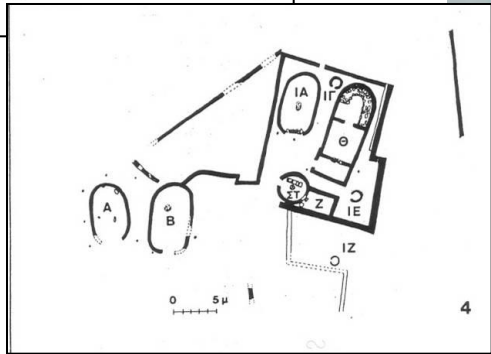
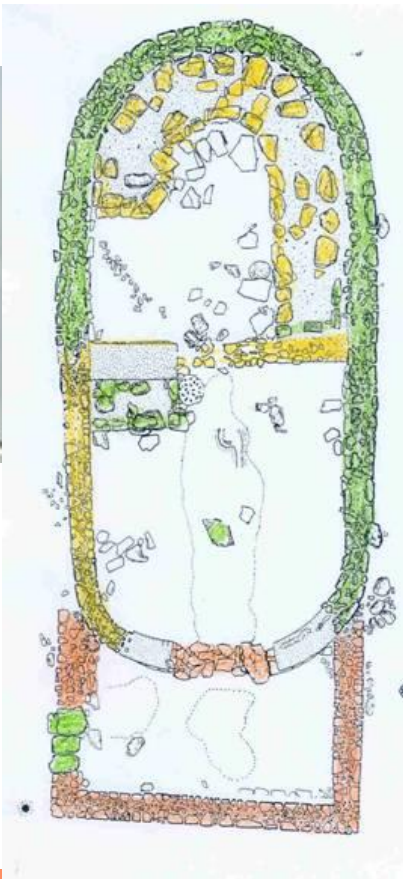
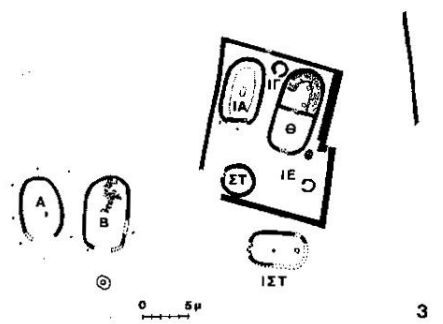
“ΘΟΛΟΣ” (Οδ. 22, 442-474)







ΚΤΙΠΙΟ Θ









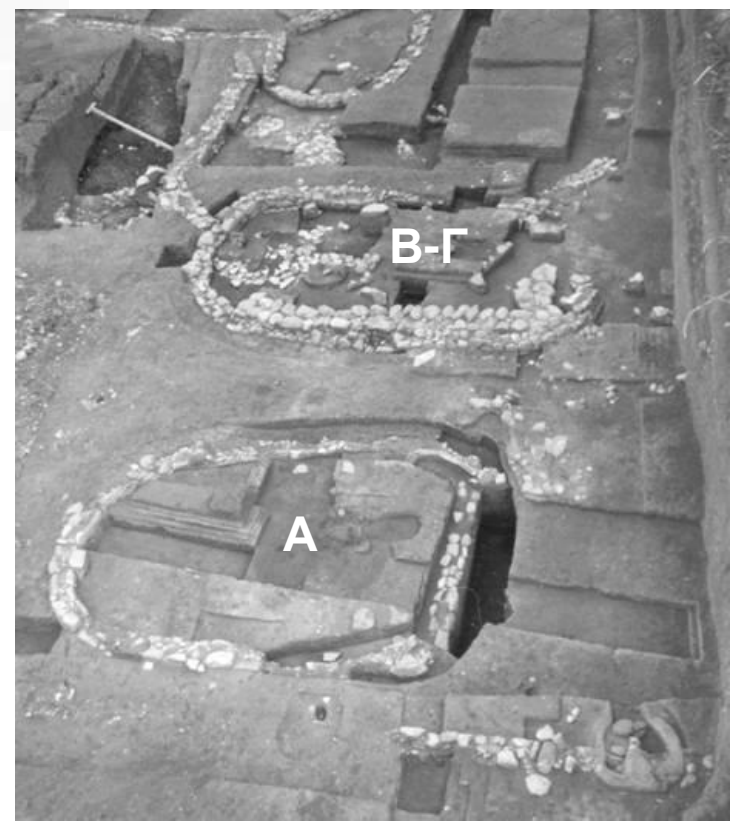
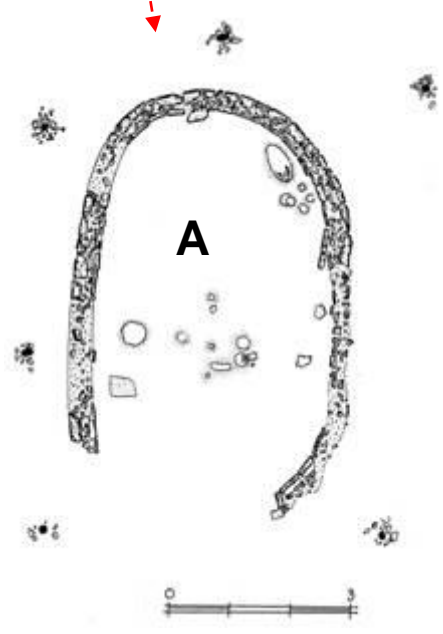
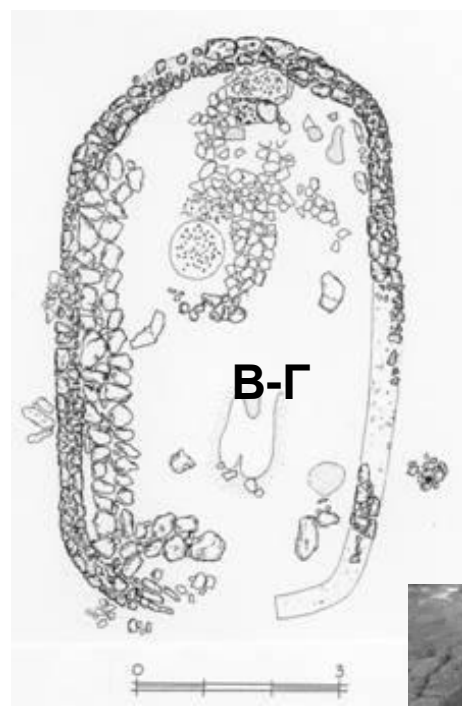
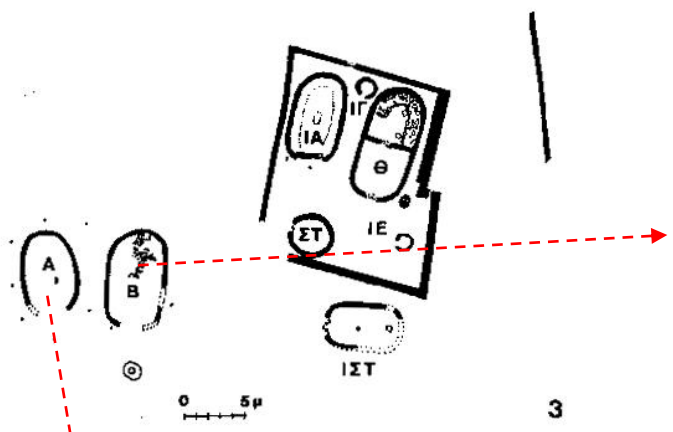




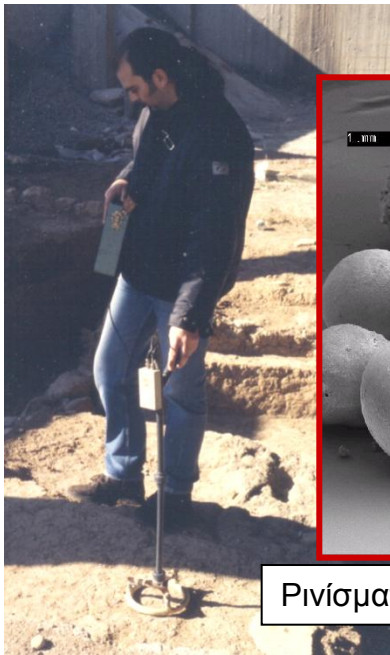




ΚΤΙΡΙΑ Α και Β-Γ







Ρινίσματα σιδήρου από το εσωτερικό του Κτιρίου Α



Tuyère

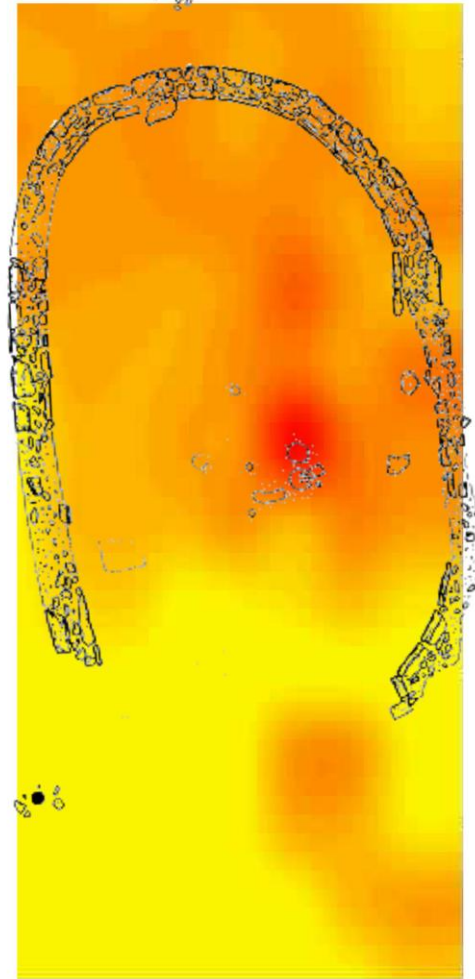


«Χελώνα»



Κλίβανος

ΩΡΩΠΟΣ Α



ΚΤΙΡΙΟ Α
Έρευνα Μαγνητικής Επιδεκτικότητας (Roger Doonan)

ΩΡΩΠΟΣ. ΚΕΝΤΡΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ. Κατάλοιπα μεταλλοτεχνίας (R. Doonan)

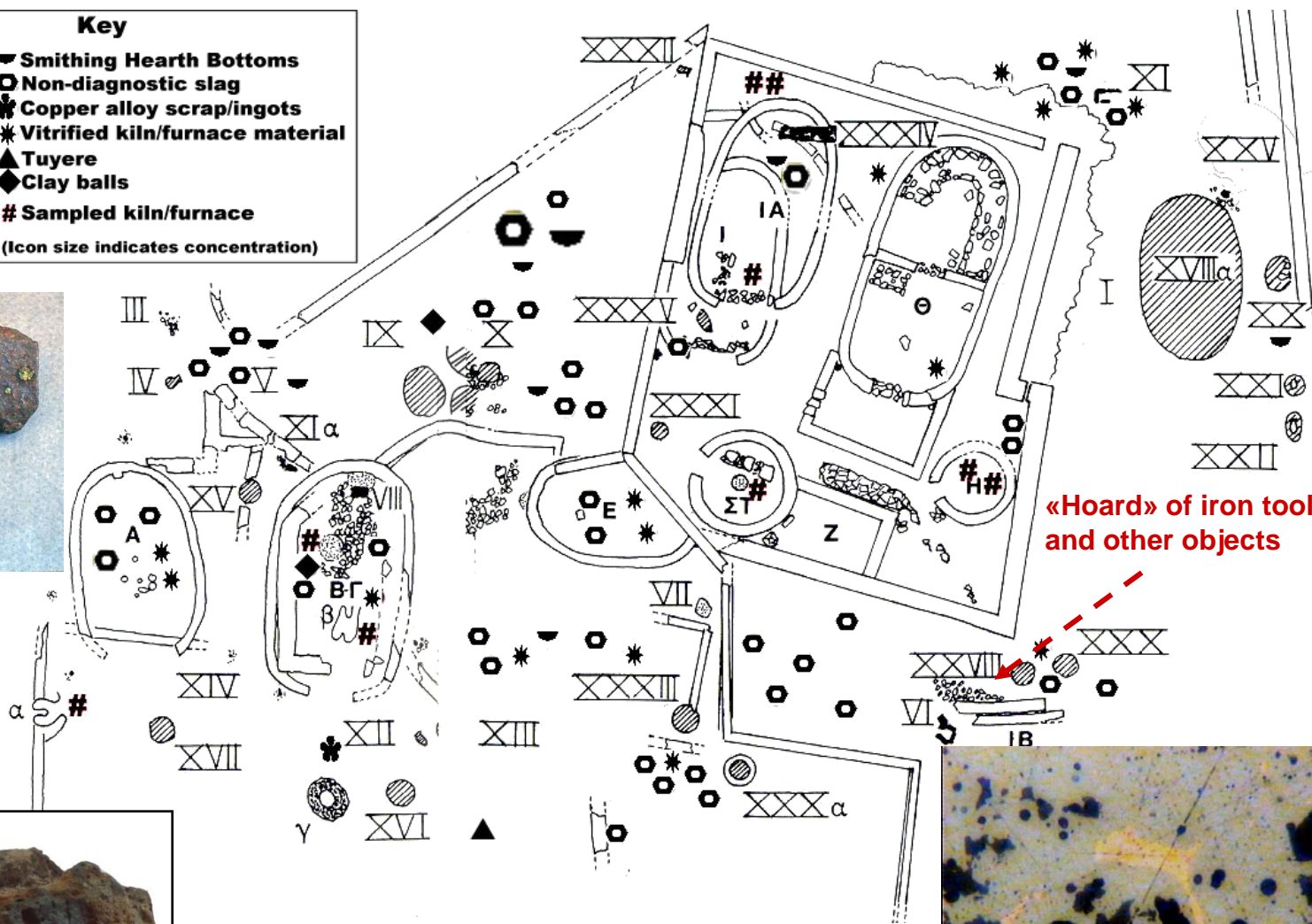
Key

- ▼ Smithing Hearth Bottoms
- Non-diagnostic slag
- ✱ Copper alloy scrap/ingots
- ✱ Vitrified kiln/furnace material
- ▲ Tuyere
- ◆ Clay balls
- # Sampled kiln/furnace

(Icon size indicates concentration)



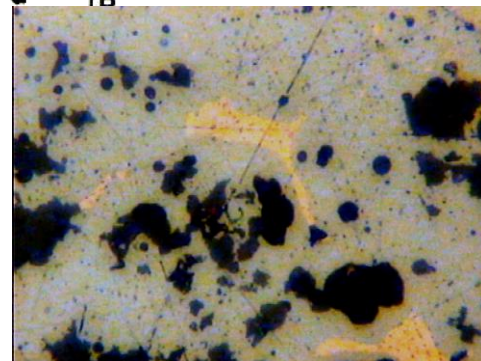
Fragments of copper ingots



«Hoard» of iron tools and other objects

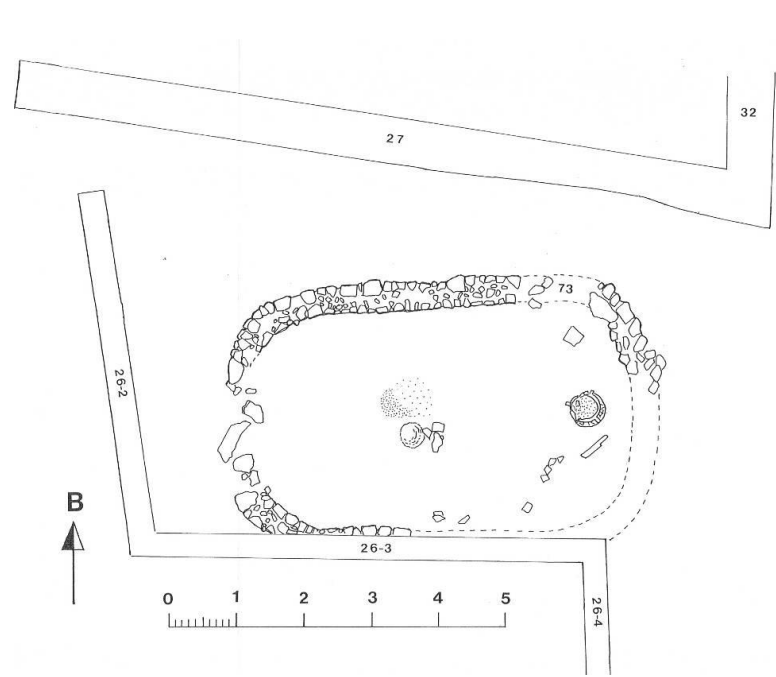
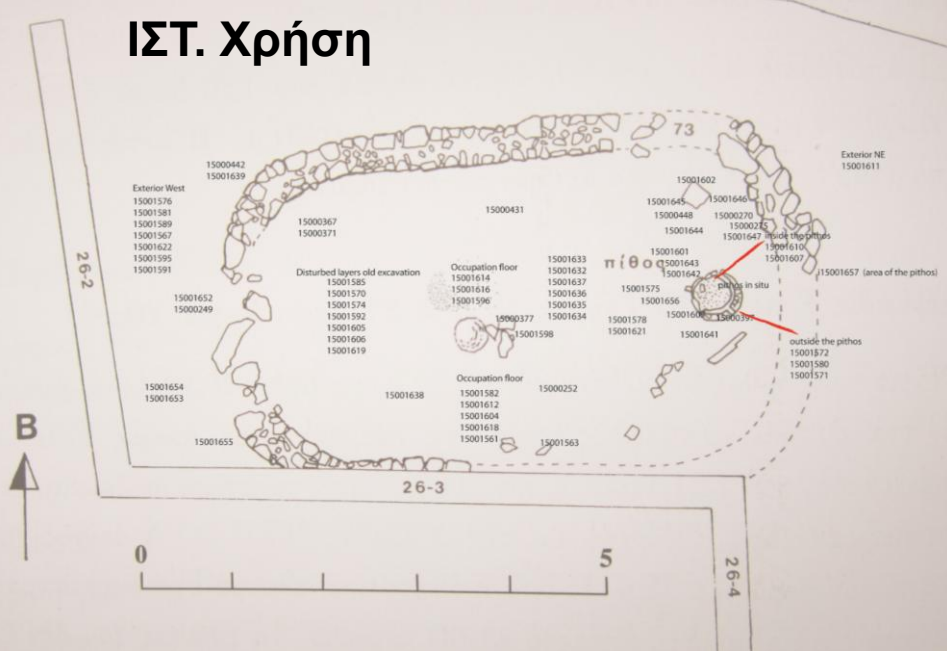


Smithing hearth bottoms, diagnostic of iron smelting

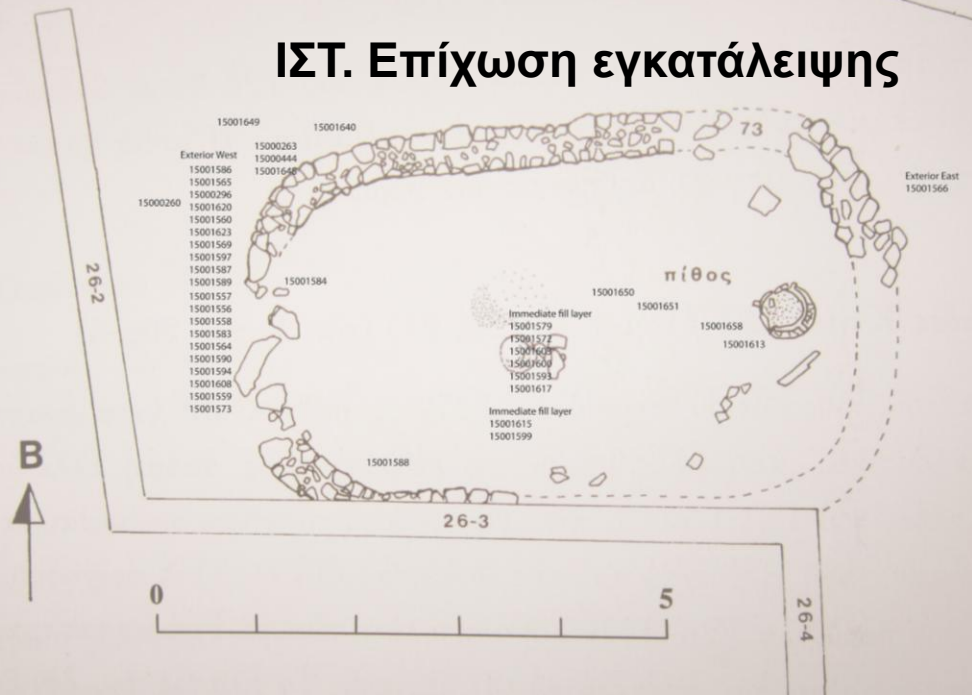


Inclusions of copper in iron structure

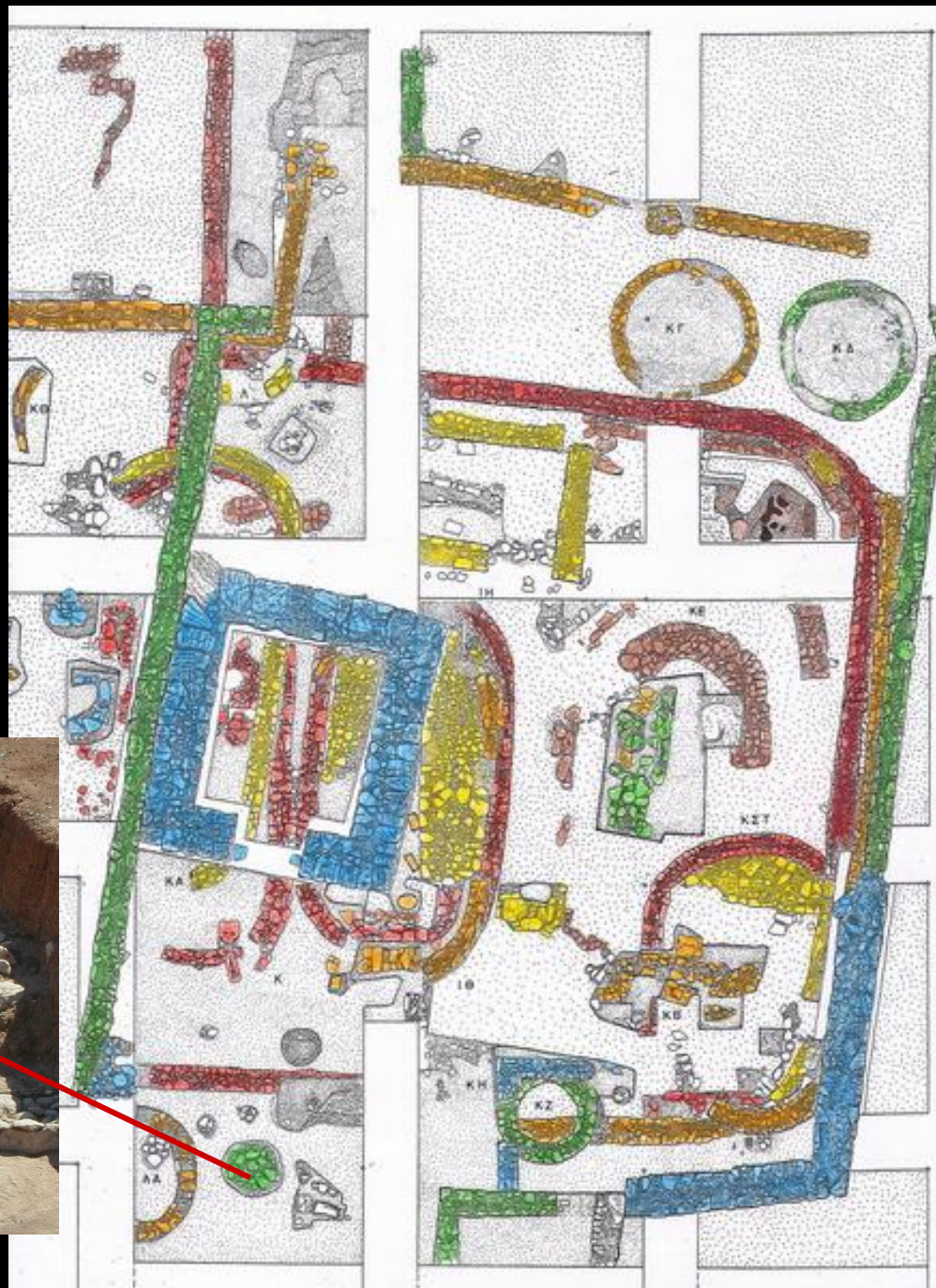
ΙΣΤ. Χρήση



ΙΣΤ. Επίχωση εγκατάλειψης



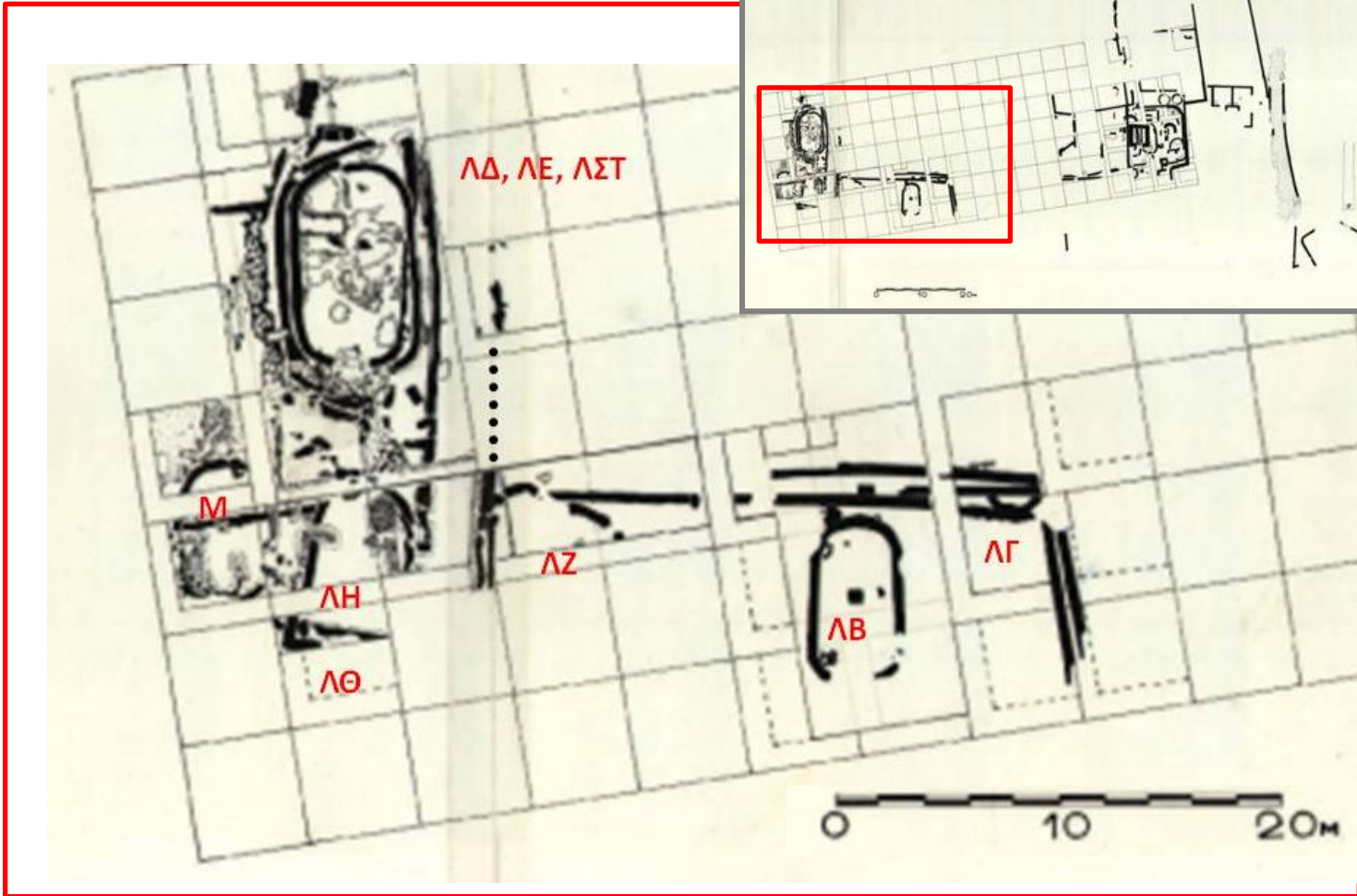
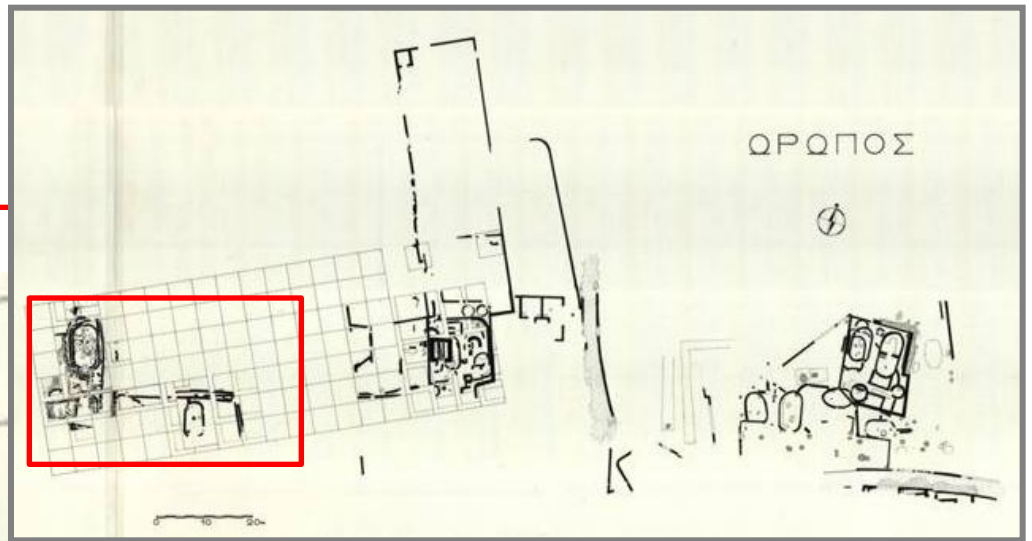
ΔΥΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ











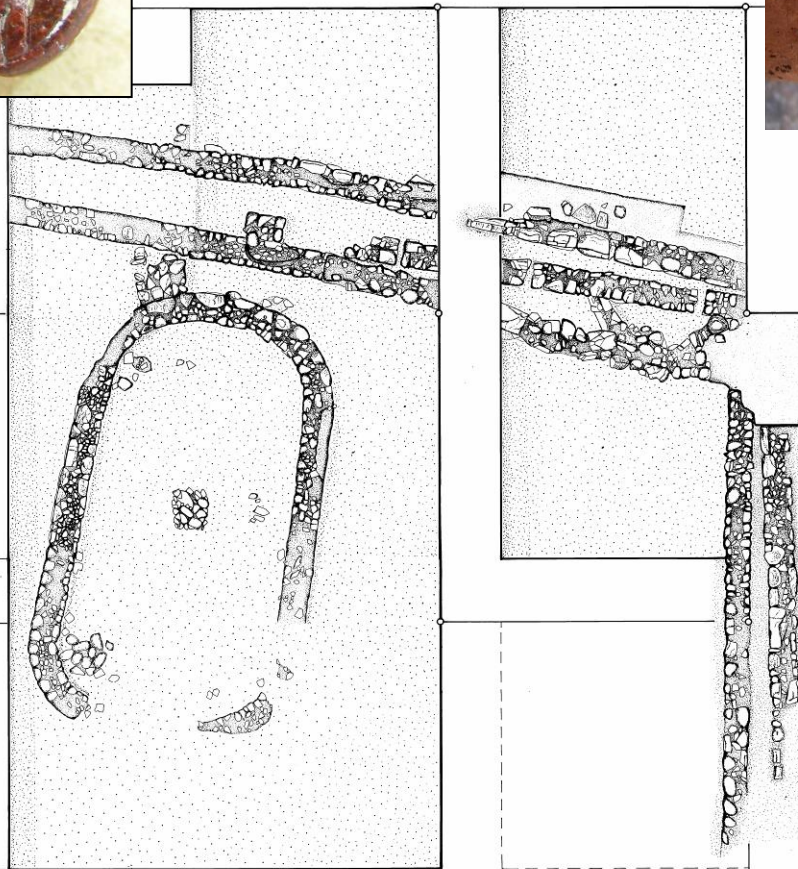


ΩΡΩΠΟΣ



Σκαραβοειδής της
«Ομάδας του Λυράρη»

Ενεπίγραφη λαβή του 700 π.Χ.
[ΕΥΘΥΝΕΟ]



Χάλκινη τριχολαβίδα

0 2.50m



ΑΝΣ. ΓΟΥΝΑΡΗΣ 2008

ΚΤΙΡΙΟ ΛΒ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΟΛΟΙ

ΚΤΙΡΙΑ ΛΔ, ΛΕ, ΛΣΤ, ΛΖ, ΛΗ, ΛΘ, Μ



ΩΡΩΠΟΣ
ΔΥΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ

(σχ. Α. Γούναρη, 2011)







ΠΕΡΙΒΟΛΟΣ

ΚΤΙΡΙΟ ΛΔ

ΚΤΙΡΙΟ ΛΕ

ΚΤΙΡΙΟ ΛΣΤ

Καφέ φάση Λίγα λείψανα κατασκευών (μέσα περίπου του 8ου αι. π.Χ. έως το 740/735 π.Χ.)

Κόκκινη φάση. Ελλειψοειδές Κτίριο ΛΣΤ' και ο περίβολός του Τ146 (740/735-730/720 π.Χ.).

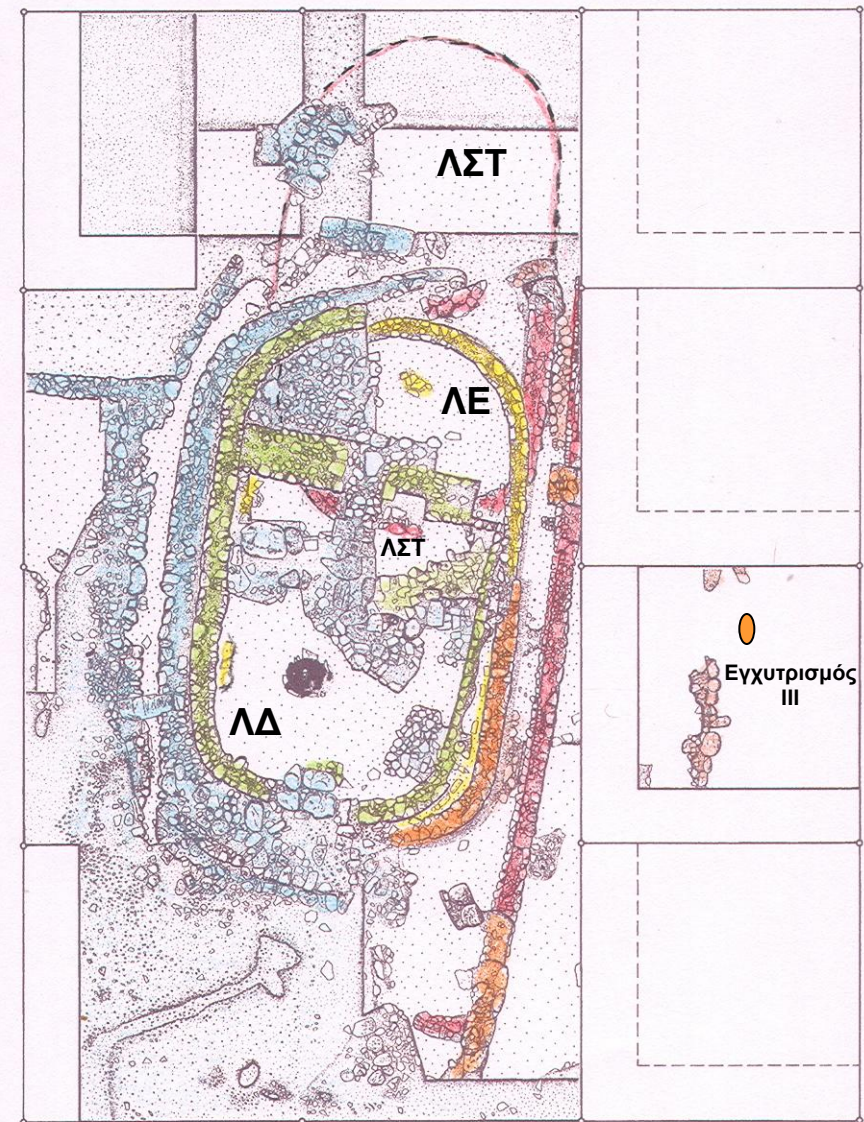
Κίτρινη φάση. Κατασκευή του ελλειψοειδούς Κτιρίου ΛΕ'. Σε αυτήν την περίοδο ανήκει πιθανώς και το Κτίριο ΛΒ' που βρίσκεται ανατολικότερα (730/720 – 710 π.Χ.)

Πορτοκαλί φάση Το ελλειψοειδές Κτίριο ΛΔ' επισκευάζεται (710 – 700/690 π.Χ.).

Πράσινη φάση Κατασκευάζεται το ελλειψοειδές Κτίριο ΛΔ' (μετάβαση από την υστερογεωμετρική στην πρώιμη αρχαϊκή περίοδο).

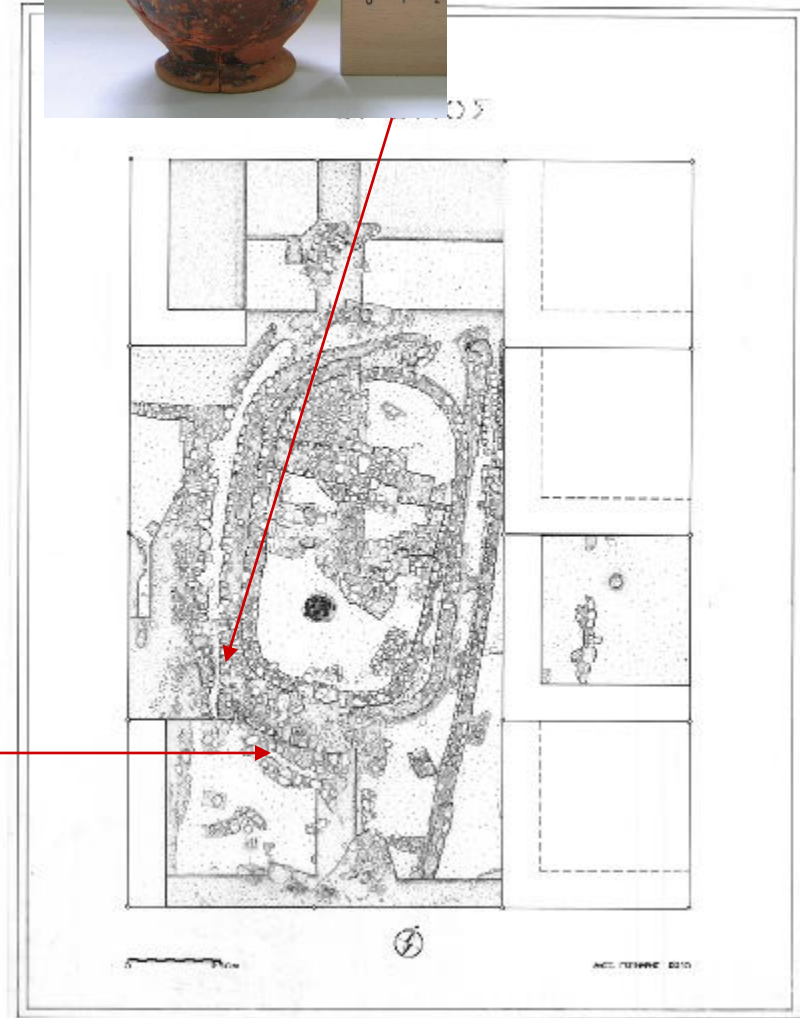
Γαλάζια φάση. Κατασκευή της «ενίσυχης» και του «περιβόλου» στα Δυτικά του κτιρίου και δημιουργία της αύλακας ανάμεσα στις δύο κατασκευές Βοτσαλωτό δάπεδο εξωτερικά και Νότια-ΝΔ του ελλειψοειδούς κτιρίου ΛΔ' (7ος αι. – 6ος αι. π.Χ.)

ΚΤΙΡΙΑ ΛΔ, ΛΕ, ΛΣΤ





ΩΡΩΠΟΣ
ΚΤΙΡΙΟ ΛΔ
(στη θέση του ΛΕ)



An archaeological excavation site featuring several stone walls and a central area. The walls are constructed from irregular, greyish-brown stones and are arranged in a somewhat rectangular pattern. The ground is a mix of dirt and small stones. A small red marker is visible on the ground near the center. The overall scene is an outdoor excavation site.

ΑΡΧΑΪΚΗ ΑΥΛΗ

ΑΡΧΑΪΚΟΣ ΩΡΩΠΟΣ

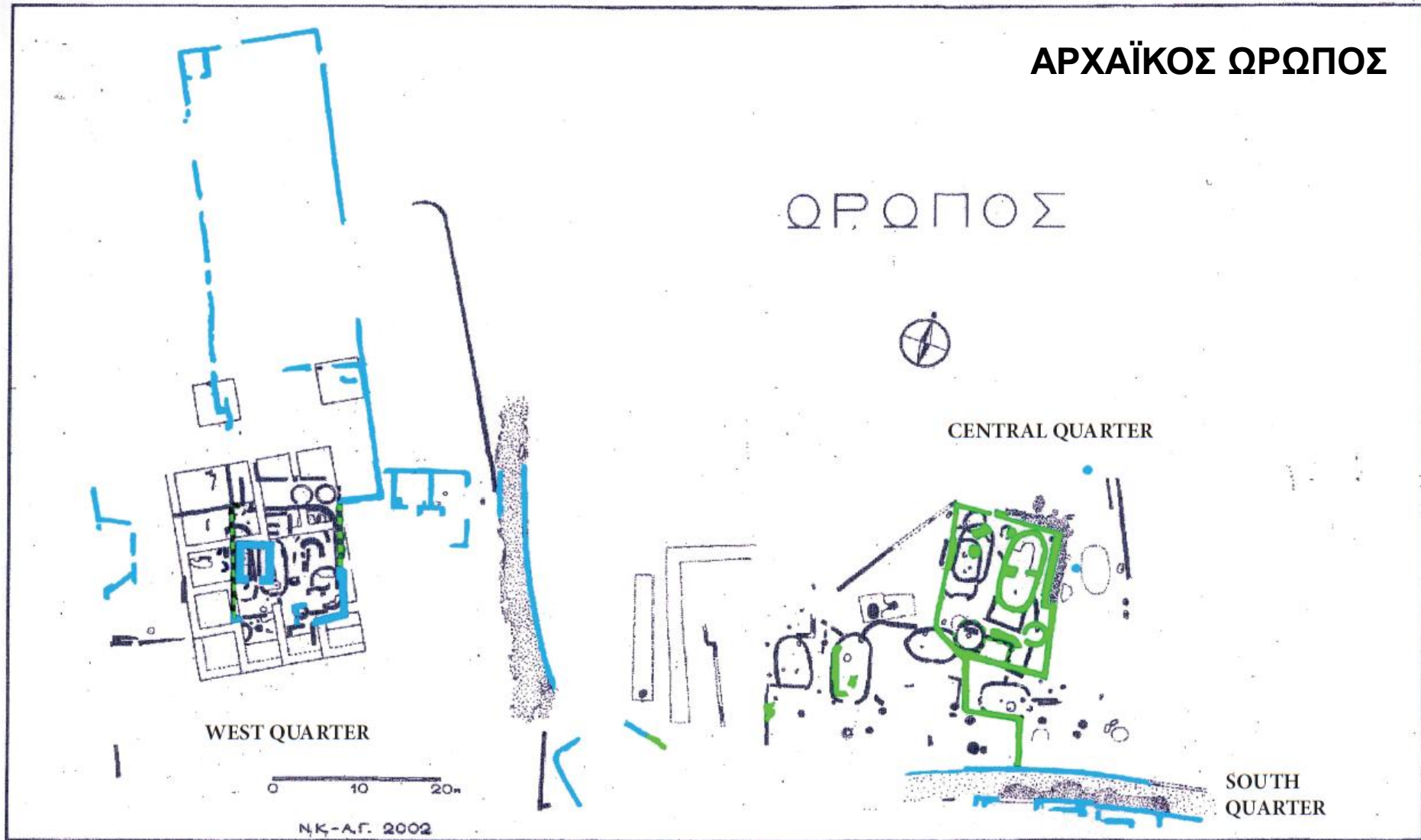
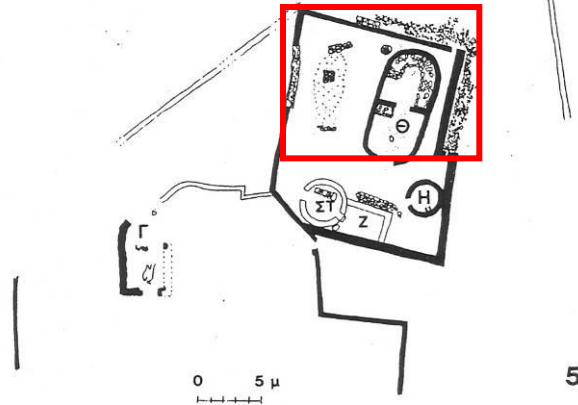


Fig. 1. O.S.K. plot at Oropos (Central, West and South Quarters) (drawing by N. Kalliontzis & A. Gounaris; A. Mazarakis Ainian, *Prakt* (2002), 6-7, fig. 1). The Early Orientalizing period is indicated with green, the Late Orientalizing and Archaic periods with blue.

(Ξ. Χαραλαμπίδου, 2007)

«ΗΡΩΟΝ» (πρώιμος 7^{ος} αι. π.Χ.)



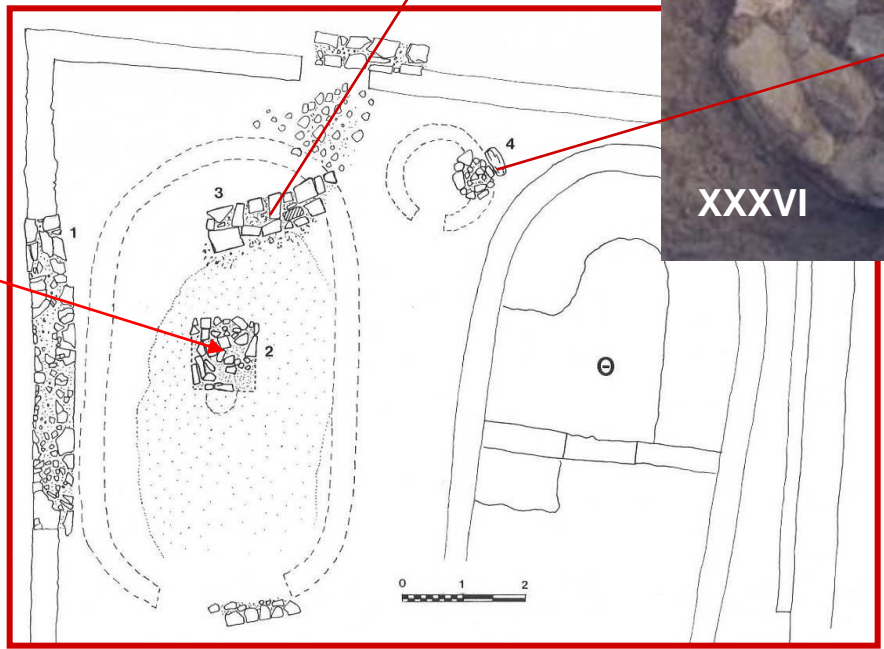
5



ΟΜΟΙΩΜΑ ΠΛΟΙΟΥ



31.



D. Knoepfler, *La Patrie de Narcisse : un héros mythique enraciné dans le sol et dans l'histoire d'une cité grecque*, Paris, 2010

[σχετικά με το μύθο: Οβίδιος, *Μεταμορφώσεις* III, 339-510]



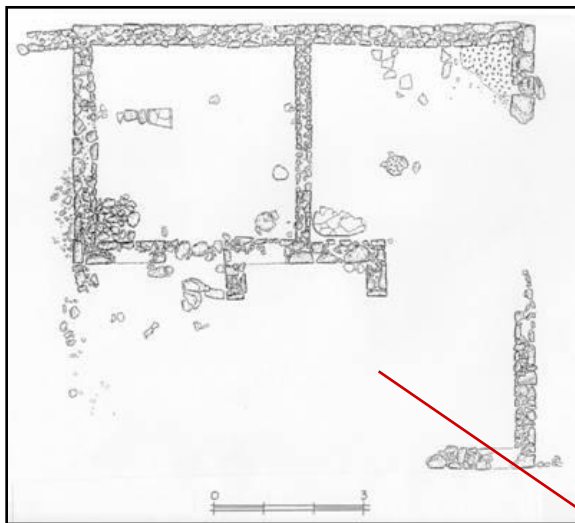
Καὶ ἡ Γραῖα δ' ἔστι τόπος Ὀρωποῦ
πλησίον καὶ τὸ ἱερόν τοῦ Ἀμφιαράου
καὶ τὸ Ναρκίσσου τοῦ Ἐρετριέως
μνήμα ὃ καλεῖται Σιγηλοῦ, ἐπειδὴ
σιγῶσι παριόντες· τινὲς δὲ τῇ Τανάγρα
τὴν αὐτὴν φασιν·

Στράβων IX, 2, 10

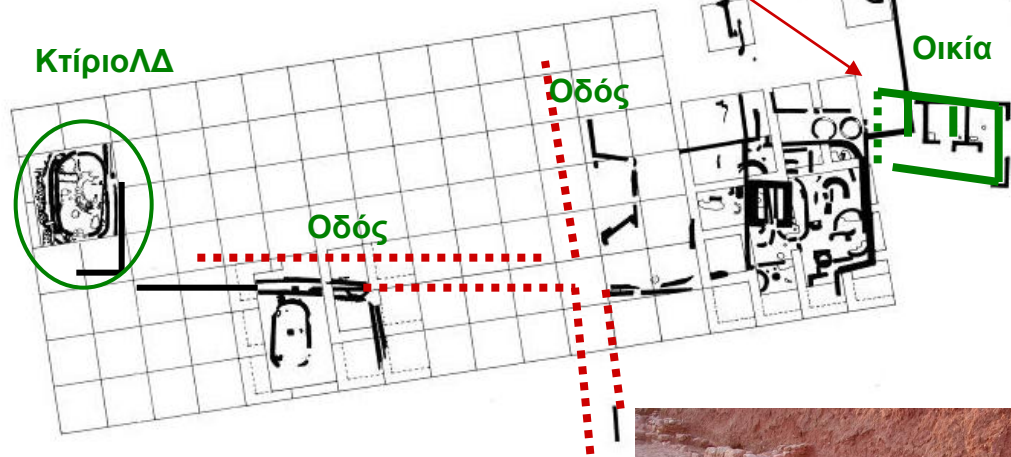


(Caravaggio 1595)

ΩΡΩΠΟΣ (αρχαϊκή περίοδος)



Οικία (;) τύπου παστάδας



ΚτίριοΛΔ

Οδός

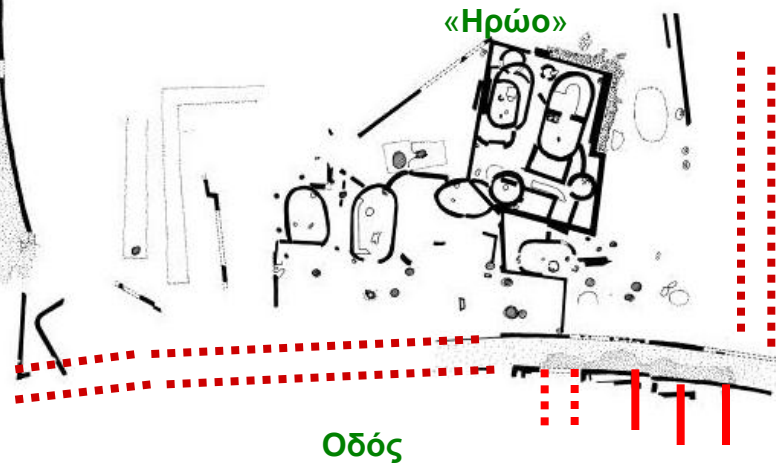
Οδός

Οικία

0 10 20m



Οδός



«Ηρώ»

Οδός

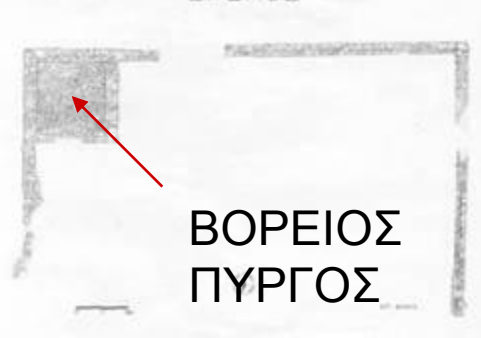


ΩΡΩΠΟΣ
(1ο μισό 7^{ου} αι. π.Χ.)

Μνημειακός περίβολος



ΧΑΛΚΙΝΗ ΑΣΠΙΔΑ



ΒΟΡΕΙΟΣ ΠΥΡΓΟΣ

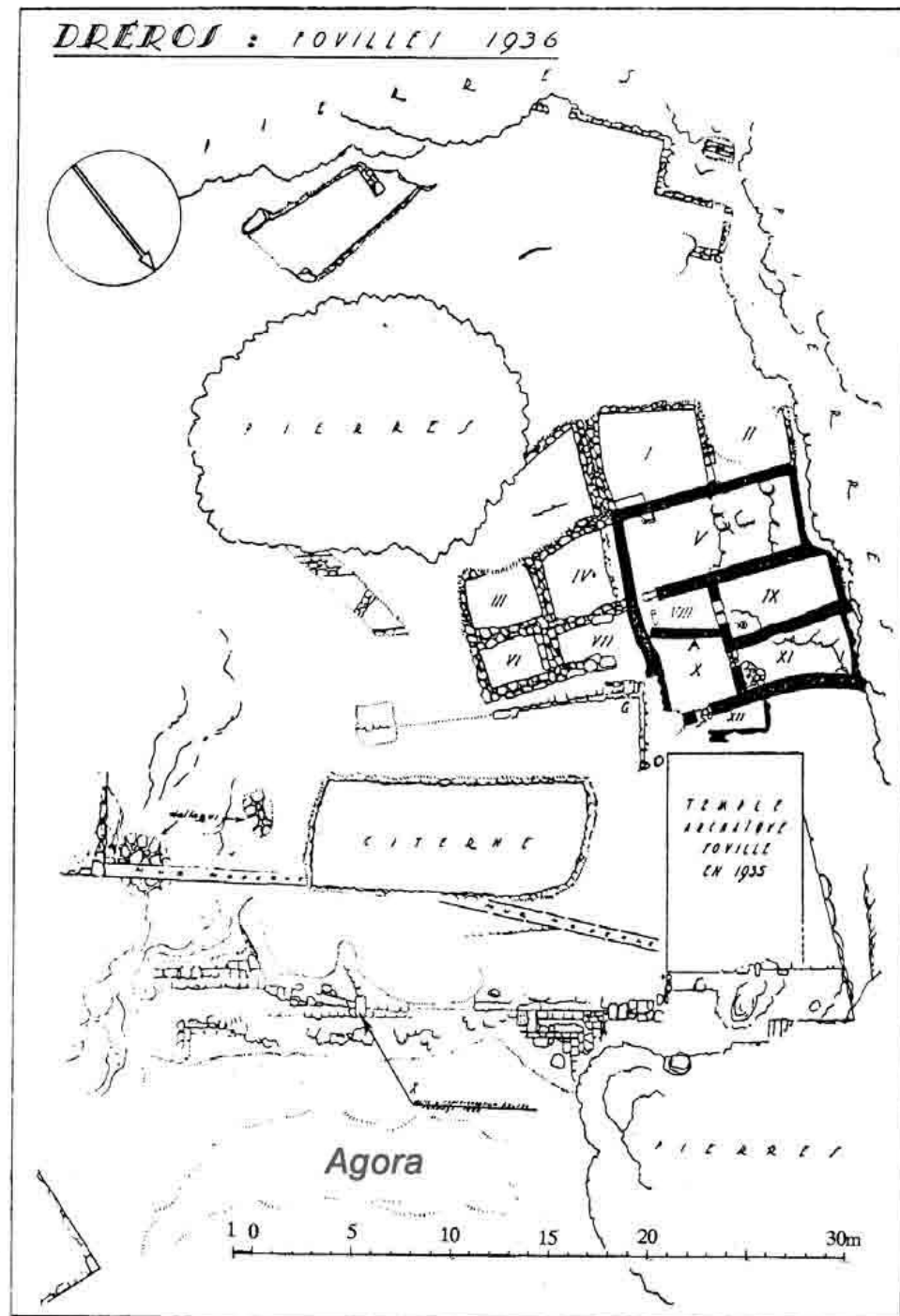
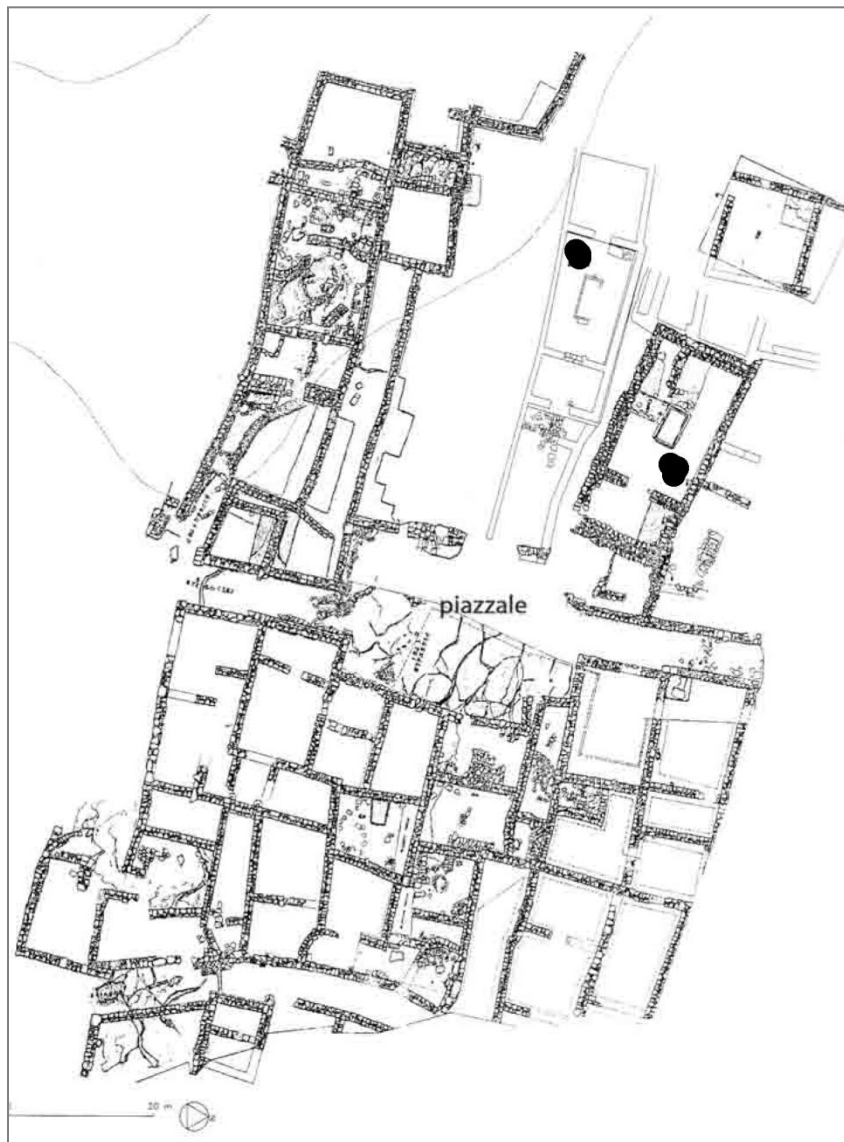


ΚΡΑΝΙΟ ΜΙΚΡΟΥ ΑΛΟΓΟΥ



ΝΟΤΙΟΣ ΠΥΡΓΟΣ

ΠΡΙΝΙΑΣ

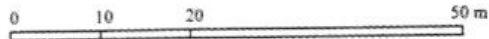


ΖΑΓΟΡΑ

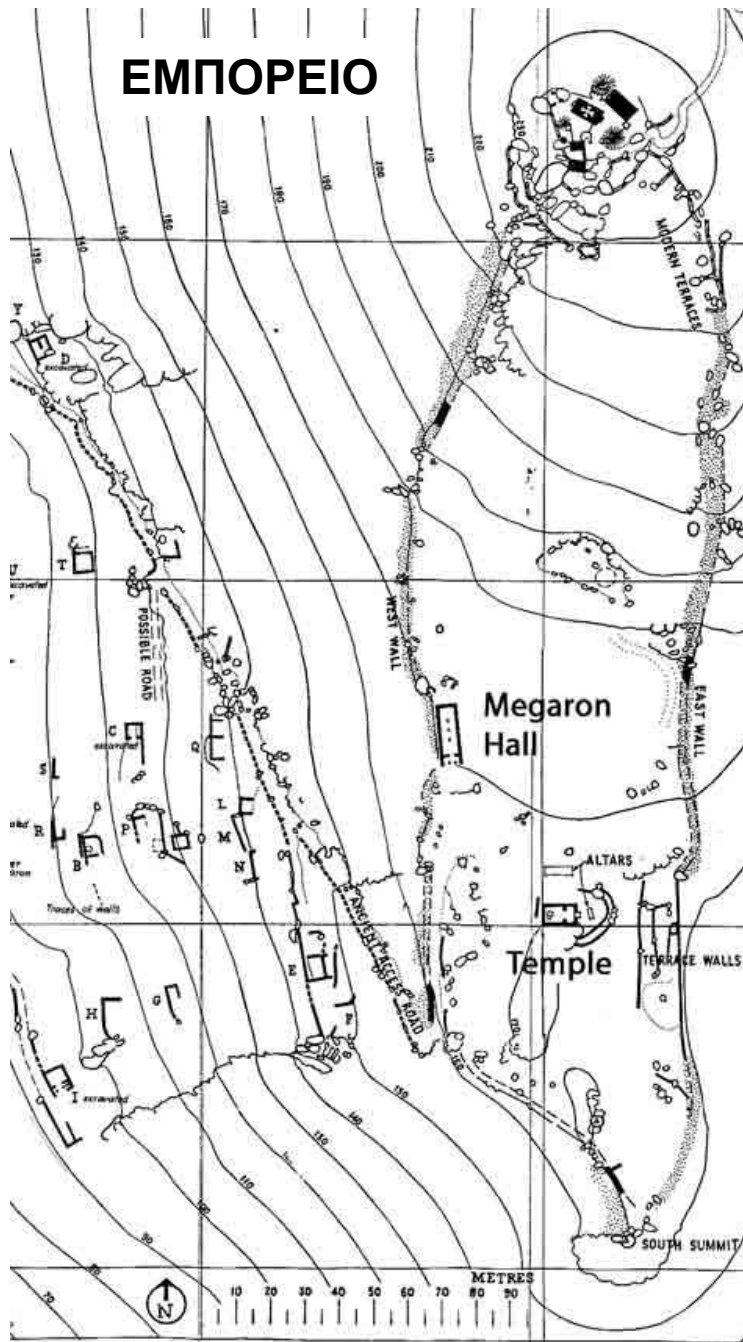


SECTOR D/H

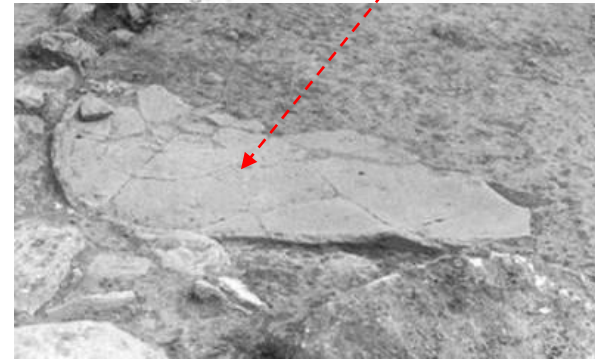
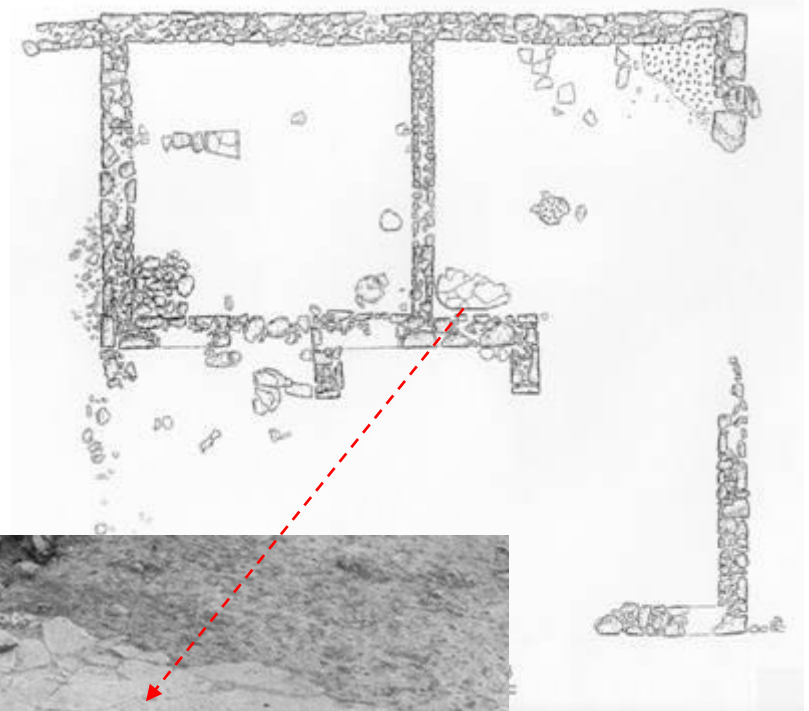
SECTOR J



ΕΜΠΟΡΕΙΟ



ΩΡΩΠΟΣ. Οικία (;) τύπου «παστάδος» (αρχές 6^{ου} αι. π.Χ.)



ΘΟΡΙΚΟΣ

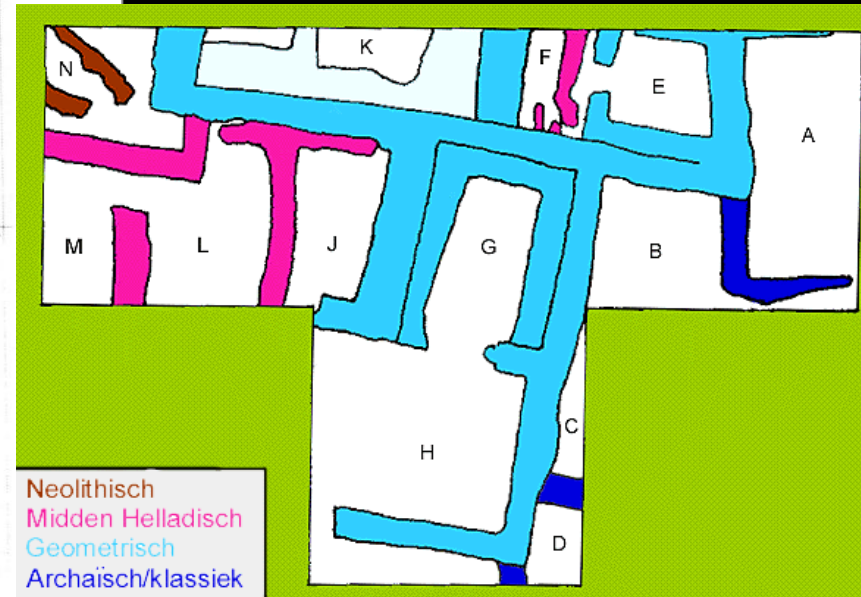
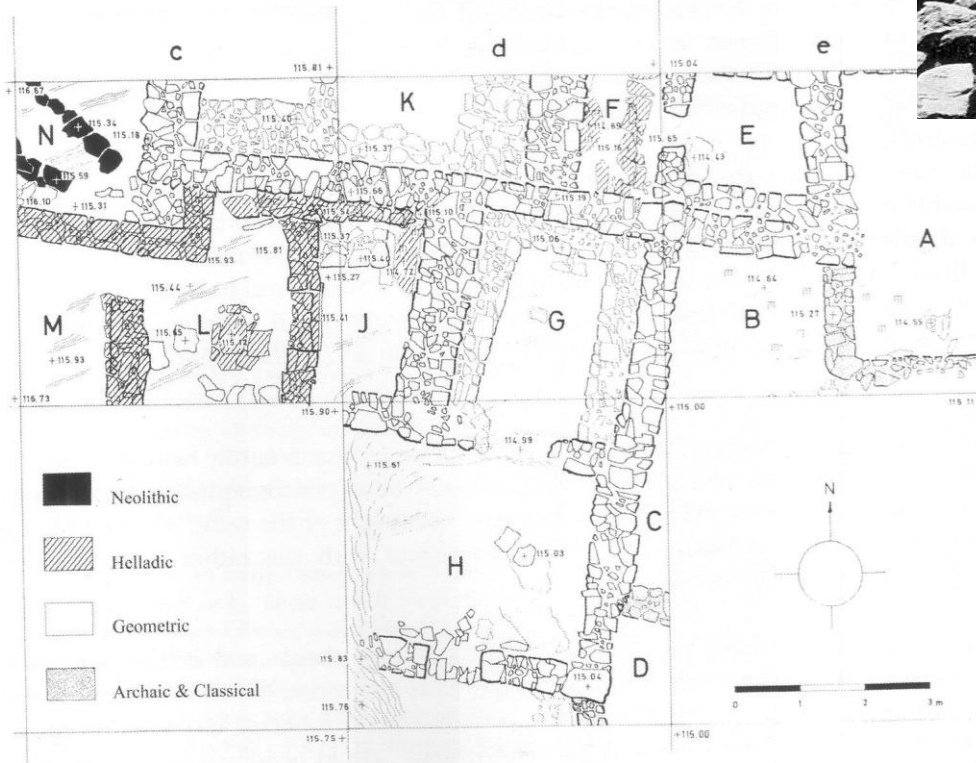


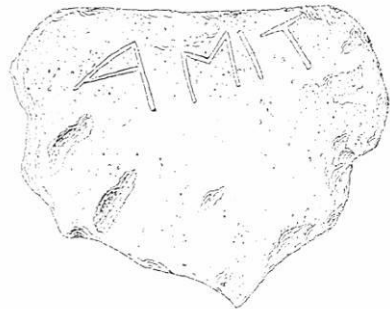
Fig. 2. Central trench (based on original plan by Cl. Zerck-Mulder and L. Van Damme-Renard).

ΩΡΩΠΟΣ. Αρχαίες οδοί



ΤΑΦΟΙ ΩΡΩΠΟΥ

ΣΤΗ ΓΕΩΜΕΤΡΙΚΟΥΣ ΧΡΟΝΟΥΣ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΪΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟ



ΜΩ 211 (702)
6^{ος} αι. π.Χ.

0,50

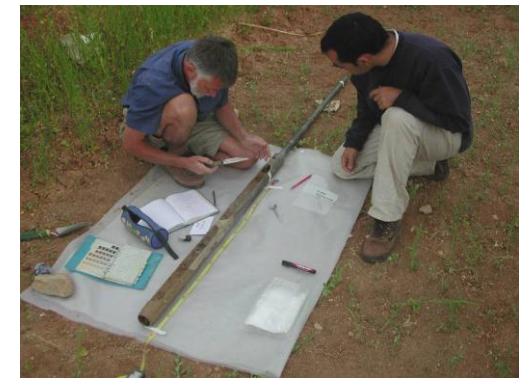
ΝΚ



Τέλη 6^{ου} — αρχές 5^{ου} αι. π.Χ.

- 1. Γεωμετρικοί τάφοι
- 2. Αρχαϊκοί τάφοι

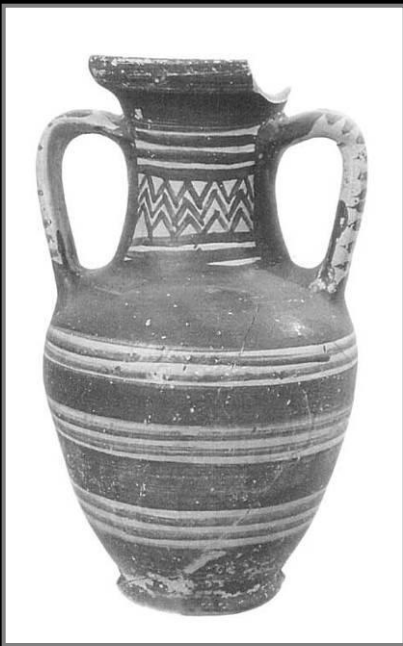




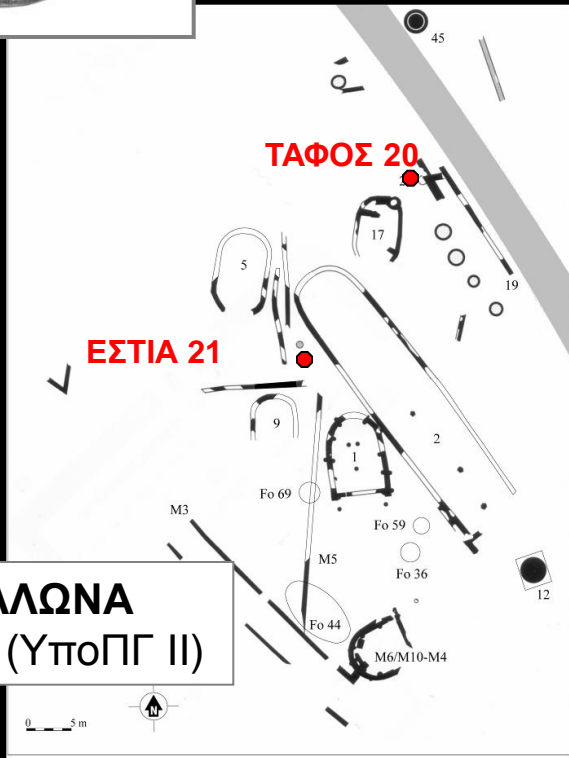
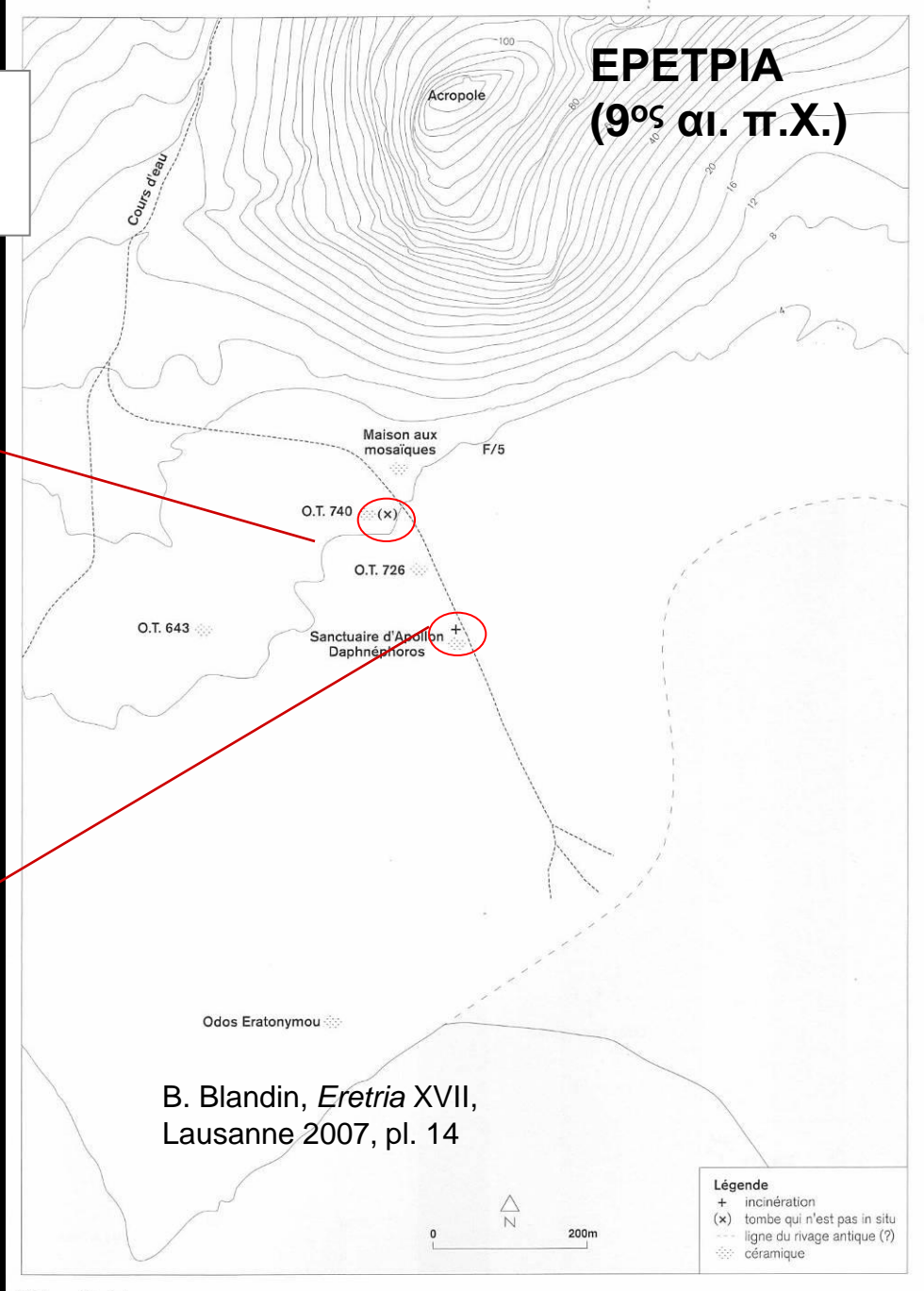


ΩΡΩΠΟΣ

ΕΡΕΤΡΙΑ



Ο.Τ. 740.
 Αμφορίσκος
 (Πρ Γ ΙΙ – ΜΓ Ι)



ΙΕΡΟ ΑΠΟΛΛΩΝΑ
ΤΑΦΟΣ 20 (ΥποΠΓ ΙΙ)

ΛΕΥΚΑΝΤΙ



M. Popham & I. Lemos, *Lefkandi III*, London 1996,

Άργουρα?

Αρότρια?

Λήλαντον?

Μελανηίς?

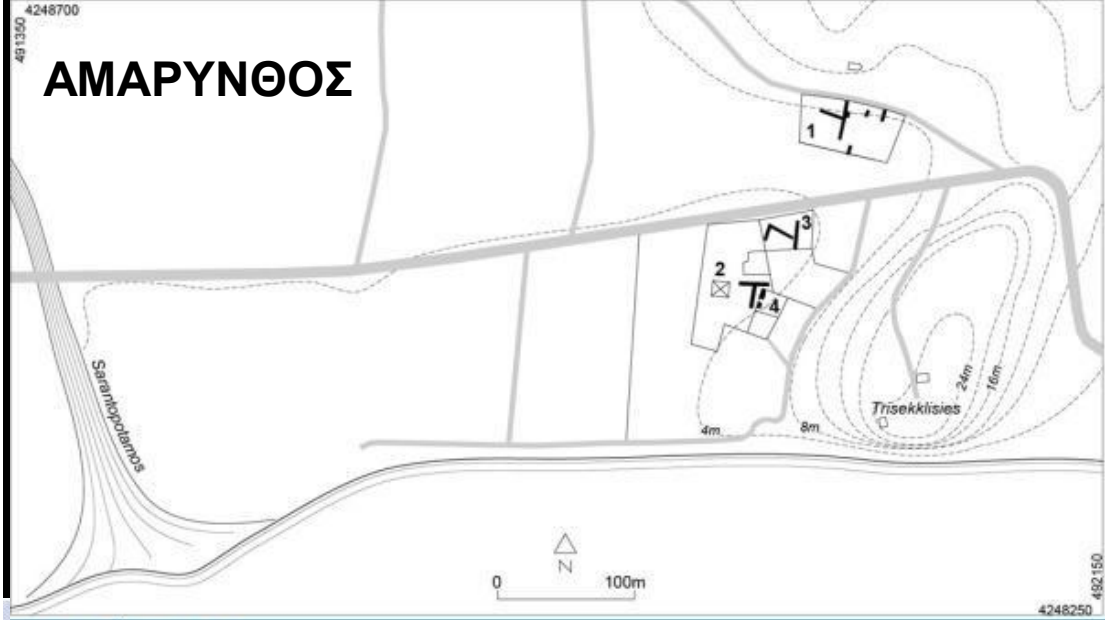
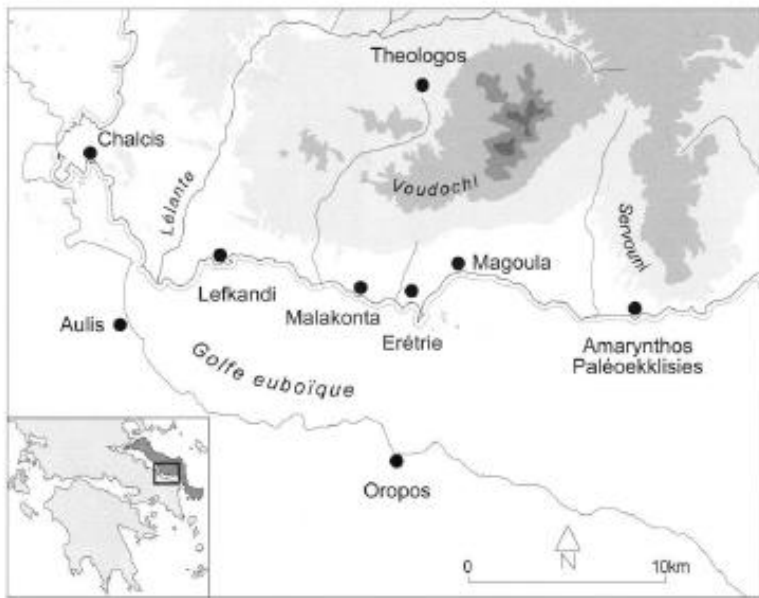
Οιχαλία?

ή...

Παλαιά Ερέτρια;



I.S. Lemos, in *Zeit der Helden*, Karlsruhe 2008



Copyright : ESAG

ΠΑΛΑΙΟΕΚΚΛΗΣΙΕΣ

Στράβων 10.1.10: 7 (ζ) στάδια από τα τείχη (περ. 1200 μ).

[κατά τον D. Knoerfler: 60 (ξ) στάδια; (περ. 10 χιλ.)]



Παιδική ταφή 2^ο μισό 9^{ου} αι. π. Χ. (ΥποΠΓ IIIa)

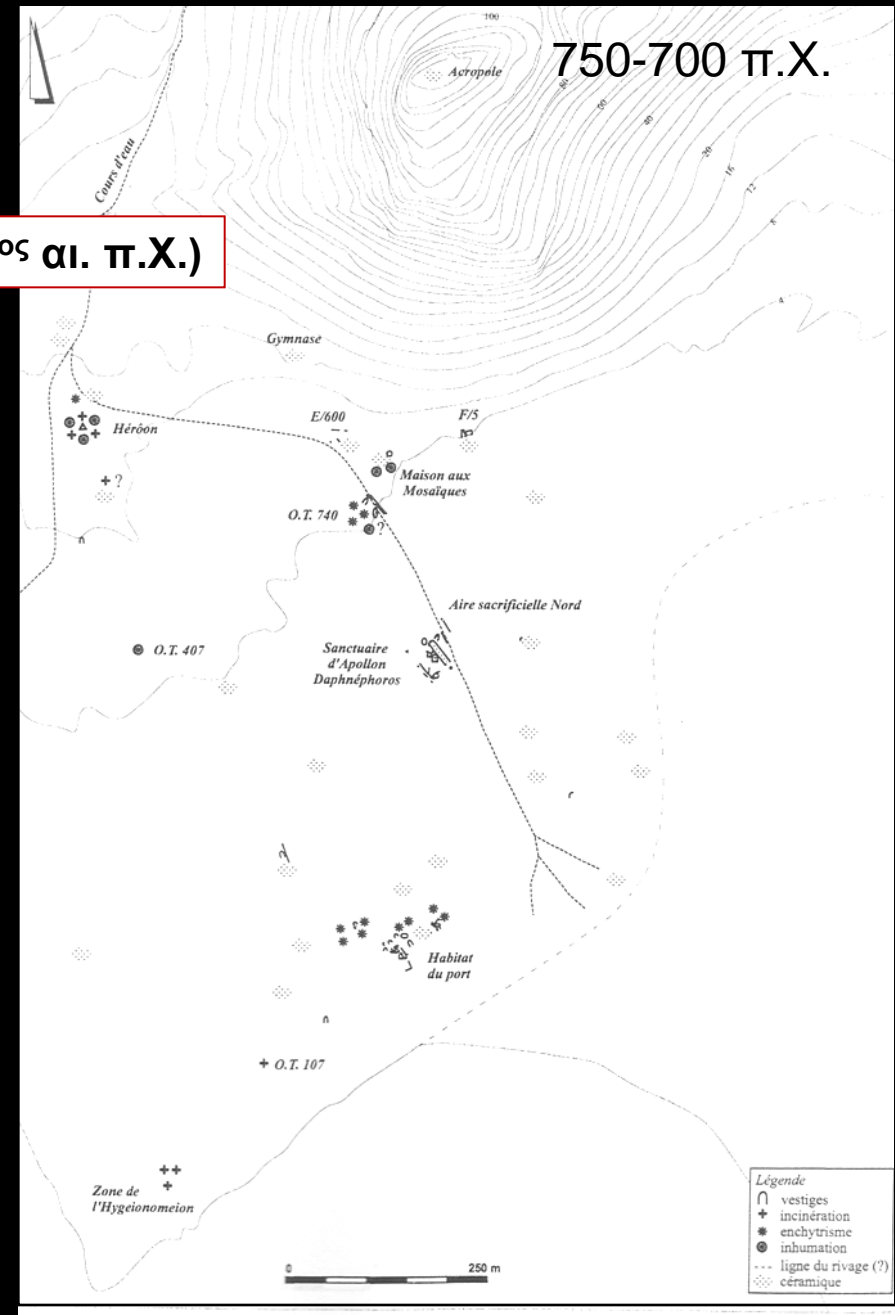
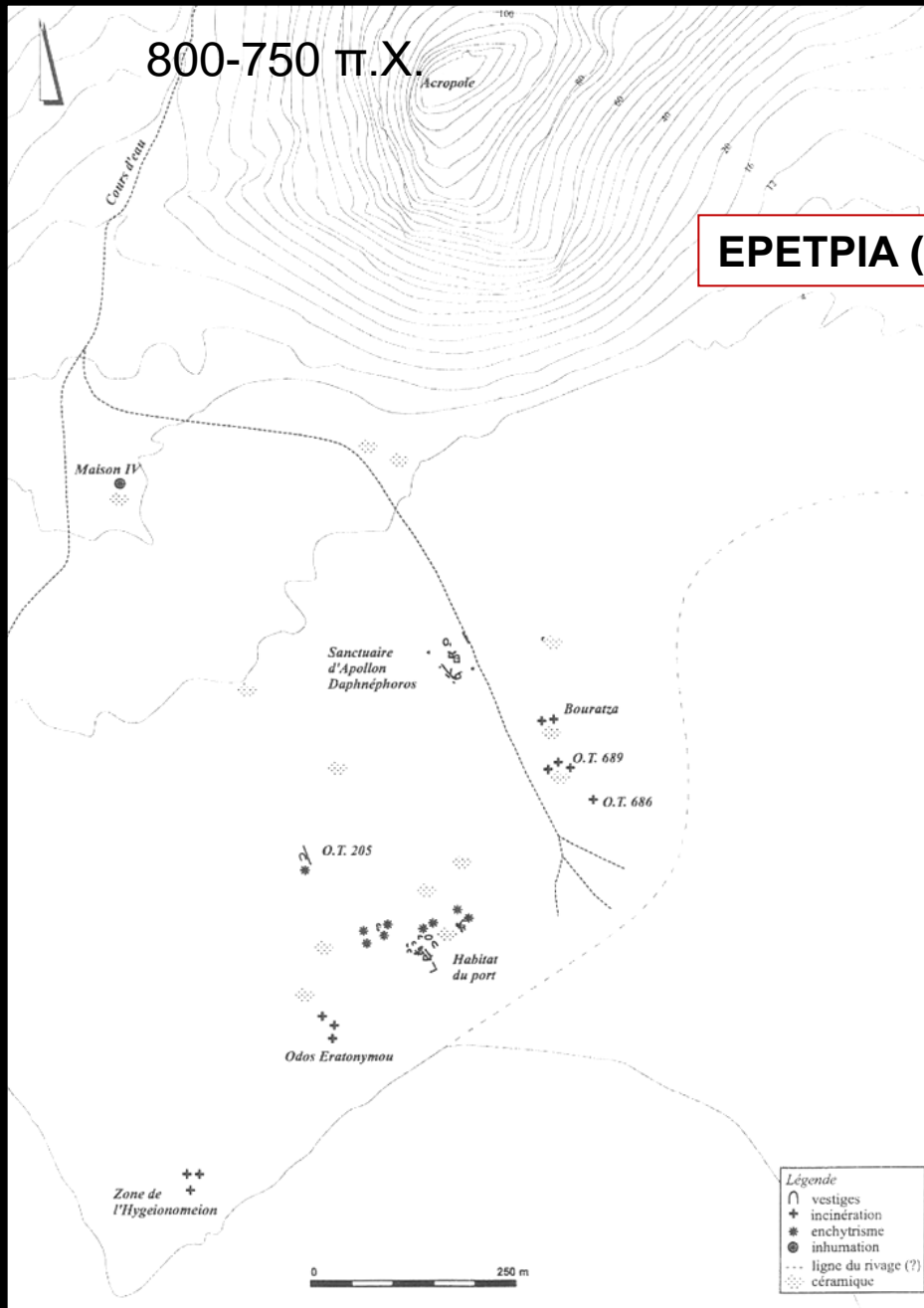


<http://www.unil.ch/esag>

800-750 π.Χ.

750-700 π.Χ.

ΕΡΕΤΡΙΑ (8^{ος} αι. π.Χ.)





Sindos

Toumba

Karabournaki

Methoni

Poseidi

Mende

Koukos

Torone

Herakleion

Kephala
(Skiathos)

Volos

Ay. Konstantinos Alonnisos

Theotokou

Halos

SKOPELOS

Neos Pyrgos

Kastro (Skyros)

Kastri Lichadas

Kirinthos

Kynos

Mitrou

Chalcis

Lefkandi

Amarynthos

Eretria

Viglatouri

Oropos

Zarakes

Geraistos

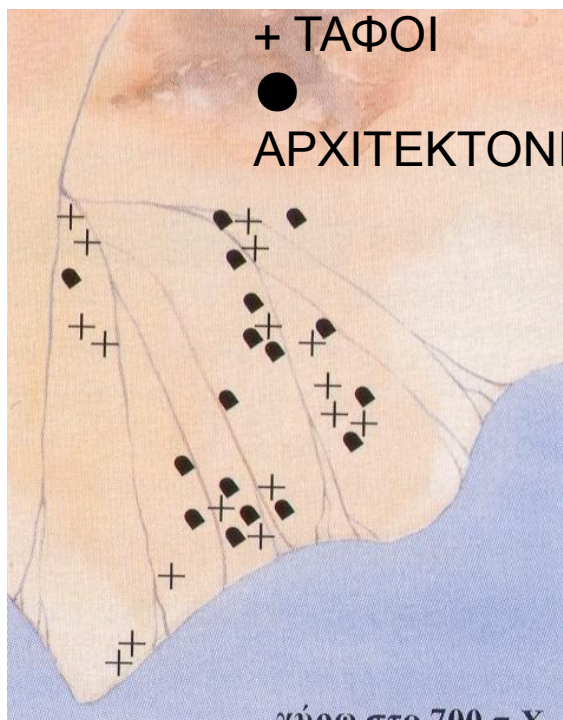
Plakari



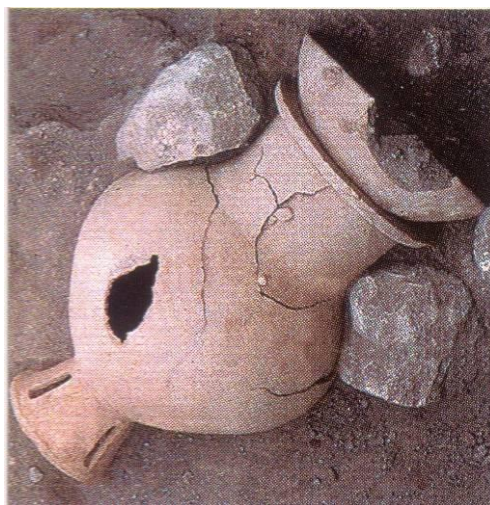
+ ΤΑΦΟΙ



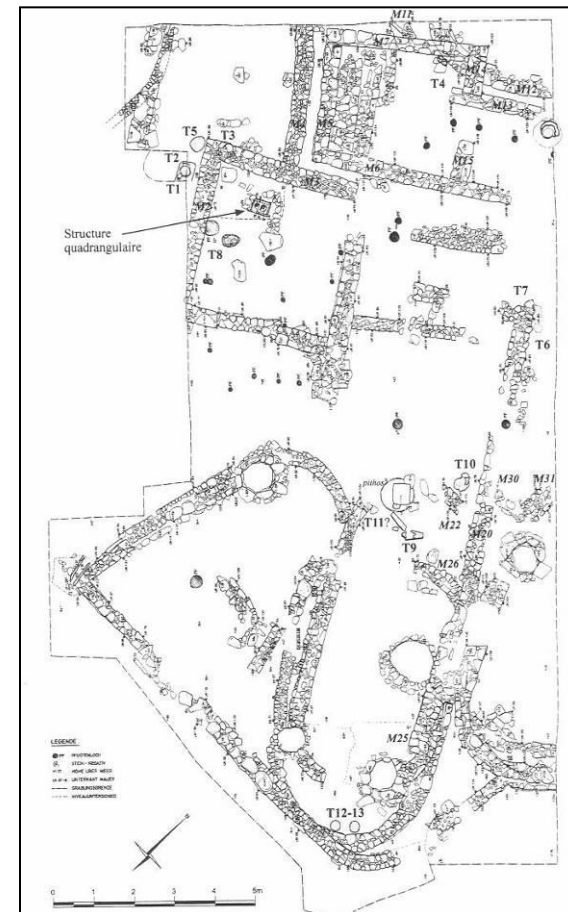
ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΑ



ΕΡΕΤΡΙΑ. Ταφές



Guide d'Eretrie, Gollion 2004



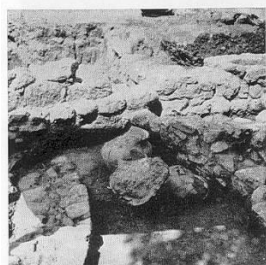
B. Blandin, *Eretria XVII*,
Lausanne 2007
(based on L. Kahil)



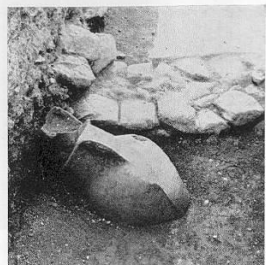
47



48



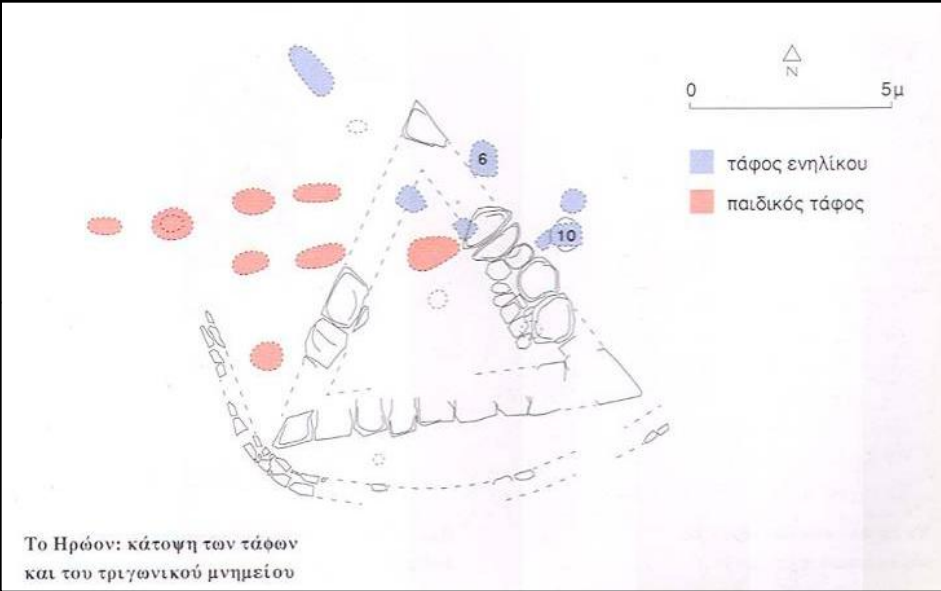
49



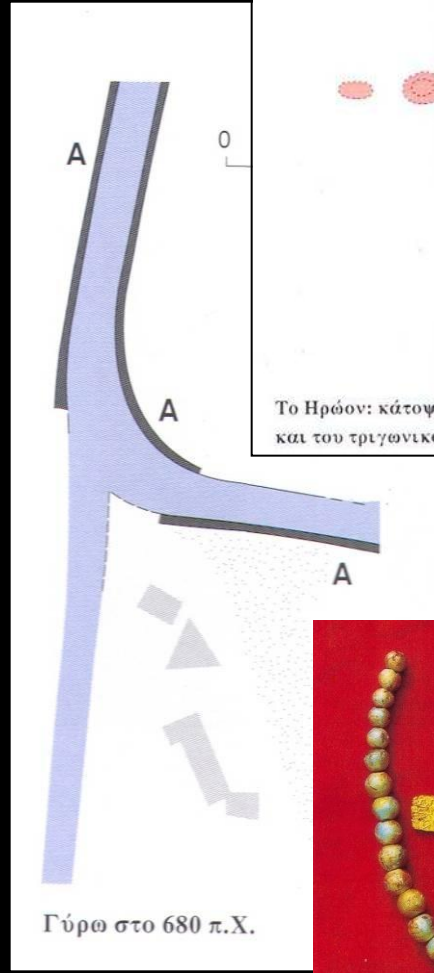
50

A. Ανδρειωμένου, *ASAtene* LIX N.S., XLIII, 1981

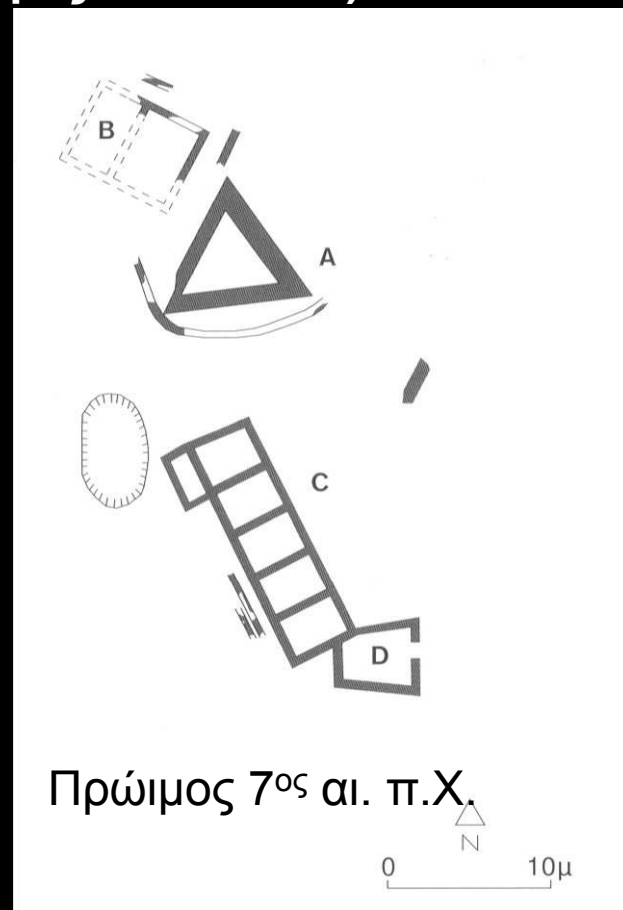
ΕΡΕΤΡΙΑ. ΝΕΚΡΟΠΟΛΗ & ΗΡΩΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΠΥΛΗΣ (720-690 π.Χ.)



«HOMERIC» BURIAL CUSTOMS

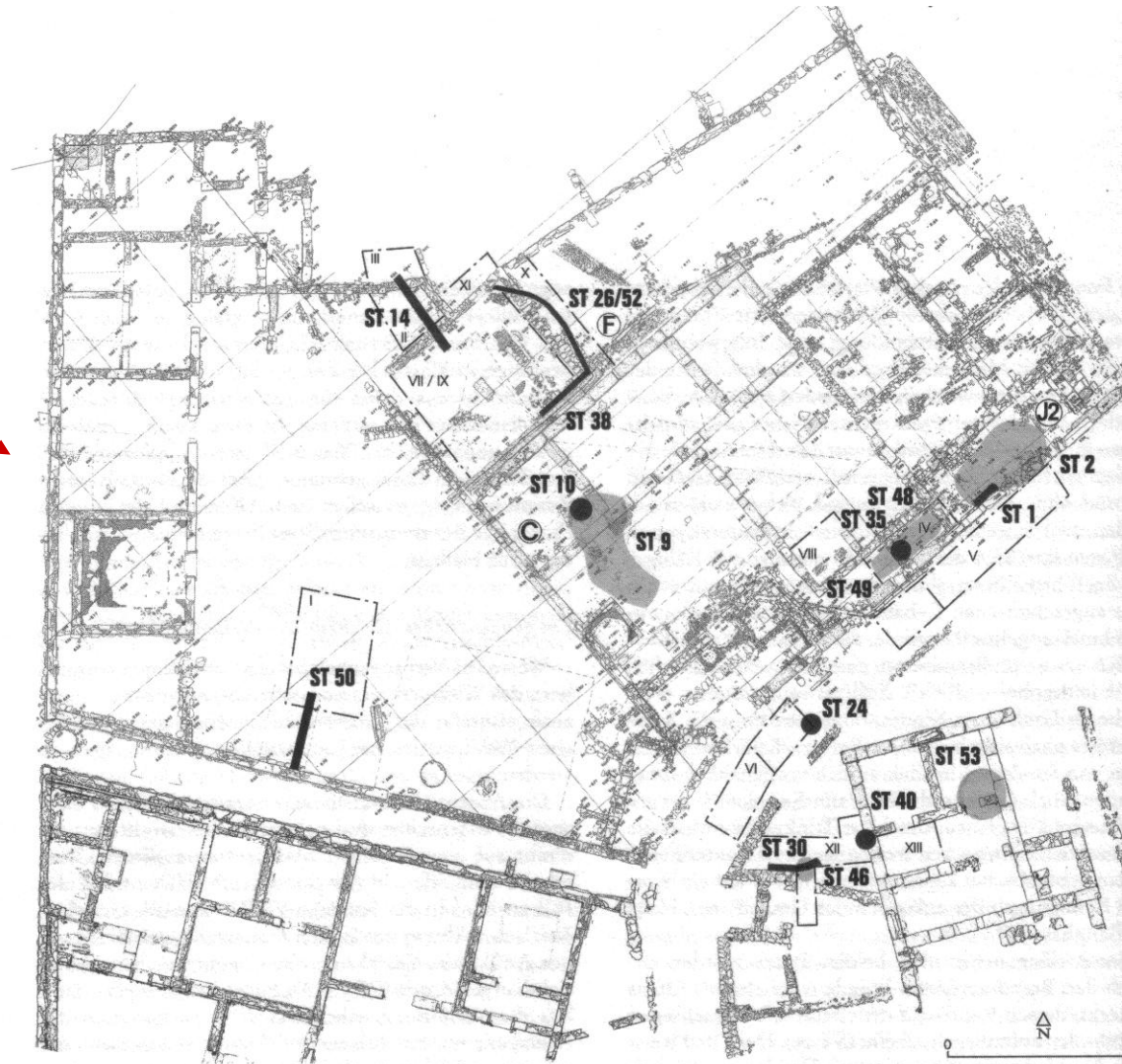
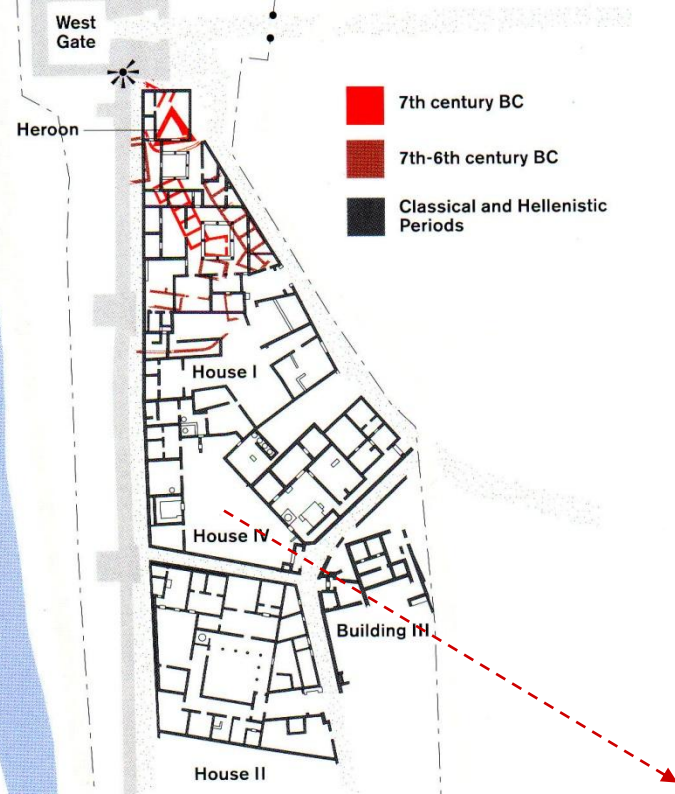


ΕΡΕΤΡΙΑ. ΝΕΚΡΟΠΟΛΗ & ΗΡΩΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΠΥΛΗΣ (Τάφος 6: 720 π.Χ.)

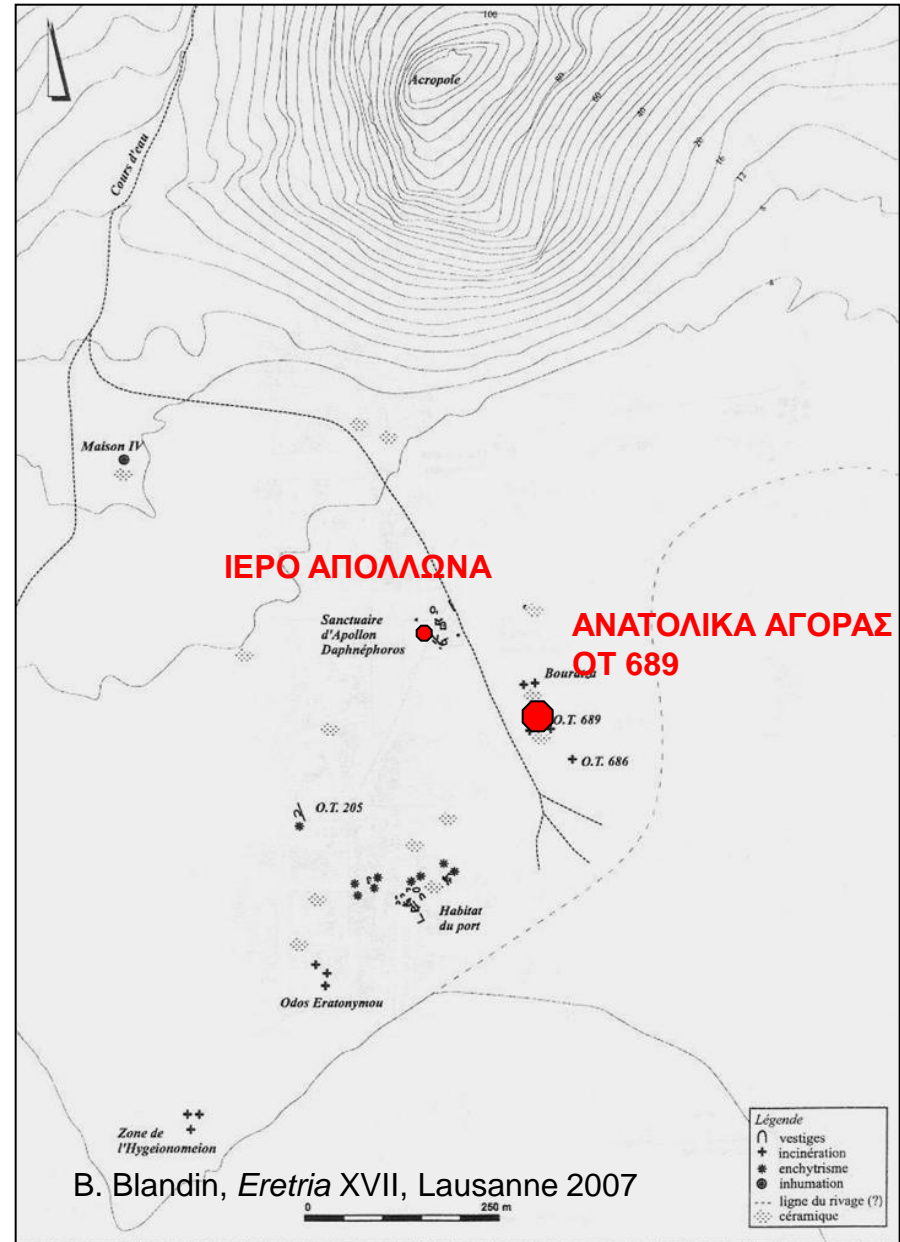


Marco Betteli, A supposed Mycenaean spearhead from Eretria, SMEA 43/2, 2001, 189-193

C. Lederay, *AETHSE* 2, 2006 [2009]



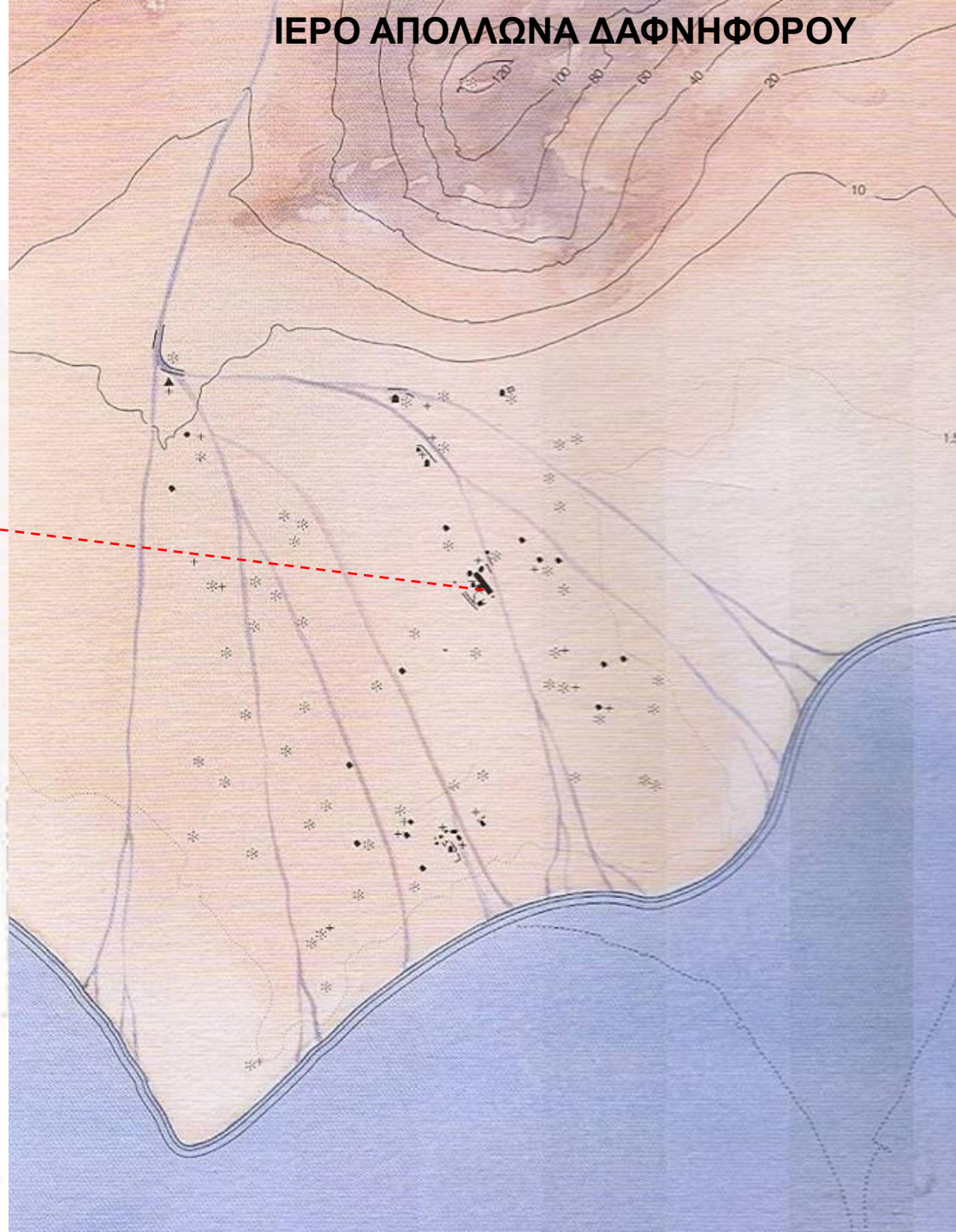
ΜΓ ΙΙ/ΥΓ Ι ΤΑΦΟΣ ΚΑΥΣΗΣ ΝΟΤΙΑ ΙΕΡΟΥ ΑΠΟΛΛΩΝΑ



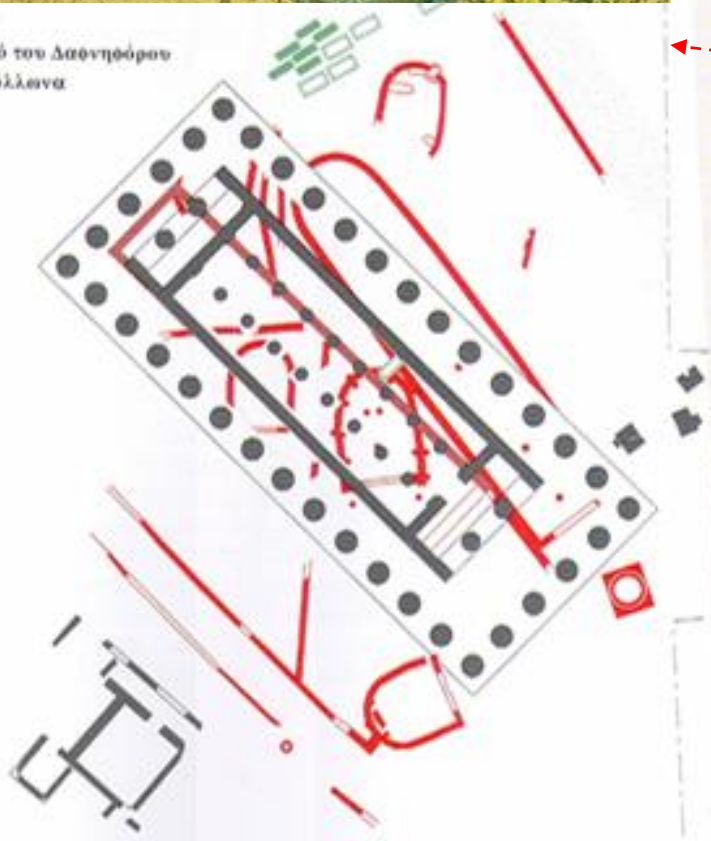
A. Ψάλτη, *AETHSE* 1, 2003 [2006]
 A. Ψάλτη, *The Dark Ages Revisited*. 2011

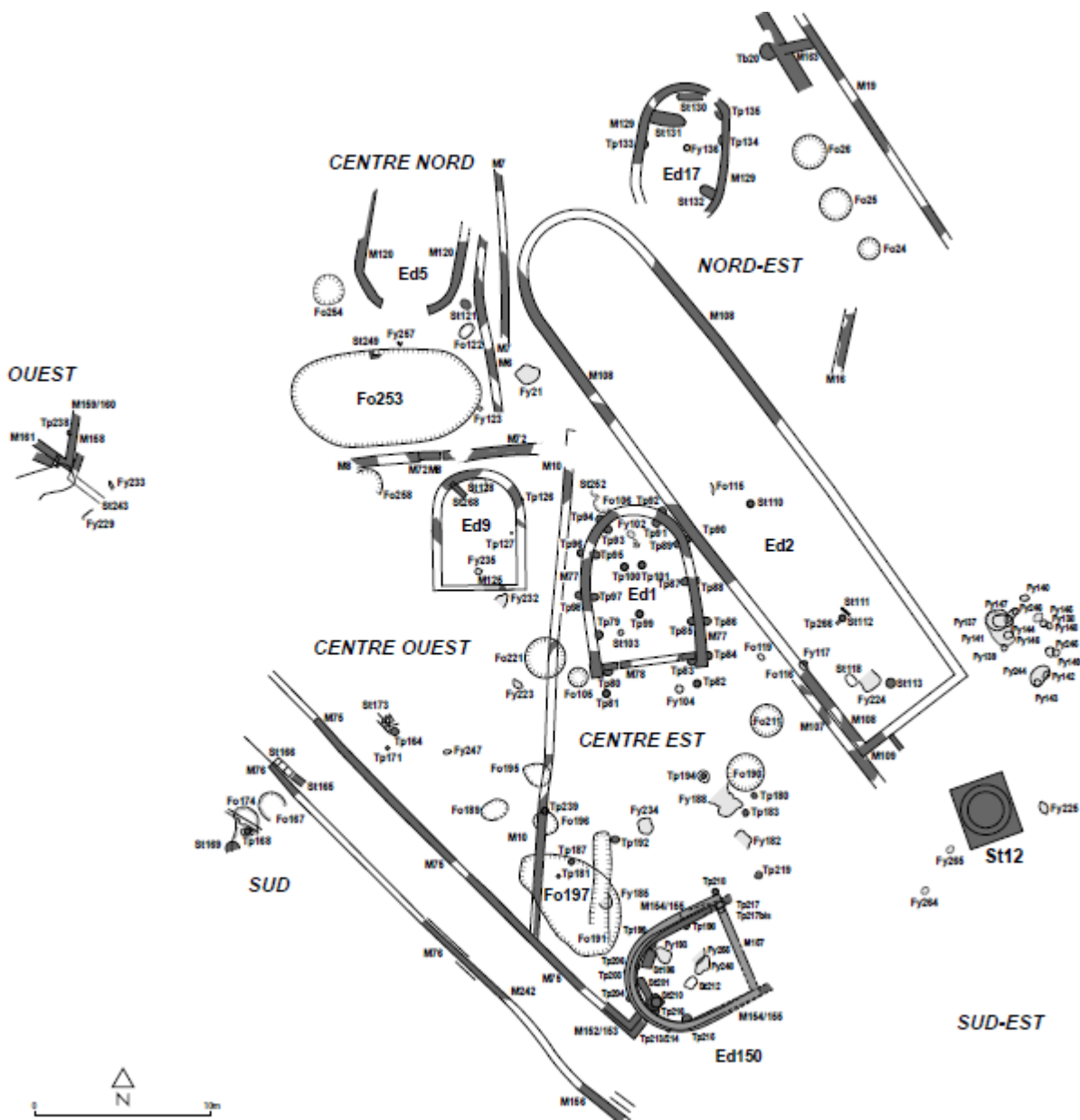
B. Blandin, *Eretria XVII*, Lausanne 2007

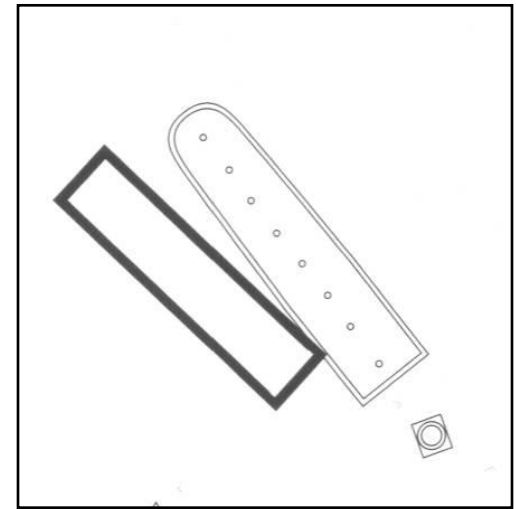
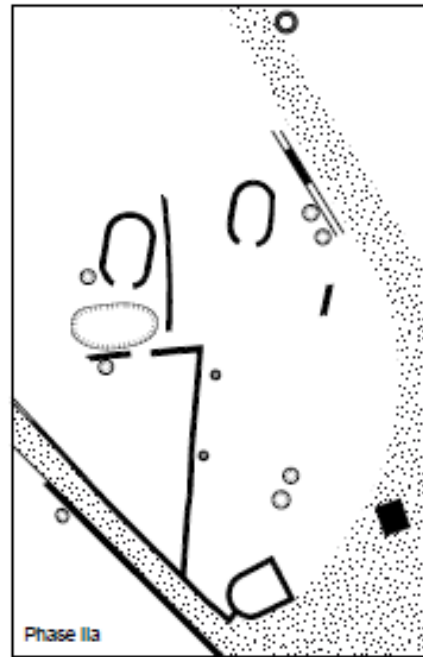
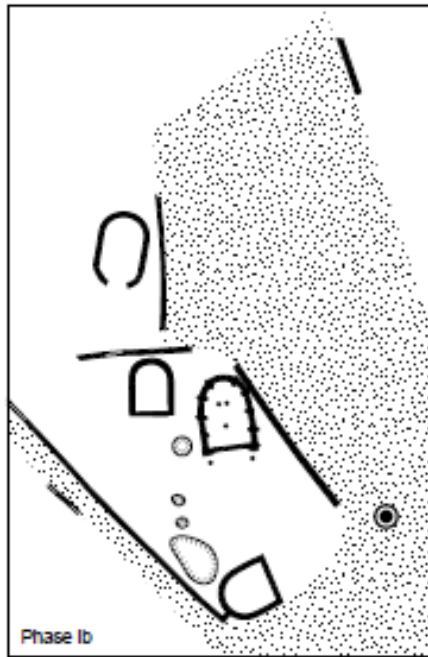
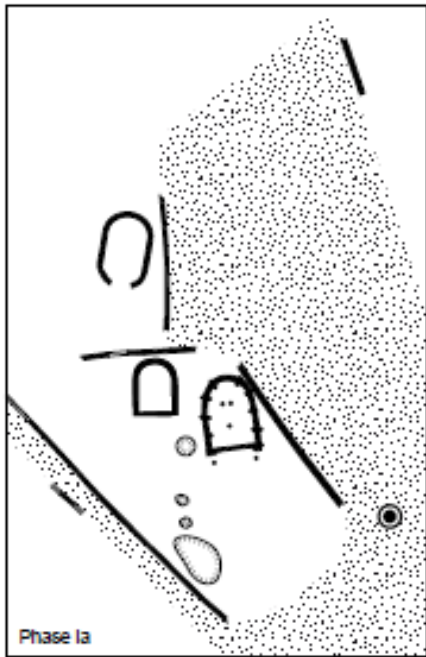
ΙΕΡΟ ΑΠΟΛΛΩΝΑ ΔΑΦΝΗΦΟΡΟΥ



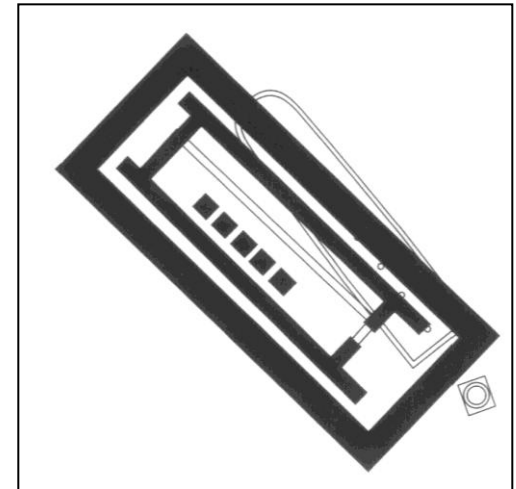
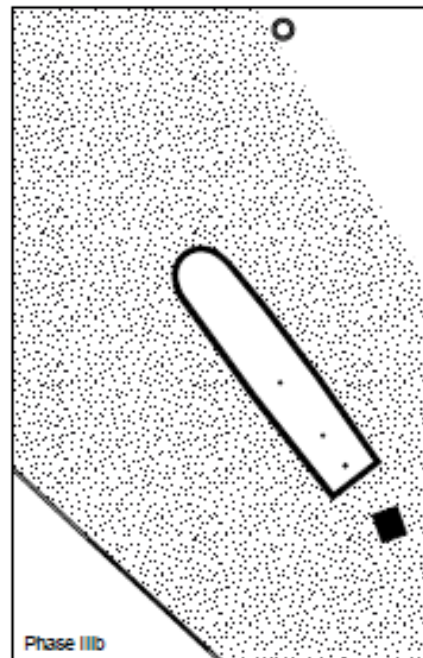
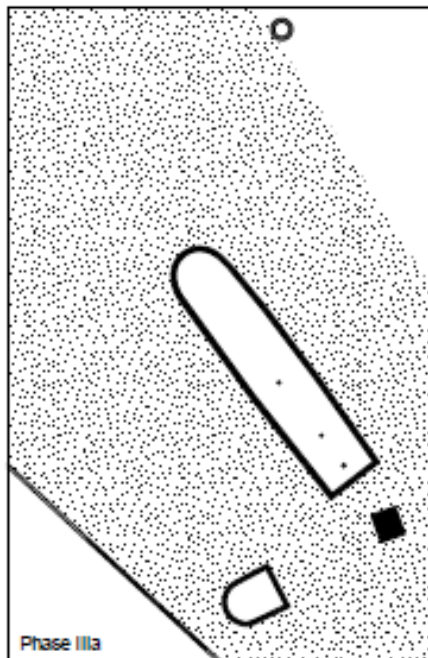
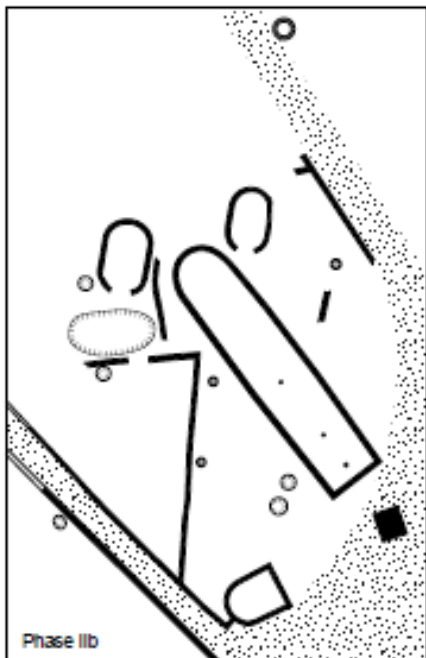
πρό του Δαφνηφόρου
Απόλλωνα







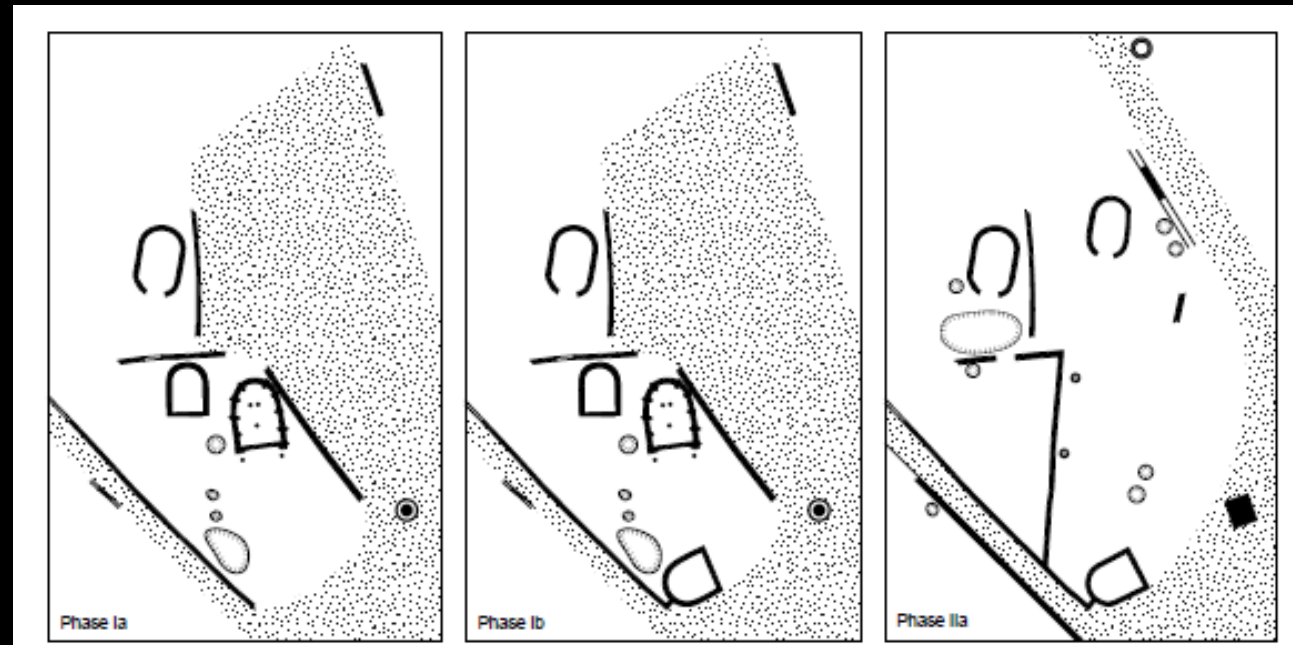
7^{ος} αι. π.Χ



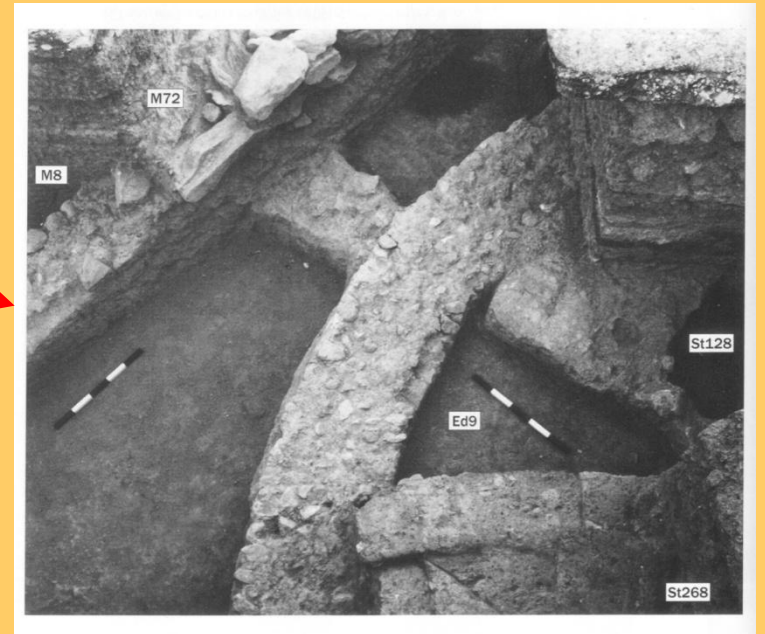
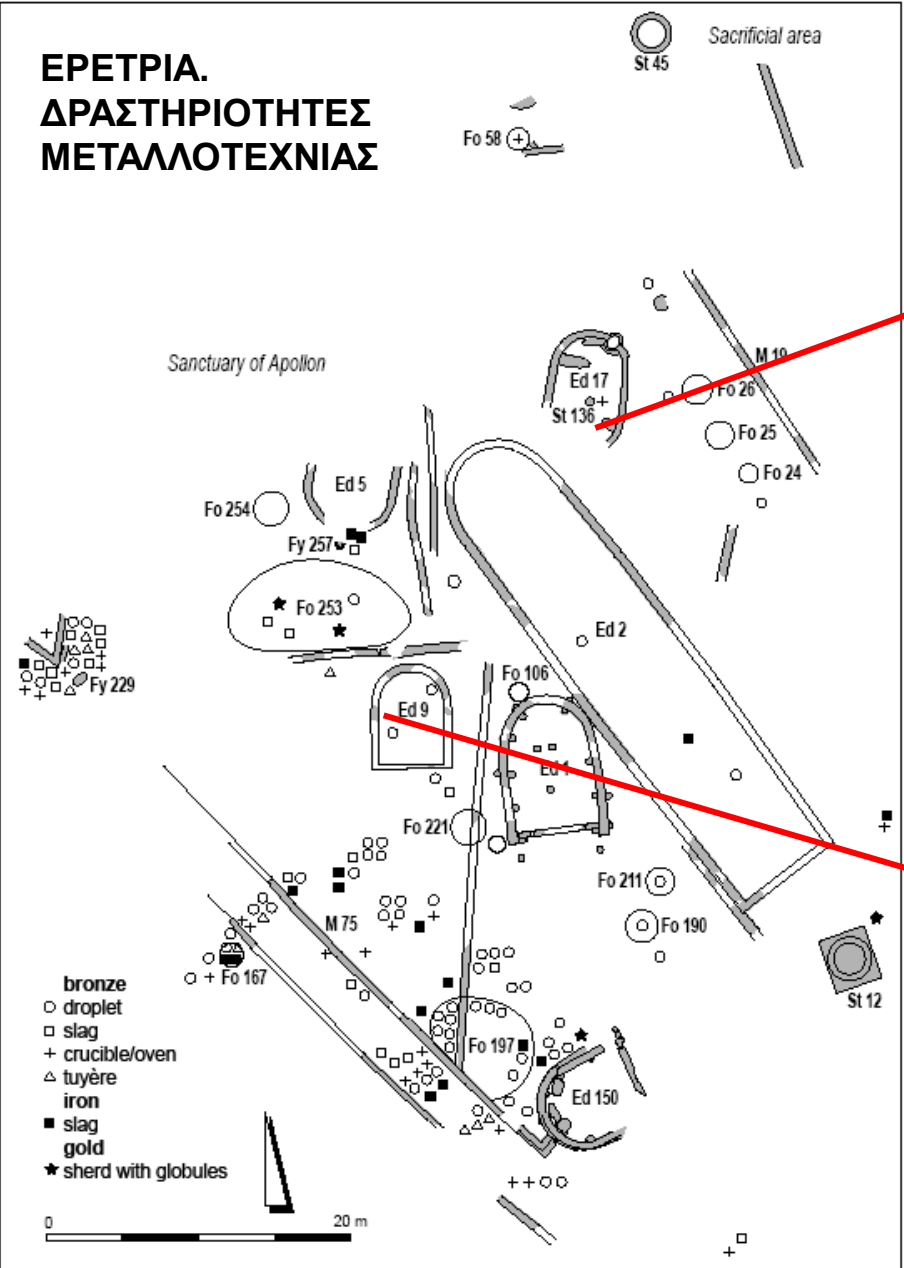
6^{ος} αι. π.Χ.

8^{ος} αι. π.Χ

- **Περίβολοι.** Ο Samulel Verdan δεν αποδέχεται την ιδέα ότι έχουμε και εδώ «οίκους» εντός περιβόλων όπως στον Ωρωπό:
« La transformation d'une zone d'habitat en sanctuaire est difficile à concevoir »
- Δέχεται ότι η ερετριακή «ελίτ» κατοικούσε στην ευρύτερη περιοχή (*contra* J.P. Crielaard)
- Υποστηρίζει ότι το ιερό το επισκέπτονταν όλες οι κοινωνικές ομάδες της Ερέτριας.



ΕΡΕΤΡΙΑ. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΕΤΑΛΛΟΤΕΧΝΙΑΣ

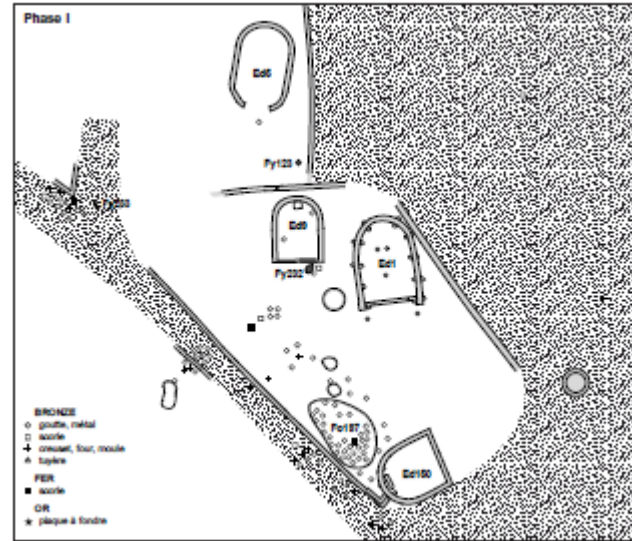
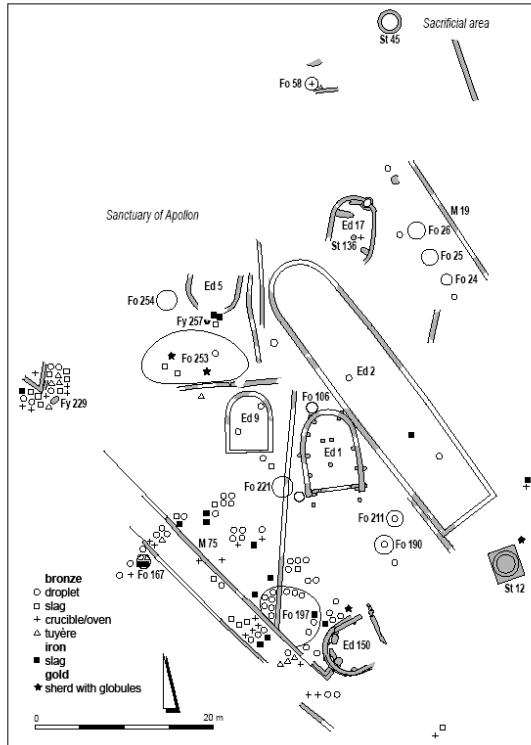


ΕΡΕΤΡΙΑ. ΚΤΙΡΙΑ 9 και 17
Εργαστήρια μεταλλοτεχνίας;

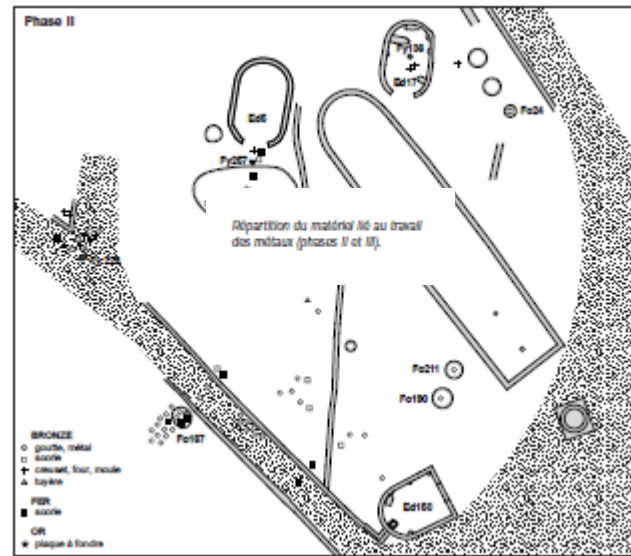
S. Verdan, in *Oropos and Euboea in the Early Iron Age*, (επιμ. Α. Mazarakis Ainian), Volos 2007.

ΕΡΕΤΡΙΑ. ΙΕΡΟ ΑΠΟΛΛΩΝΑ

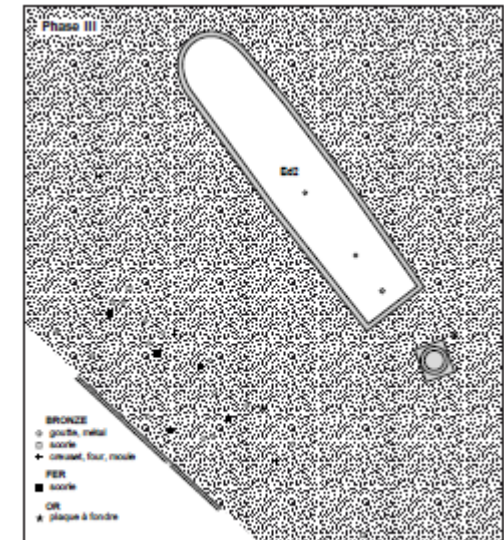
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΕΤΑΛΟΤΧΝΙΑΣ



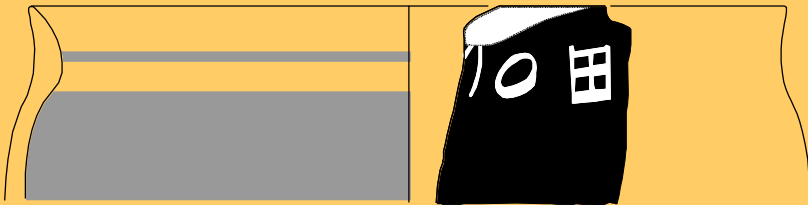
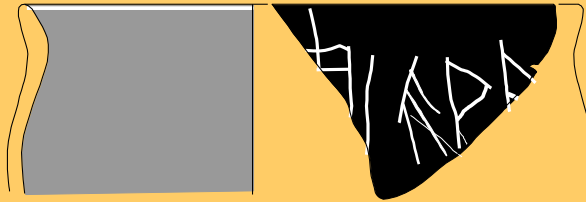
a. Répartition du matériel lié au travail des métaux (phase I).



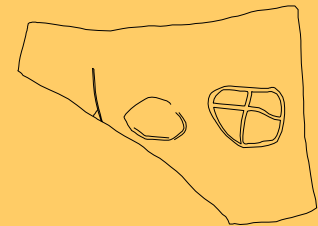
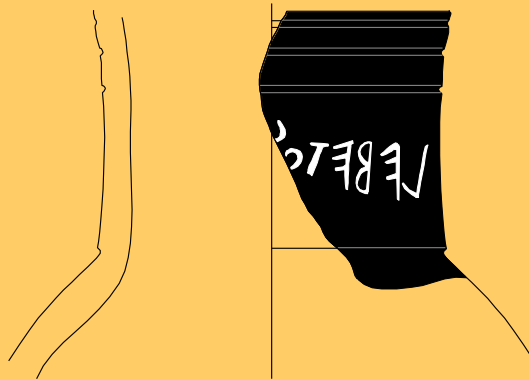
Répartition du matériel lié au travail des métaux (phases II et III).



ERETRIA. SANCTUARY OF APOLLO. 8th B.C. 86 GRAFFITI

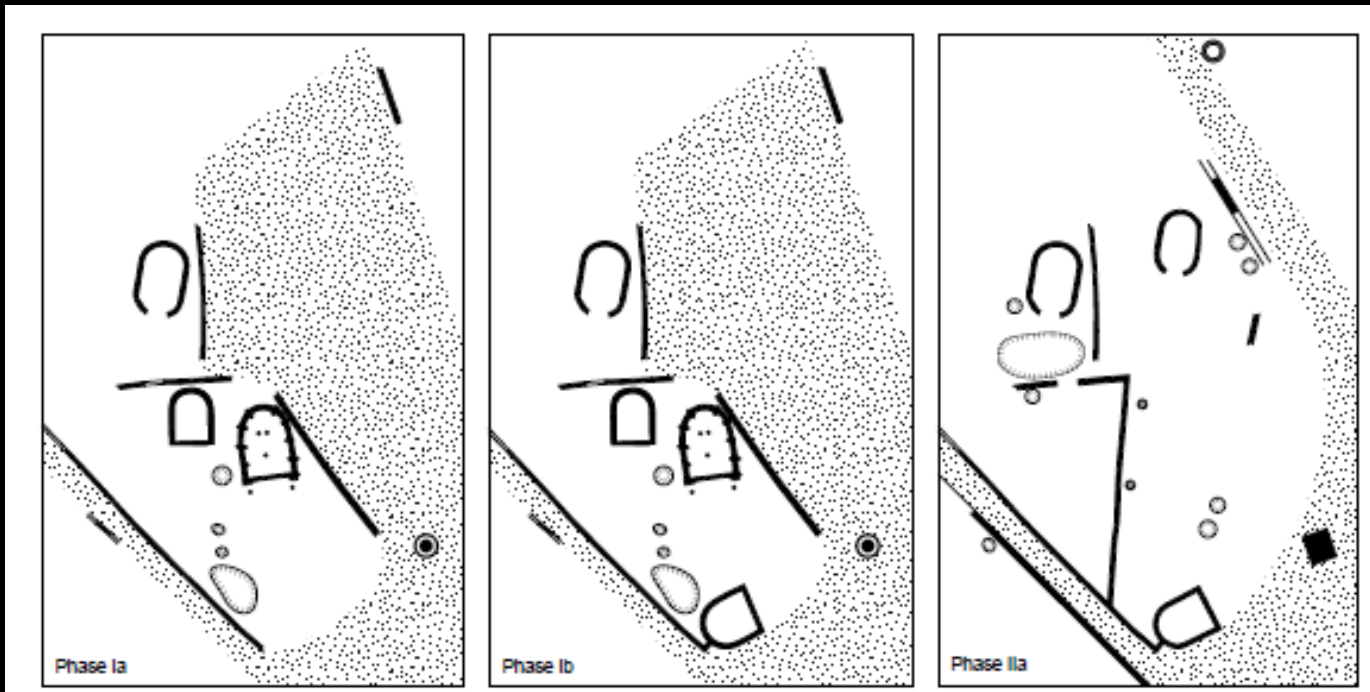


Χάραγμα (ΛΕΒΕΤΟ[Σ ΕΜΙ])

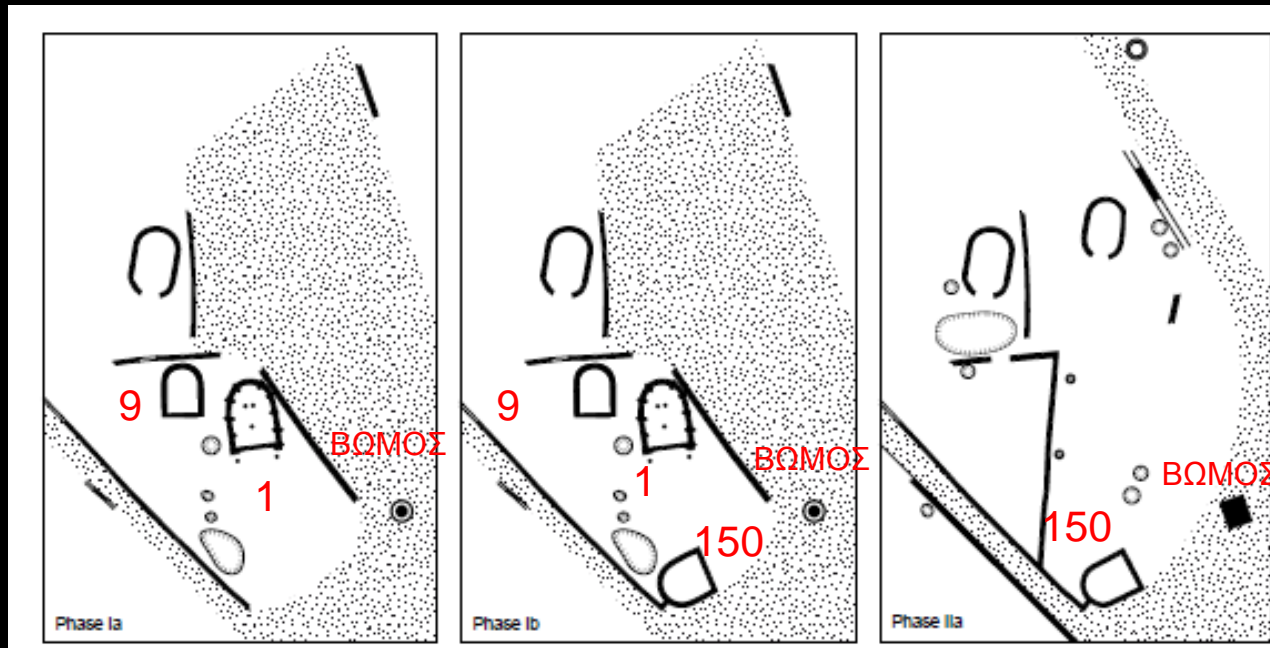


ΕΠΙΛΟΓΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΩΝ ΜΟΡΦΩΝ

Γιατί όλα τα «κεντρικά» οικοδομήματα (Ed1, Ed9, Ed150) είναι αψιδωτά, ενώ τα υπόλοιπα είναι ελλειψοειδή;



Γατί ο βωμός βρίσκεται αρχικά εκτός των ορίων των κτιρίων
1, 9 και 150;



- Προσανατολισμός κτιρίου 150 προς βωμό St12.

- Κυκλική επιχειρηματολογία;

“L’orientation d’Ed150 ne s’explique que s’il existait déjà un point de focalisation important à l’emplacement de St12. L’apparition d’Ed150 fournit donc un *terminus ante quem* pour l’existence de l’autel” (Verdan 2013, 179)

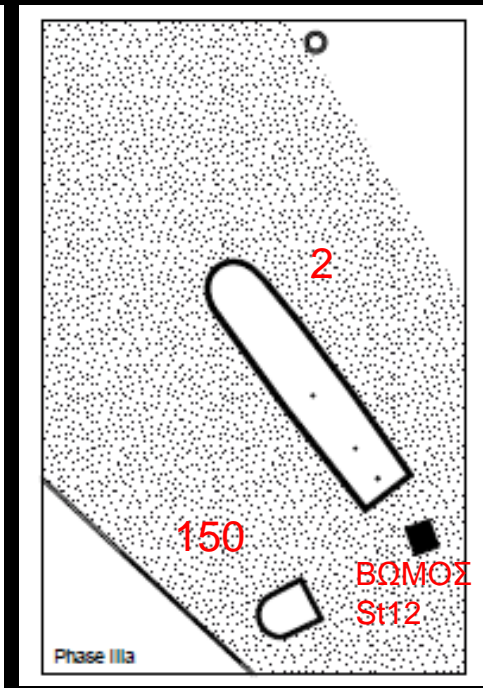
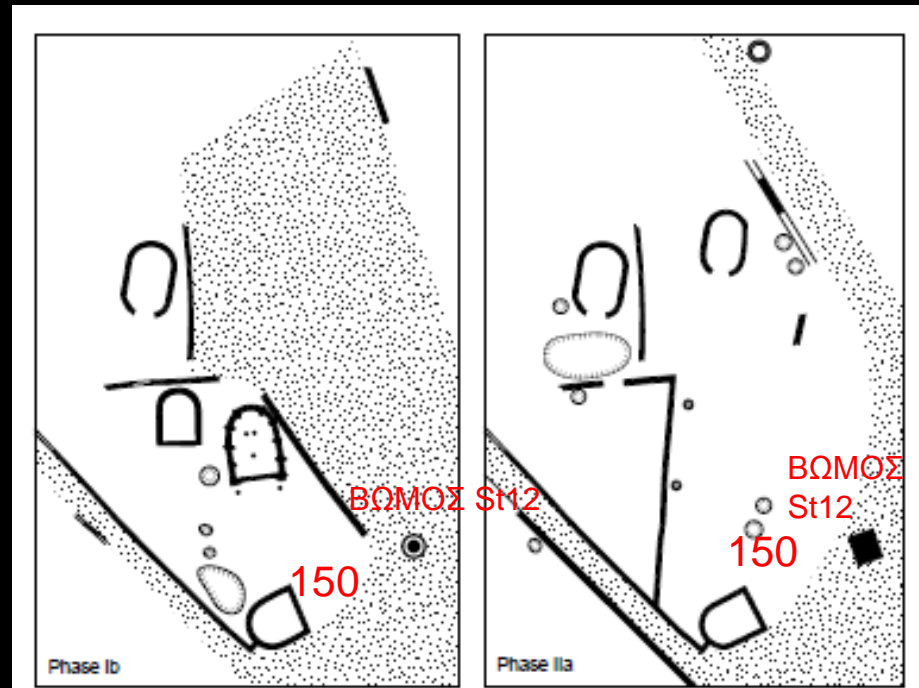


TABLE IX
RELATIONSHIP BETWEEN RULERS' DWELLINGS AND HYPAETHRAL ALTARS

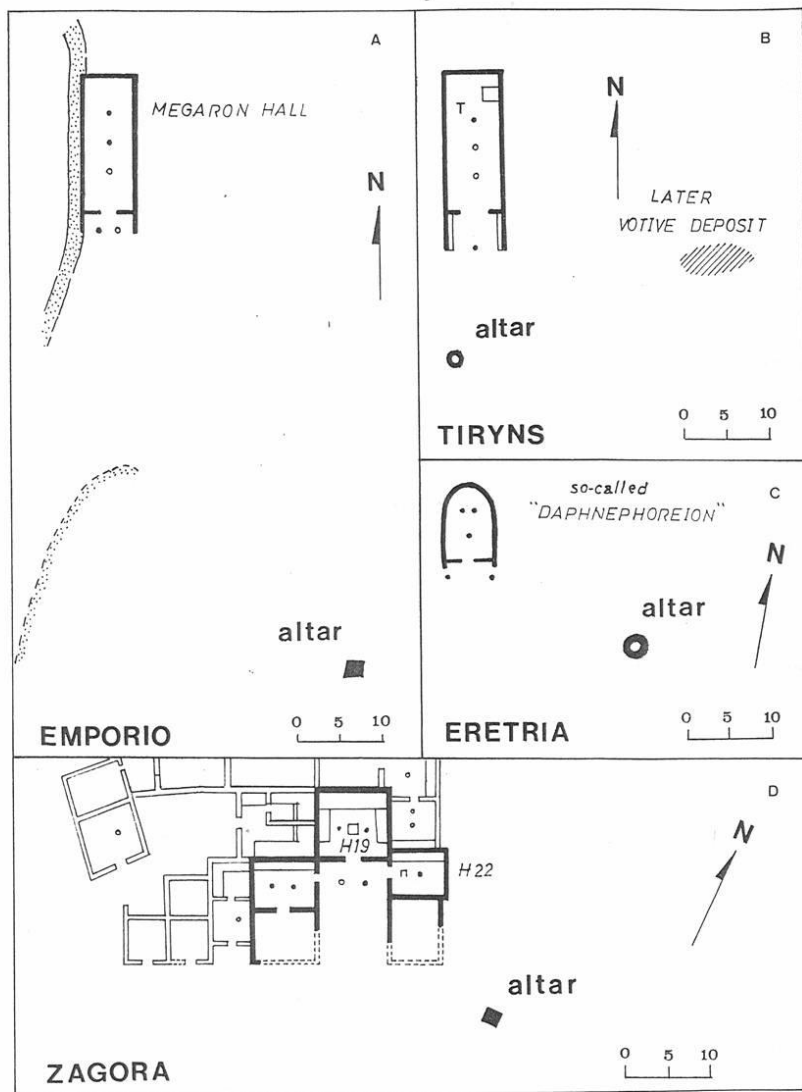
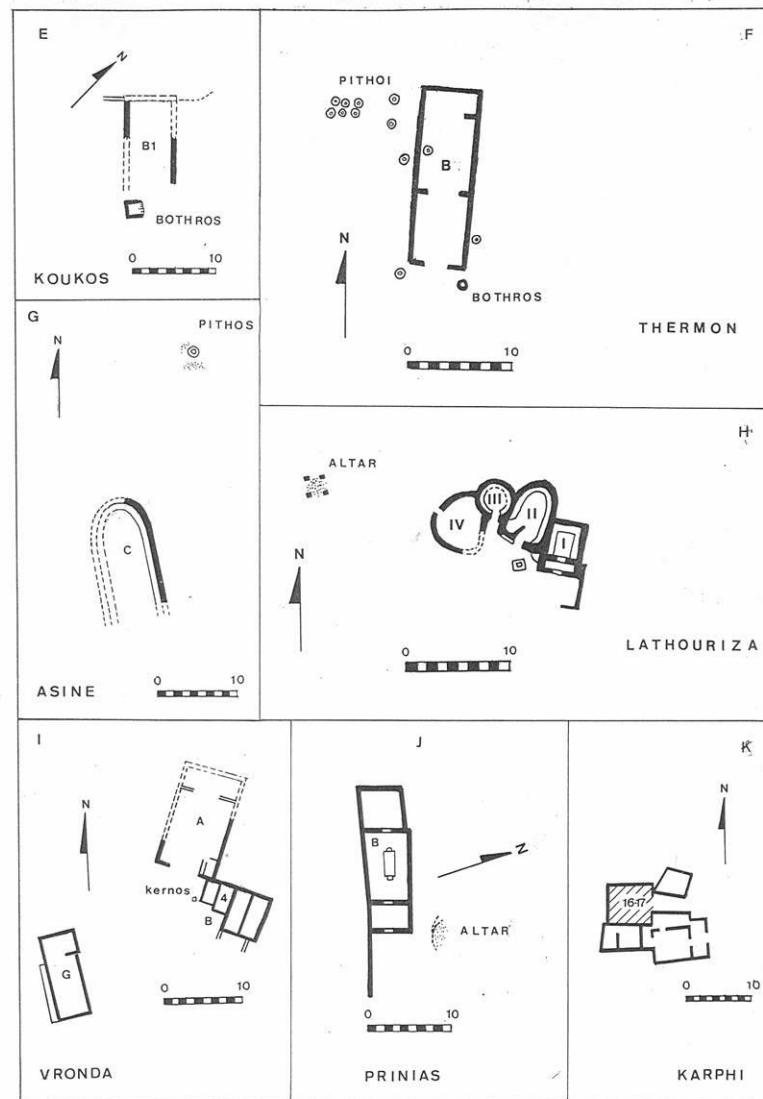


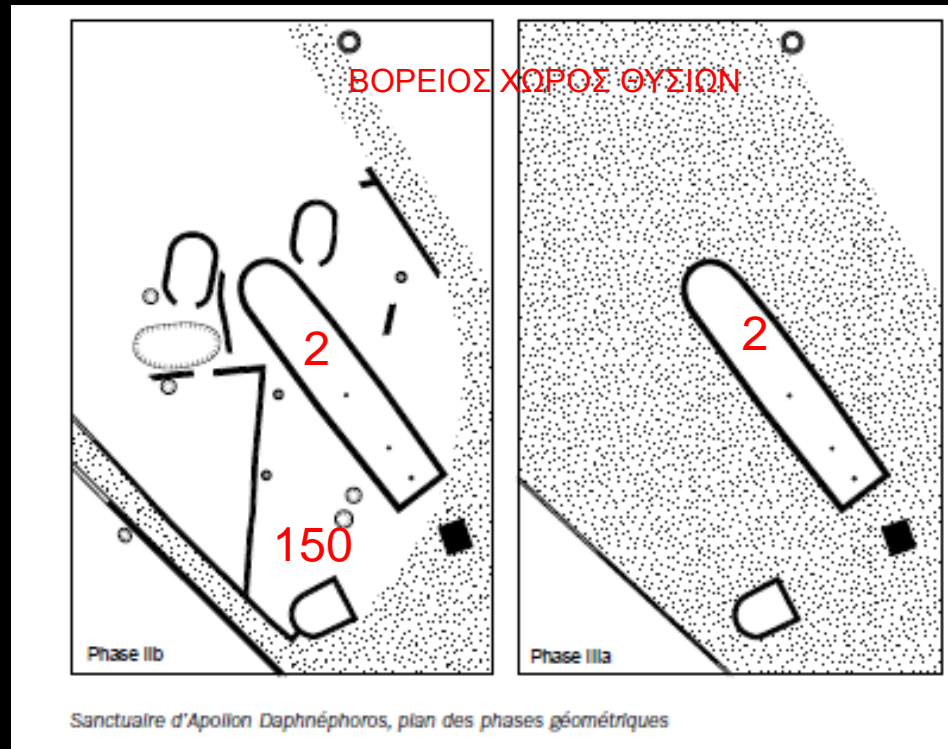
TABLE IXA
RELATIONSHIP BETWEEN RULERS' DWELLINGS AND HYPAETHRAL ALTARS

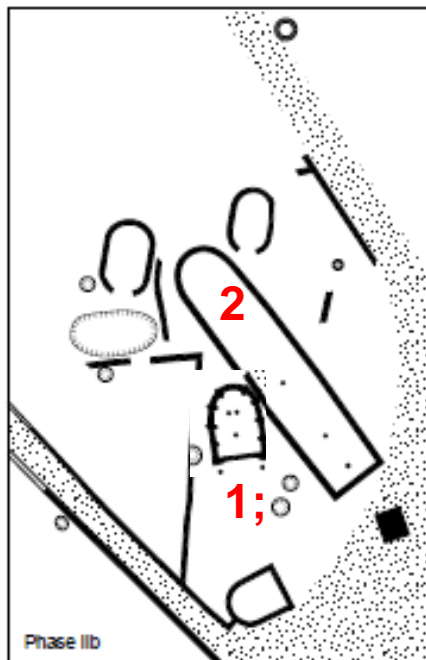
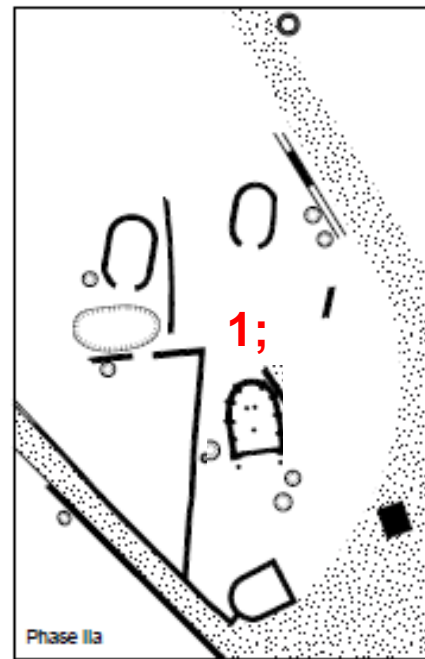
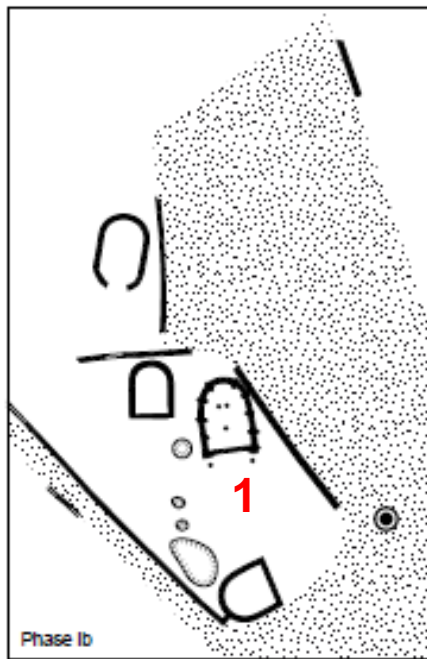
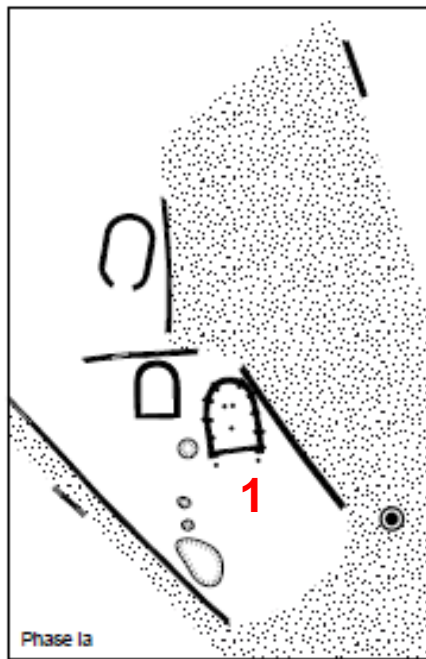


Σχέση βωμών με ηγεμονικές κατοικίες κατά την Πρώιμη Εποχή του Σιδήρου

ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ του Εκατόμπεδου 2.

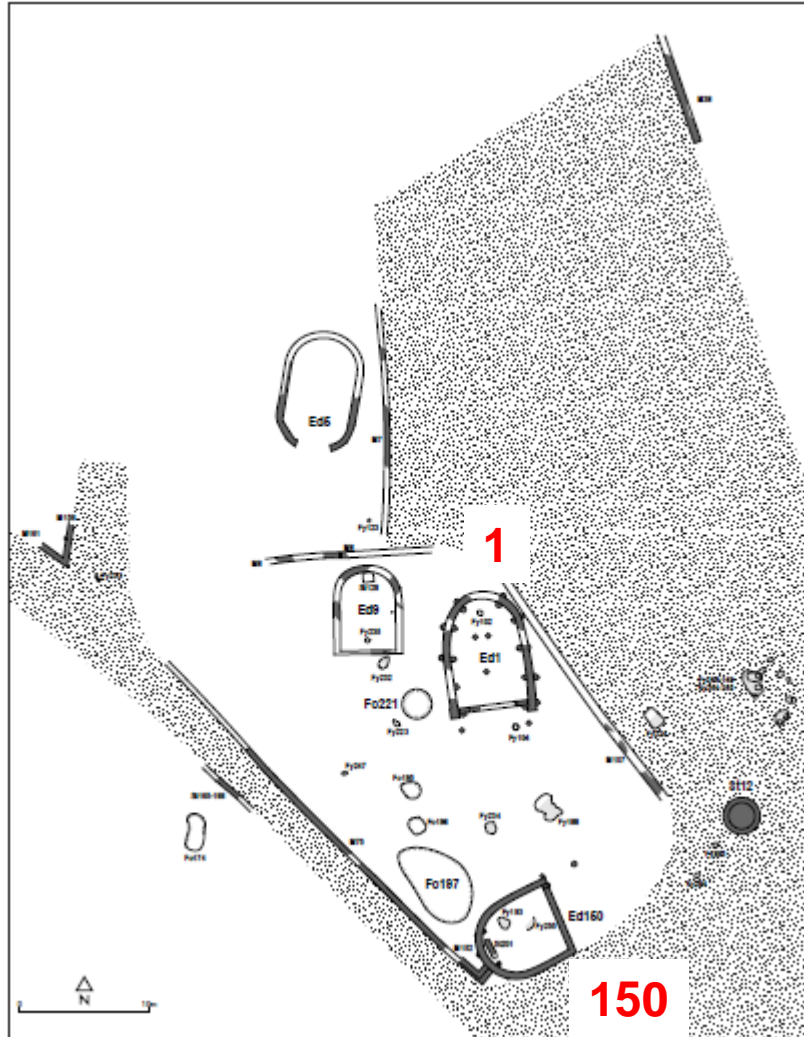
Πώς εξηγείται;



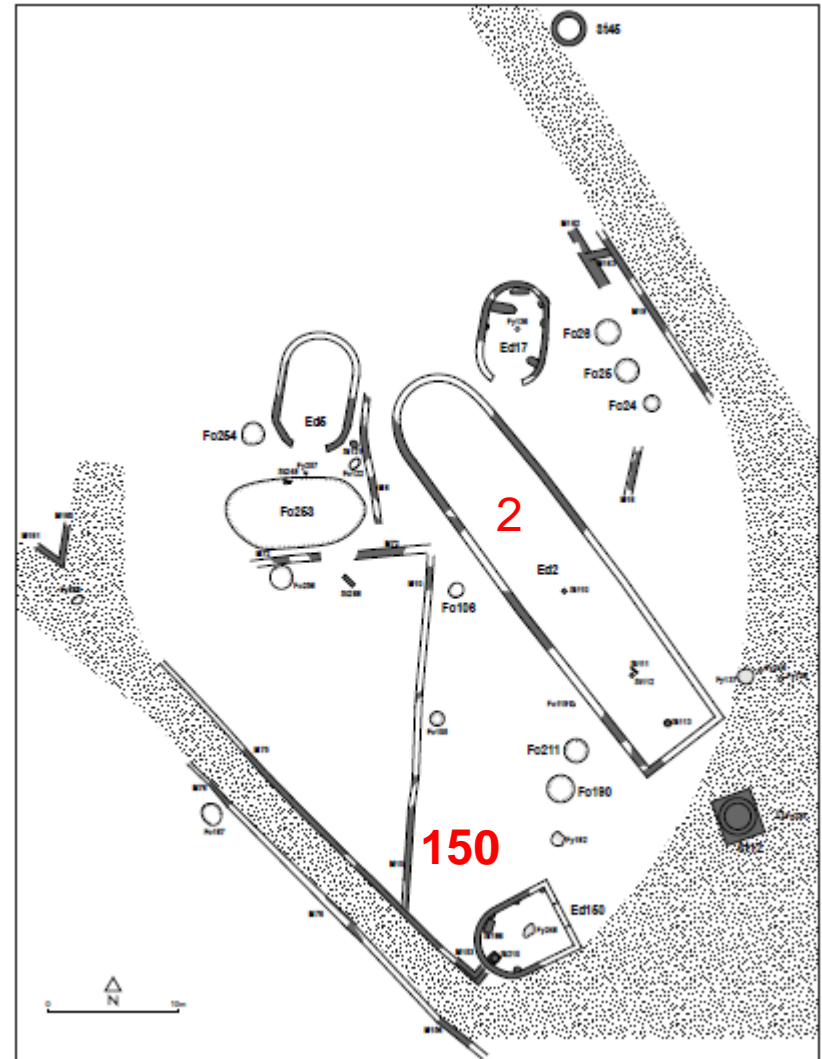


- Τελικά το κτίριο 1 καταστράφηκε πριν την οικοδόμηση του εκατόμπεδου 2;
- Μήπως τελικά παρέμεινε και αυτό σε χρήση μέχρι το τέλος του 8^{ου} αι. π.Χ.; (στην περίπτωση αυτή ίσως εξηγείται καλύτερα ο προσανατολισμός του εκατόμπεδου ναού)

ΕΠΕΤΡΙΑ. ΤΑ ΚΤΙΠΙΑ 1 ΚΑΙ 150



Sanctuaire d'Apollo Daphnéphoros, plan de la phase géométrique I



Sanctuaire d'Apollo Daphnéphoros, plan de la phase géométrique II



ΚΤΙΠΙΟ 1

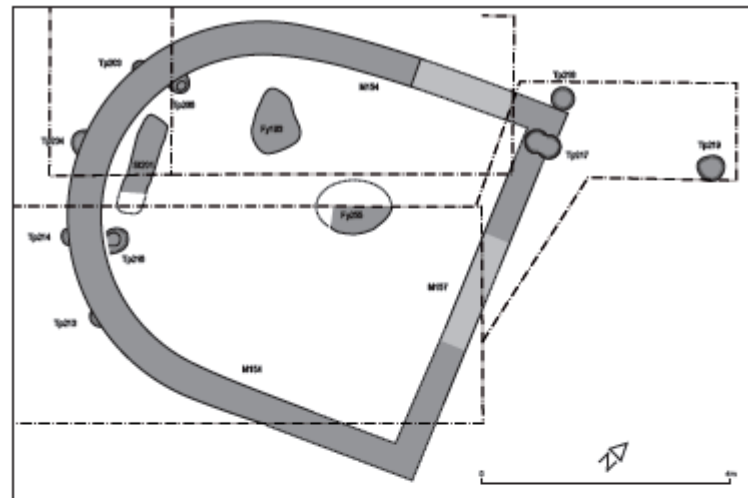
KTIPIO 150



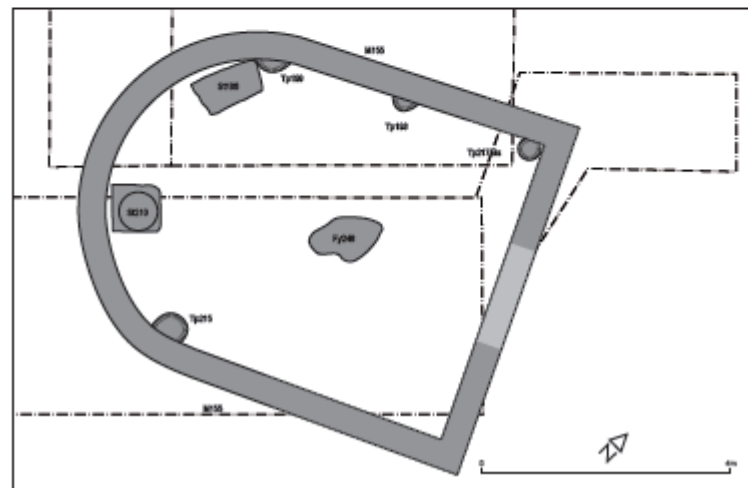
a. Edifice 150, état 1 (M155) et état 2 (M154) ; à l'intérieur, structures S119C et S201 (pond. 99.6)



Edifice 150, partie sud-est, avec base en angle S210 au fond de l'abside (pond. 00.10)

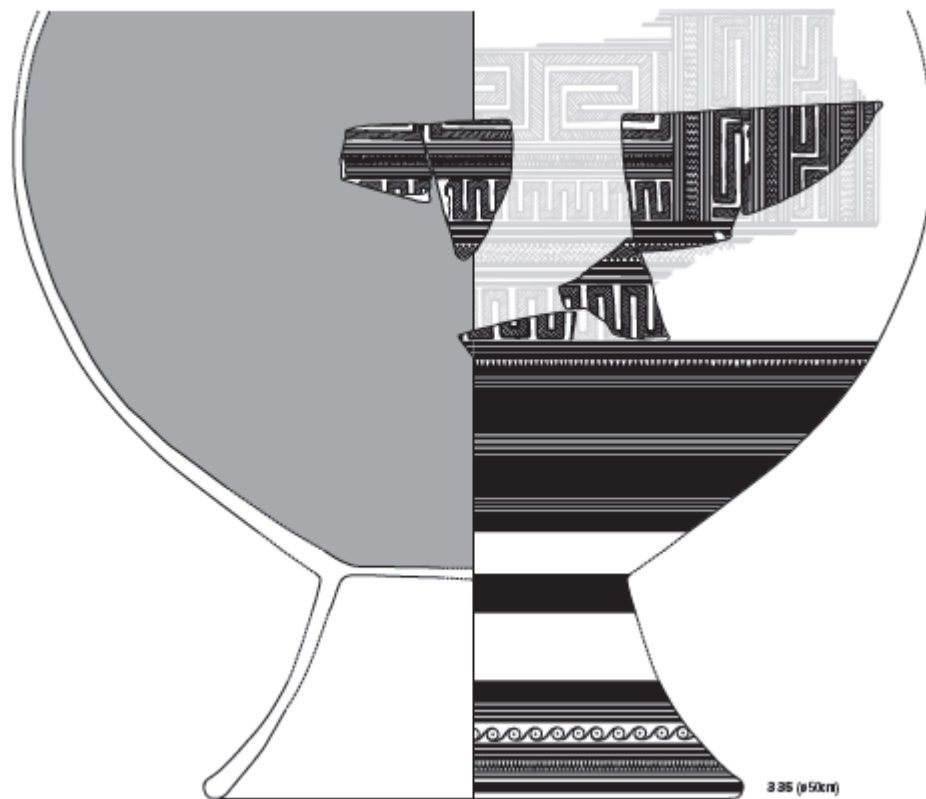
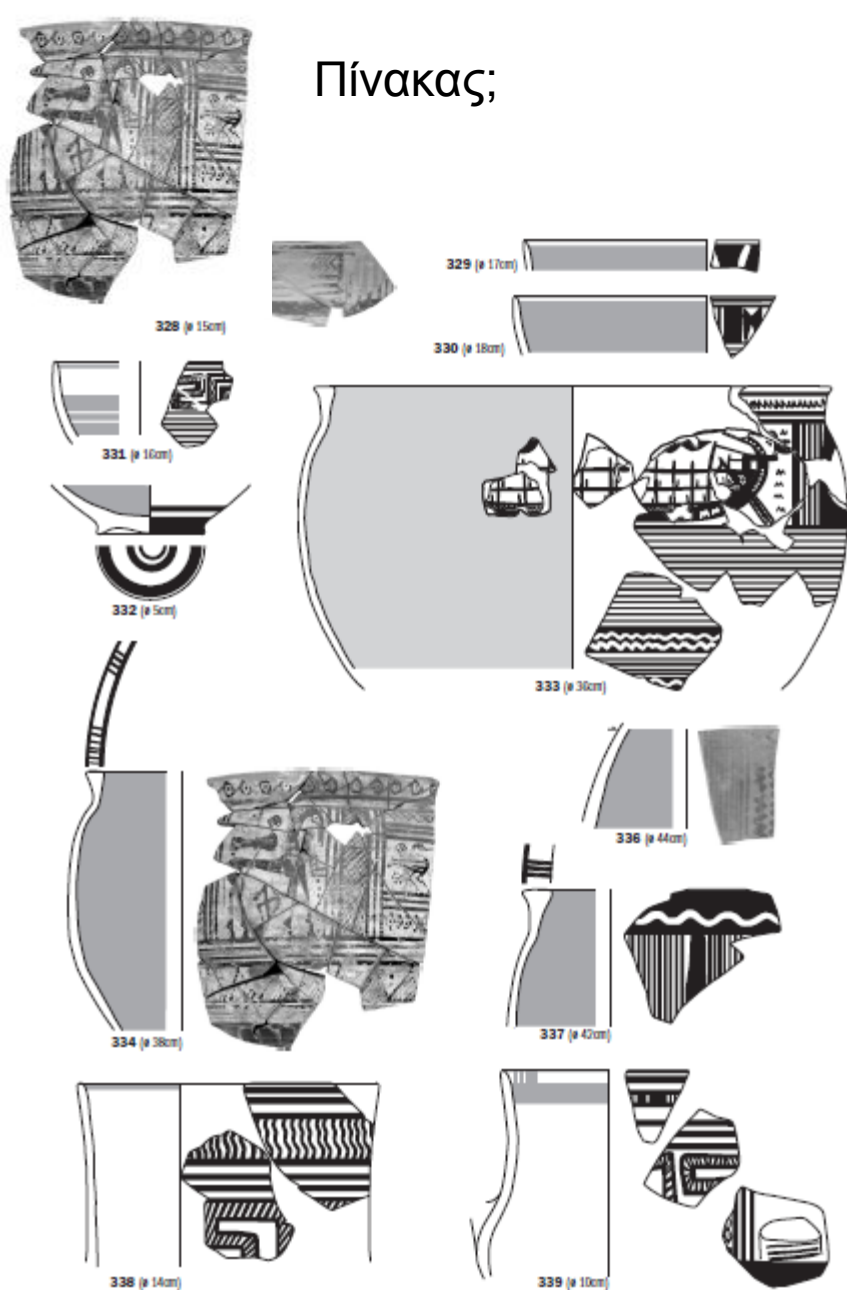


a. Ed150, phase 1



b. Ed150, phase 2

Πίνακας;

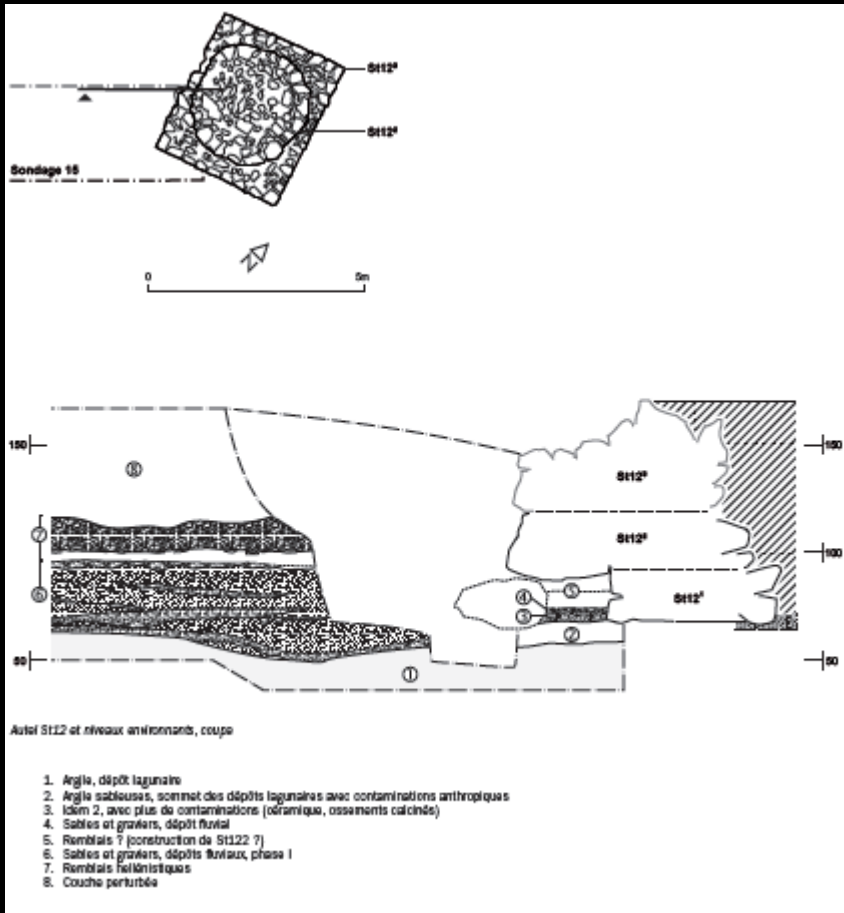


Νο. 335. Κρατήρας (h. 80 cm)
Αττικός ΜΓ ΙΙ (775-760 π.Χ. σύμφωνα
με Β. Bohlen)

Céramique de la phase II: édifice 150 (333-337: échelle 1/3)

S. Verdan :

“En raison de sa dépendance vis-à-vis de l’autel, nous croyons pas que l’édifice 150 soit une demeure, mais bien un lieu de réunion ... communautaire”



Εκατόμπεδον (Ed2).
Ναός ή εστιατόριον;

S. Verdan:
Κτίριο 2: ναός,
Κτίριο 150: κτίριο
συμποσίων

Θυσίες & συμπόσια
πιο σημαντικά από τα
αναθήματα

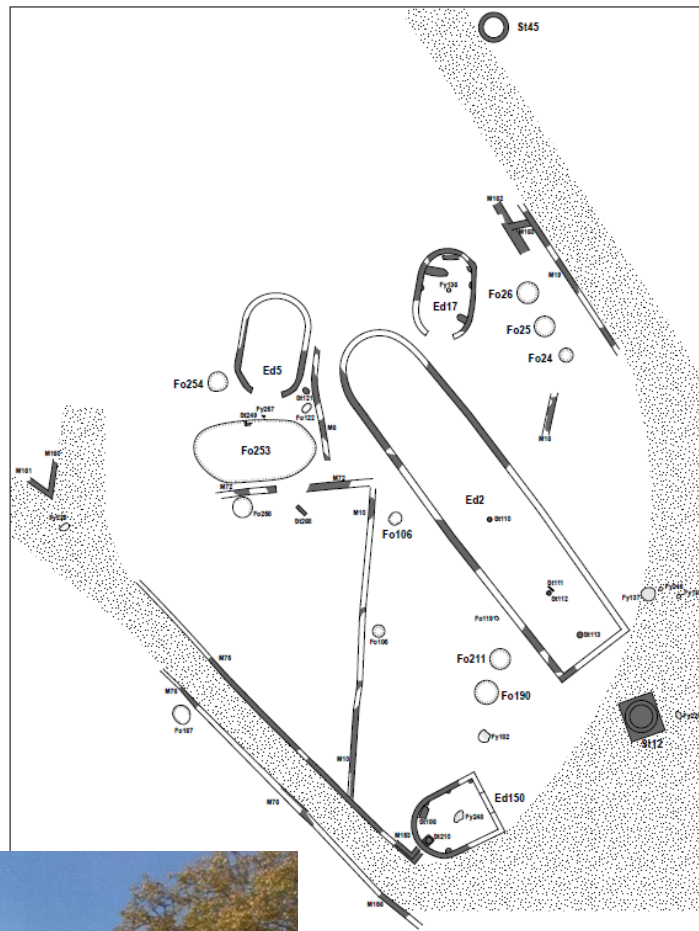
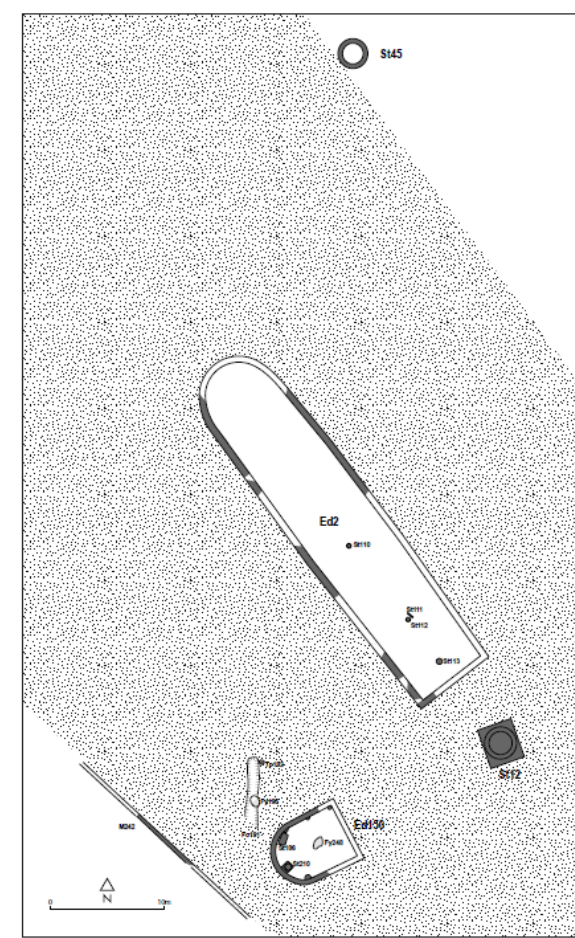


Figure II



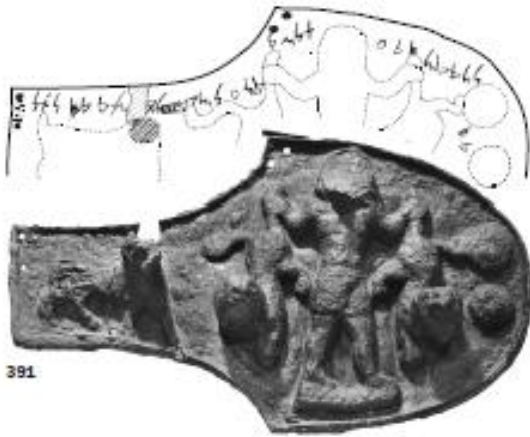
Sanctuaire d'Apollo Daphnéphoros, plan de la phase géométrique III



**ΕΡΕΤΡΙΑ. Ιερό Απολλωνα.
Τελευταίο τέταρτο 8^{ου} αι. π.Χ.**

ΕΡΕΤΡΙΑ. ΙΕΡΟ ΑΠΟΛΛΩΝΑ

Αναθήματα γεωμετρικών χρόνων



391



392

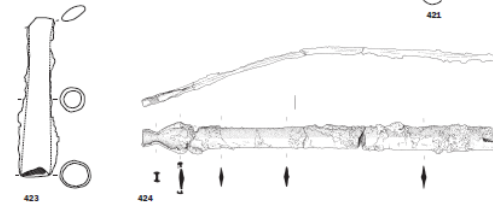
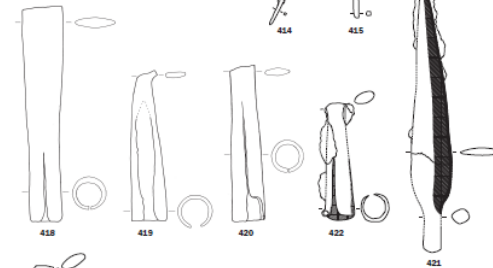
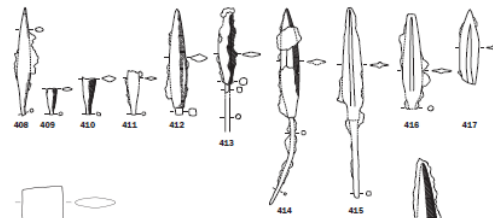


393

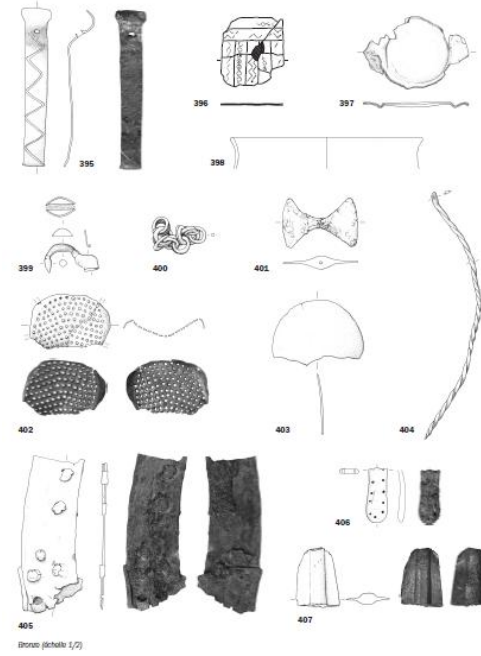
Είσινα (391-392: εικόνη 1/2; 393-394: εικόνη 2/3)



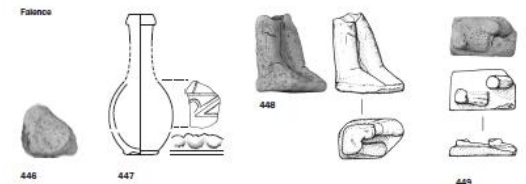
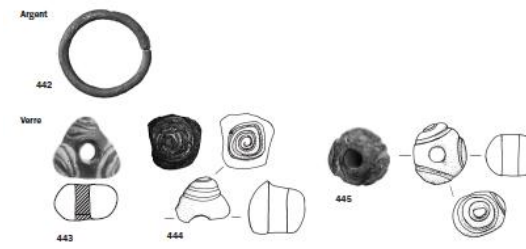
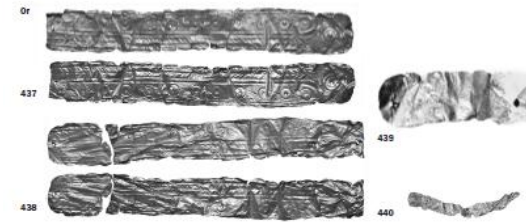
394



For (εικόνη 1/2; 424: εικόνη 1/2)

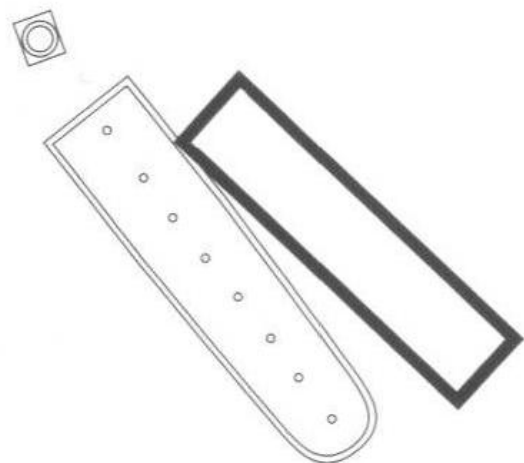


(Είσινα (εικόνη 1/2))



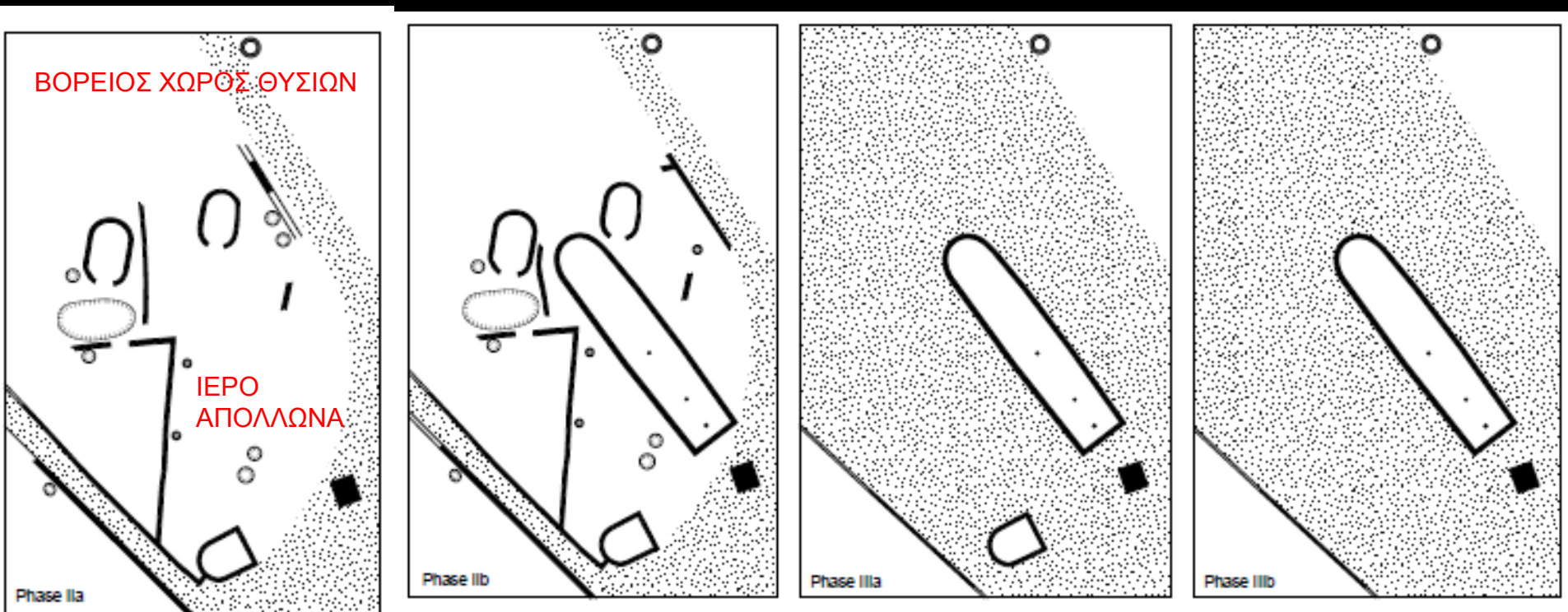
Οξ, αργέντι, φέρρο, φάλερο (εικόνη 1/1)

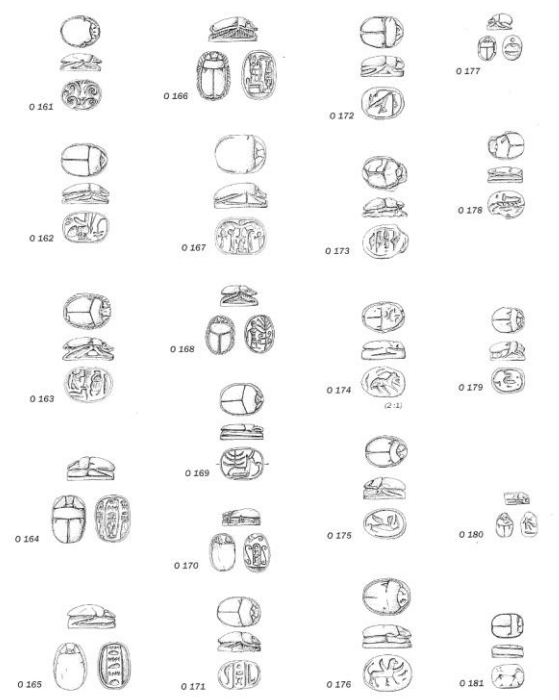
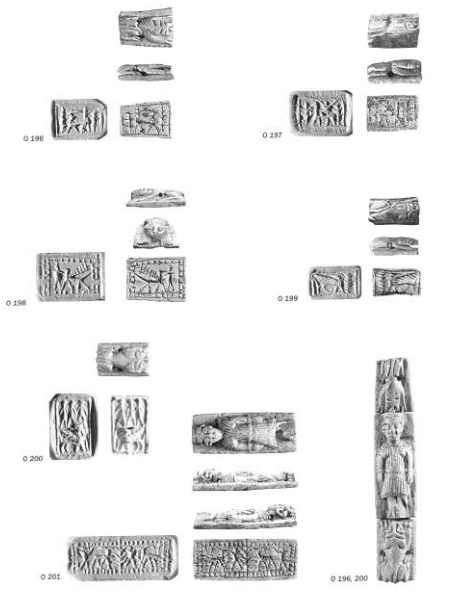
«Κενό» ανάμεσα στην καταστροφή του ΥΓ εκατόμπεδου και την κατασκευή του ναού των πρώιμων αρχαϊκών χρόνων



ΣΧΕΣΗ ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΔΥΟ ΧΩΡΩΝ ΛΑΤΡΕΙΑΣ:

ΙΕΡΟ ΑΠΟΛΛΩΝΑ και «ΒΟΡΕΙΟΣ ΧΩΡΟΣ ΘΥΣΙΩΝ»

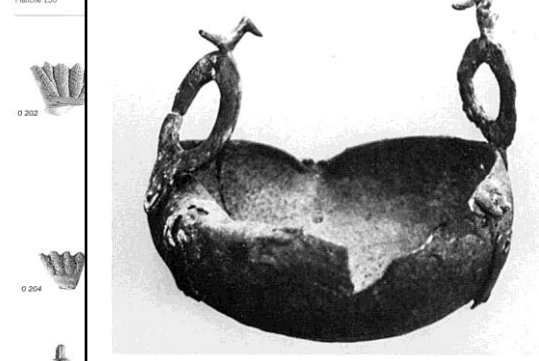




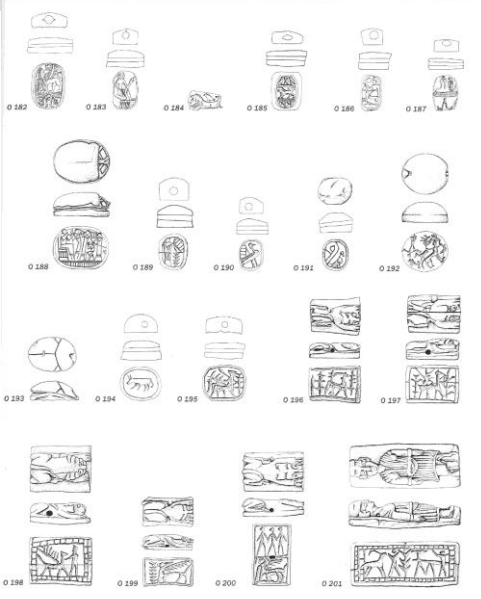
Mobilier non céramique. Sceaux, scarabées et scarabéides (éch. 1/1 sauf mention)



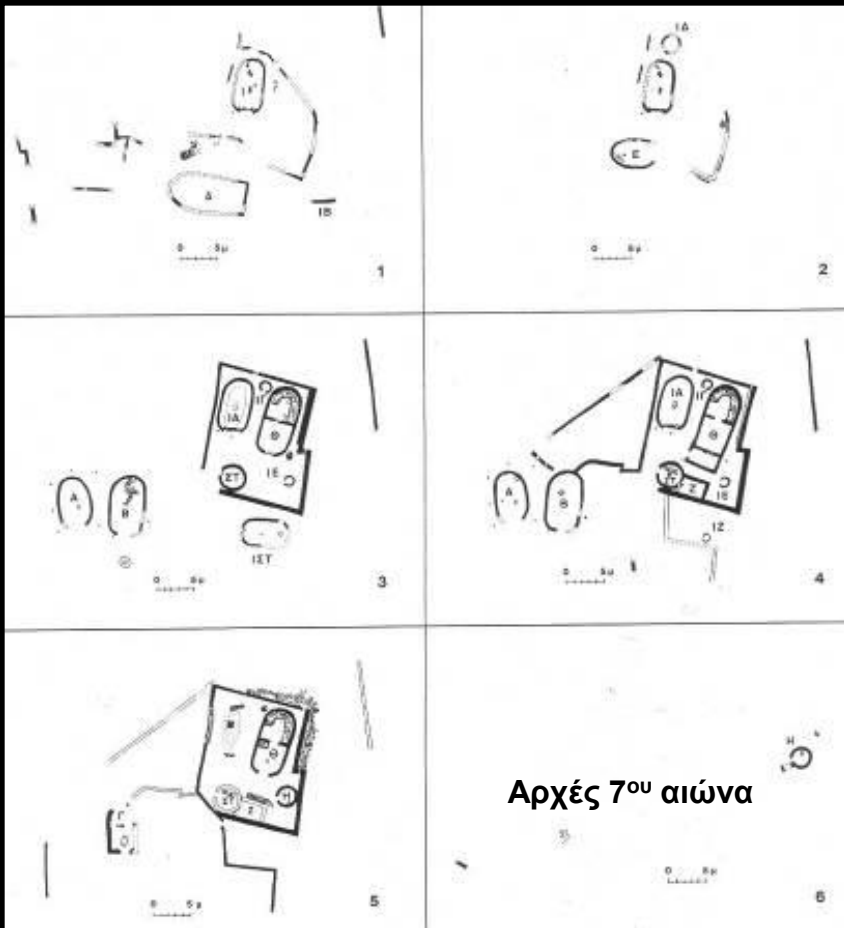
S. Huber, *Eretria* XIV, Lausanne 2003



Mobilier non céramique. Amulettes en silicium (éch. 1/2).

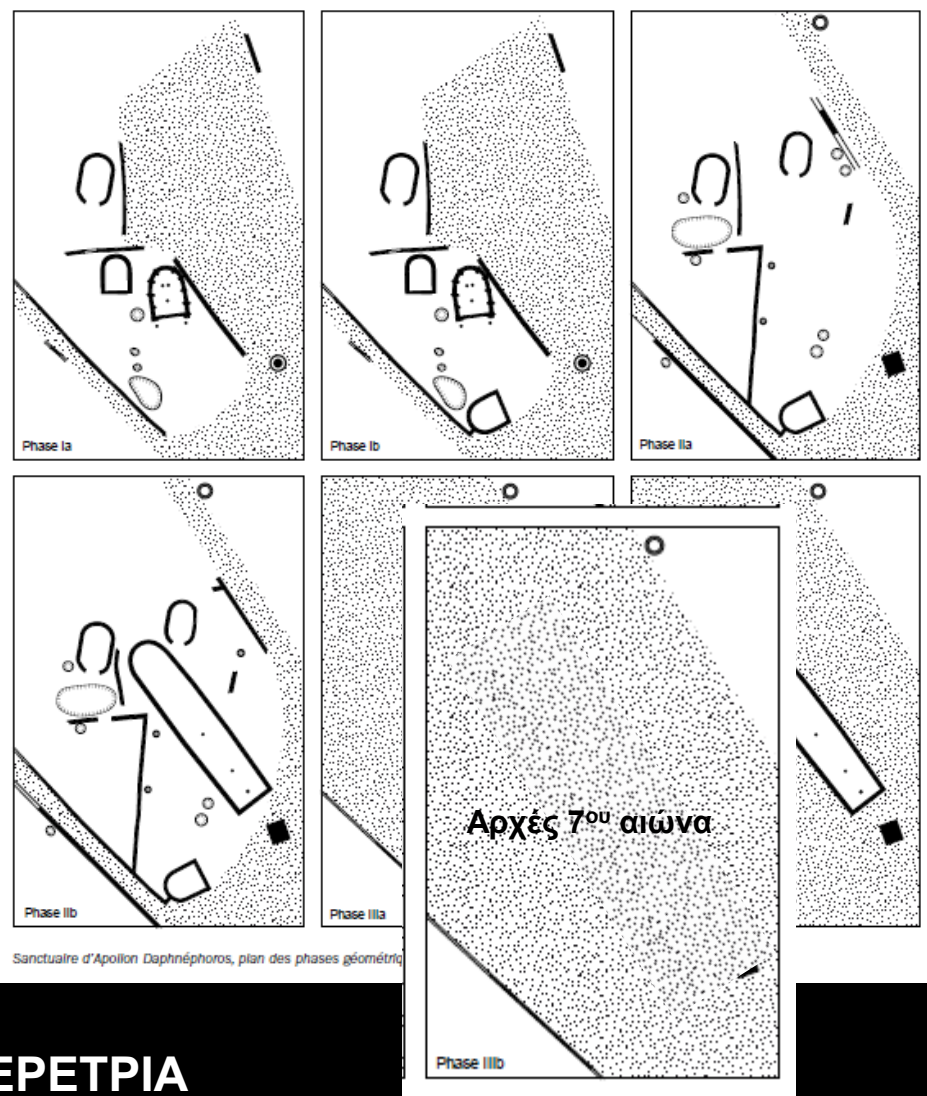


Mobilier non céramique. Sceaux, scarabées et scarabéides (éch. 1/2).



Αρχές 7^{ου} αιώνα

ΩΡΩΠΟΣ



Sanctuaire d'Apollo Daphnéphoros, plan des phases géométriques

Αρχές 7^{ου} αιώνα

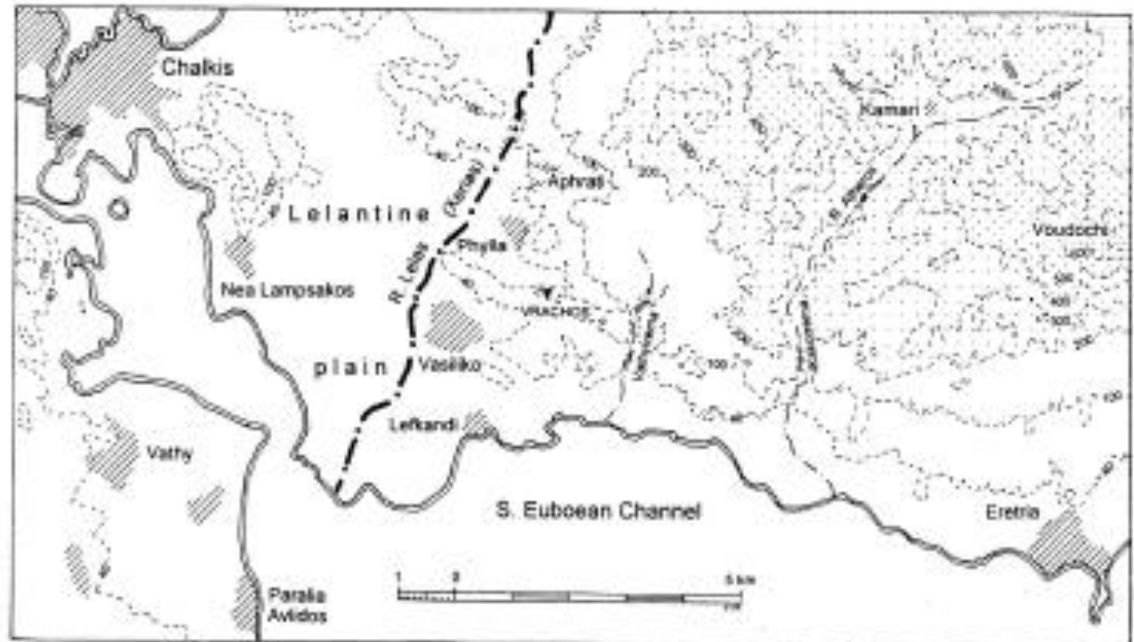
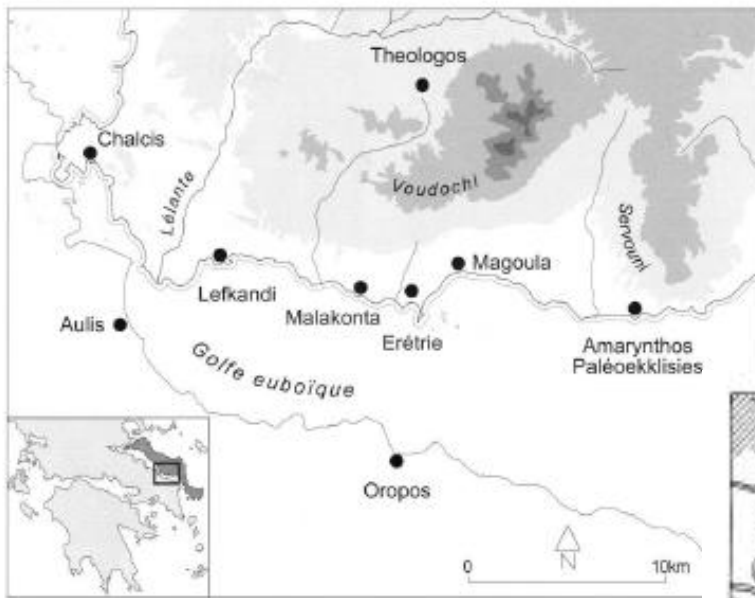
ΕΡΕΤΡΙΑ

Παρακμή στον πρώιμο 7^ο αιώνα π. Χ.;

ΛΗΛΑΝΤΙΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ

Θουκυδίδης 1, 15, 3

Στράβων 10, 1, 12



Εικ. 78. Η περιοχή Χαλκίδας-Ερέτριας
(Sapouna Sakellaraki-Coulton-Metzger 2002, σκ. 1,1).



Fig. 4. The Lelantine Plain

ΛΗΛΑΝΤΙΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ

Θουκυδίδης 1, 15, 3

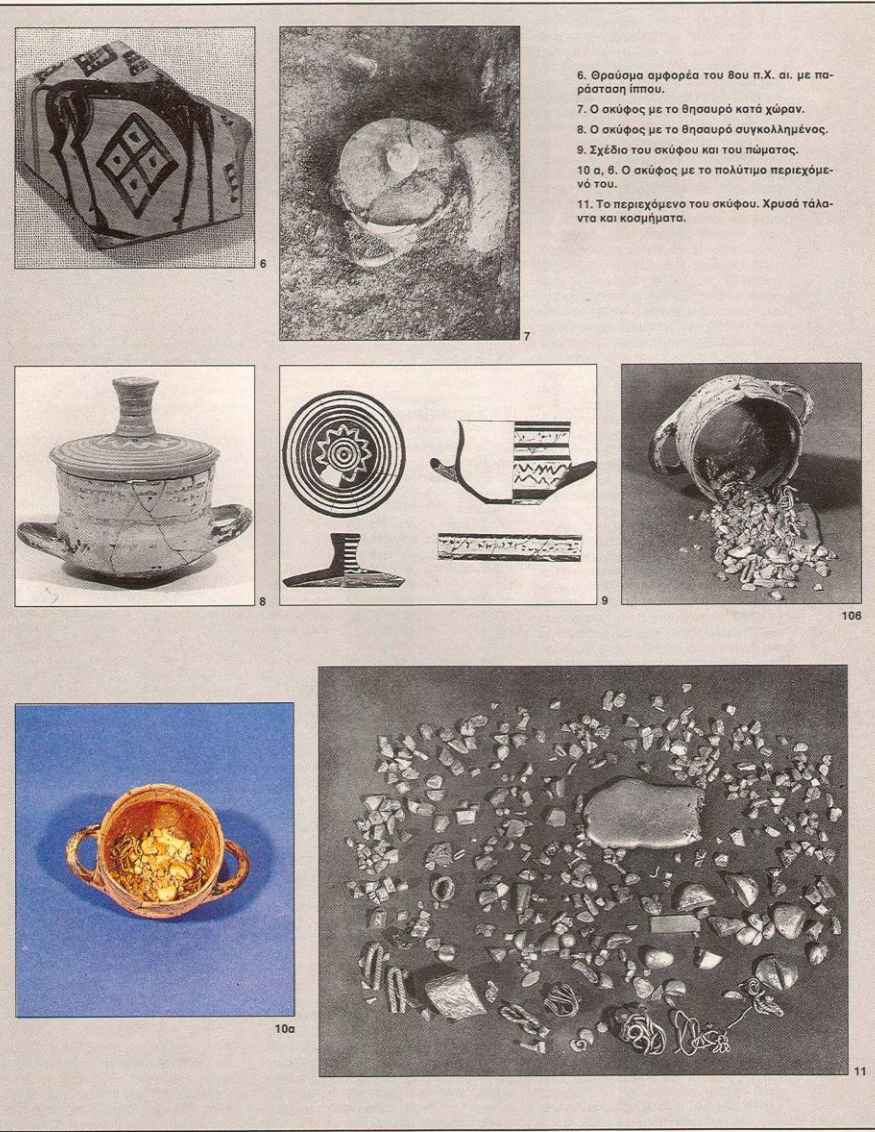
Στράβων 10, 1, 12



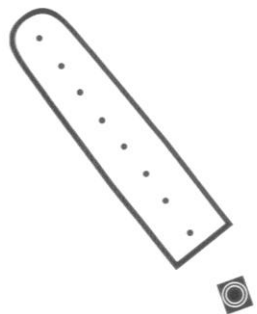
Εγκατάλειψη Ξερόπολης γύρω στο 700 π.Χ.



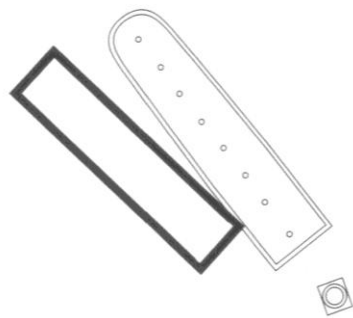
Ταφές πολεμιστών Δυτικής Πύλης Ερέτριας, γύρω στο 720-690 π.Χ.



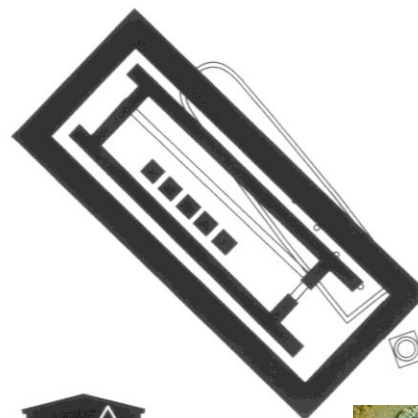
Ερέτρια. Ο.Τ. 740. Απόκρυψη σκύφου με 510 γρ. χρυσού κάτω από το δάπεδο οικίας (700 π.Χ.)



8ος αι.

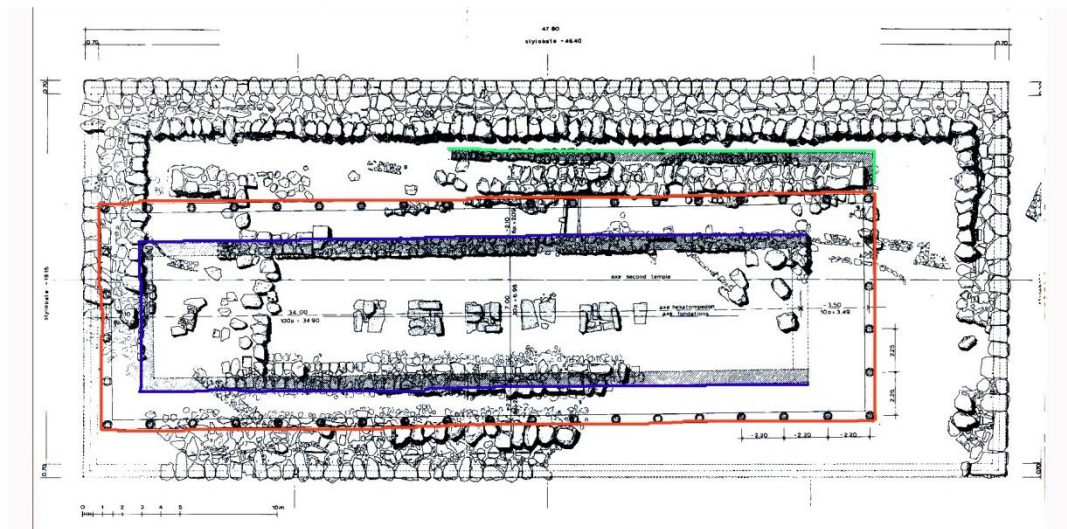
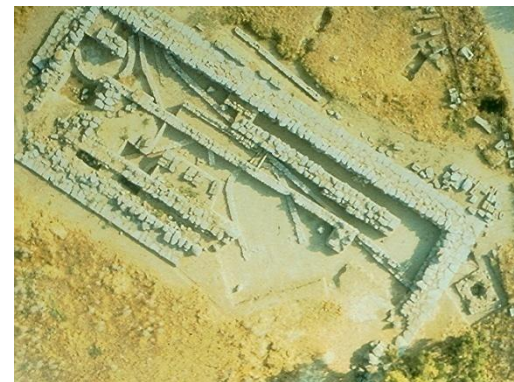


7ος αι.

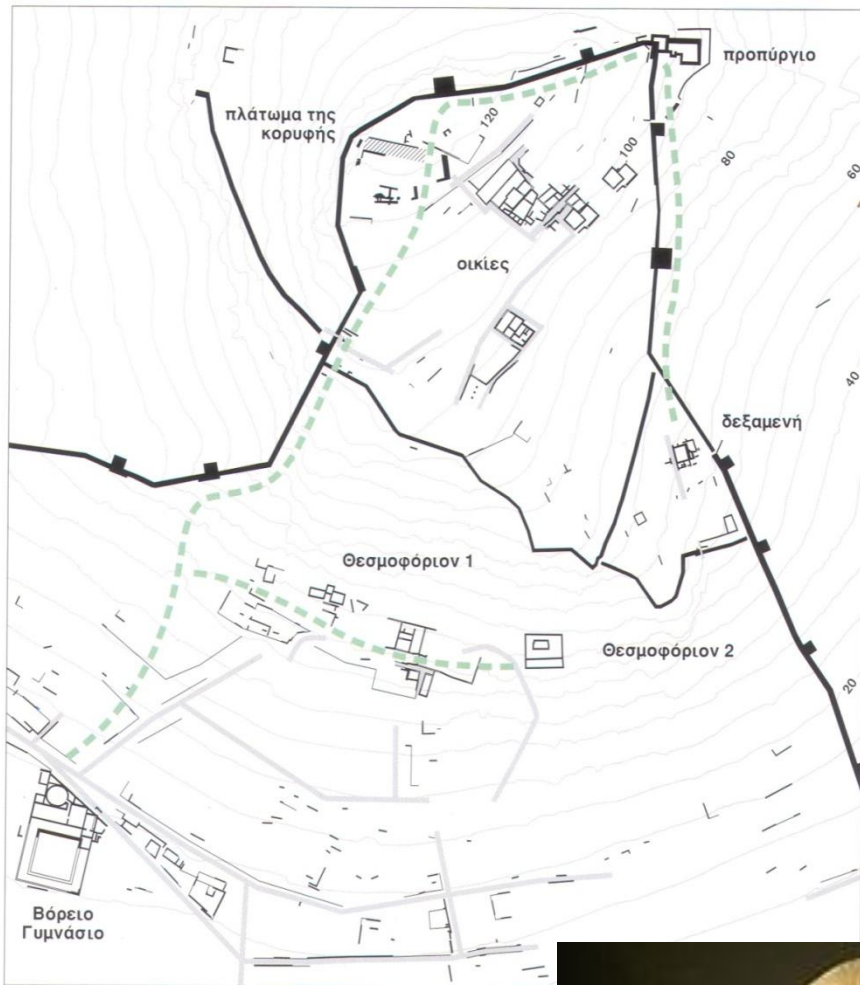


6ος αι.

Η αρχιτεκτονική εξέλιξη του ιερού του Δαφνηφόρου Απόλλωνα



ΕΡΕΤΡΙΑ. ΑΚΡΟΠΟΛΗ ΙΕΡΟ ΑΘΗΝΑΣ



Κάτοψη της ακρόπολης. Με διακεκομμένη πράσινη γραμμή, η προτεινόμενη πορεία για την επίσκεψη

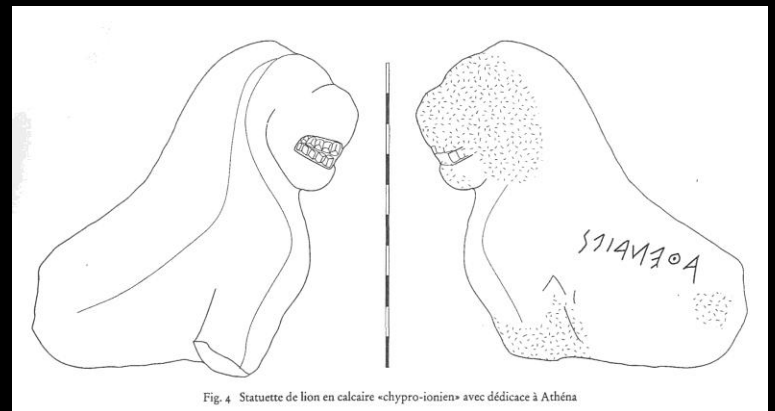
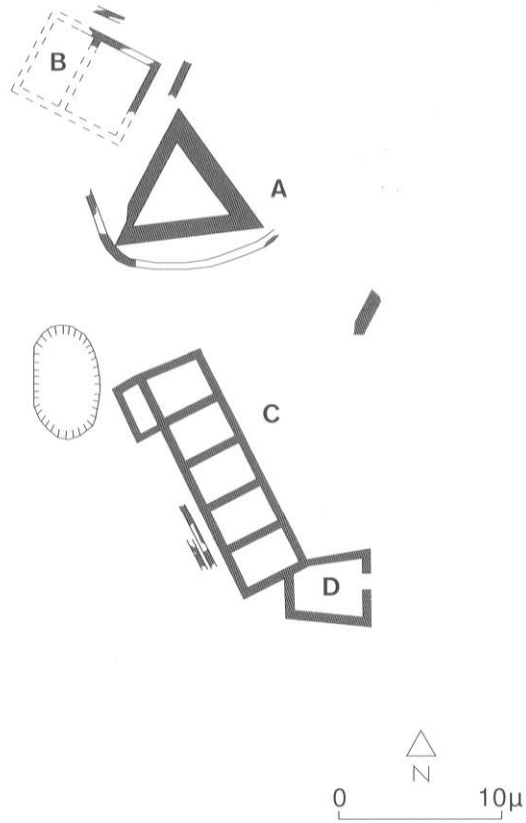
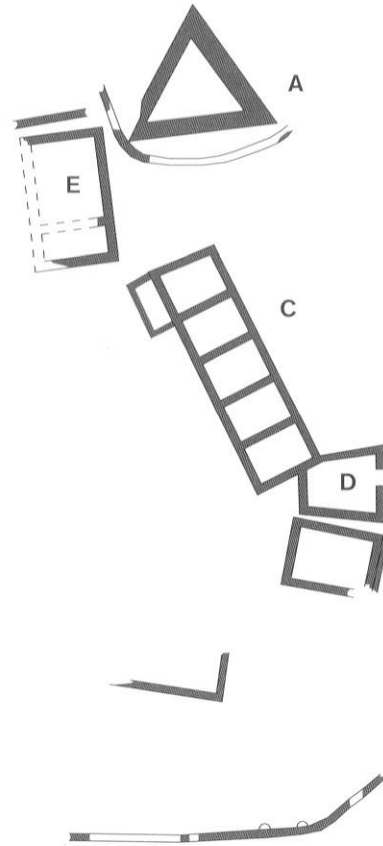


Fig. 4 Statuette de lion en calcaire «chypro-ionien» avec dédicace à Athéna

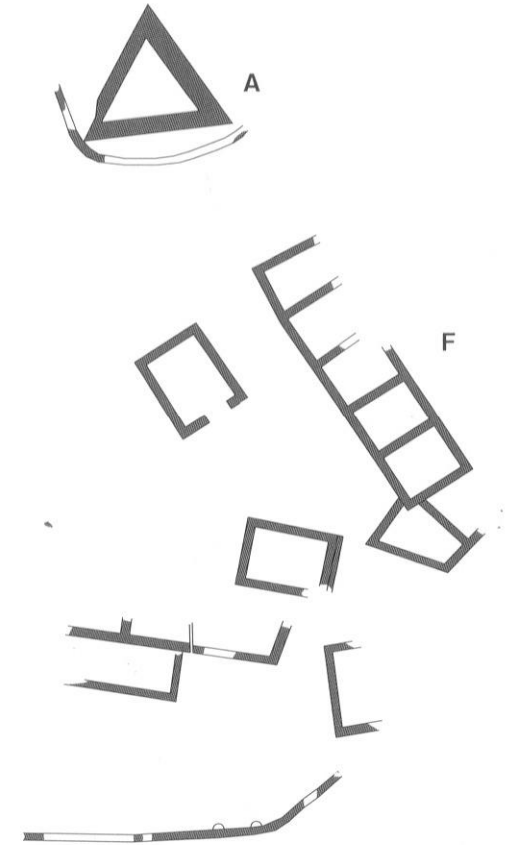
ΕΡΕΤΡΙΑ. « ΗΡΩΝ » ΔΥΤΙΚΗΣ ΠΥΛΗΣ



Το Ηρώον και τα γειτονικά κτίσματα (αρχές 7ου αι.)

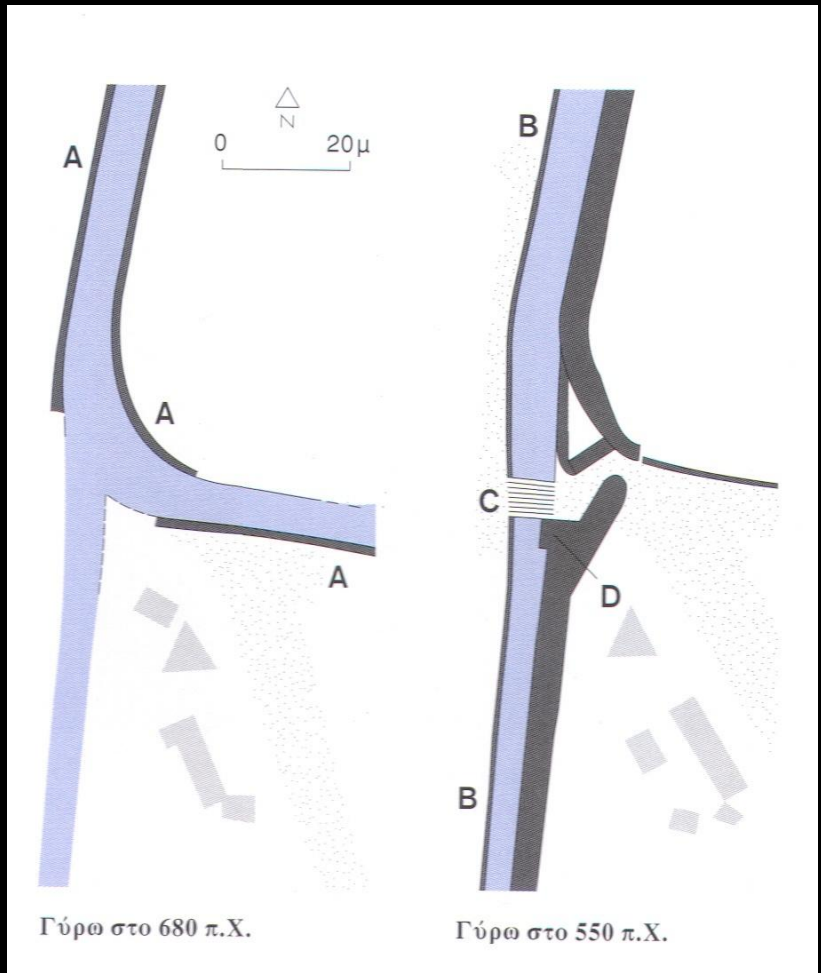


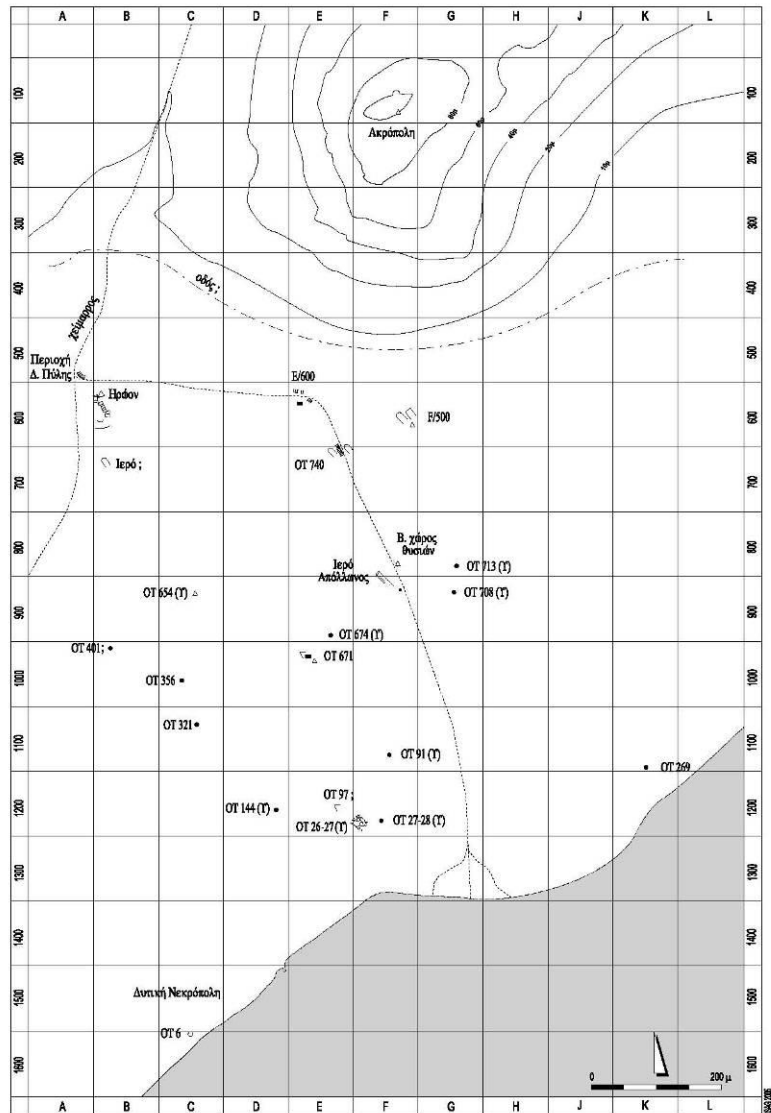
Πρώτες μετατροπές γύρω από το Ηρώον (τέλη 7ου αι.)



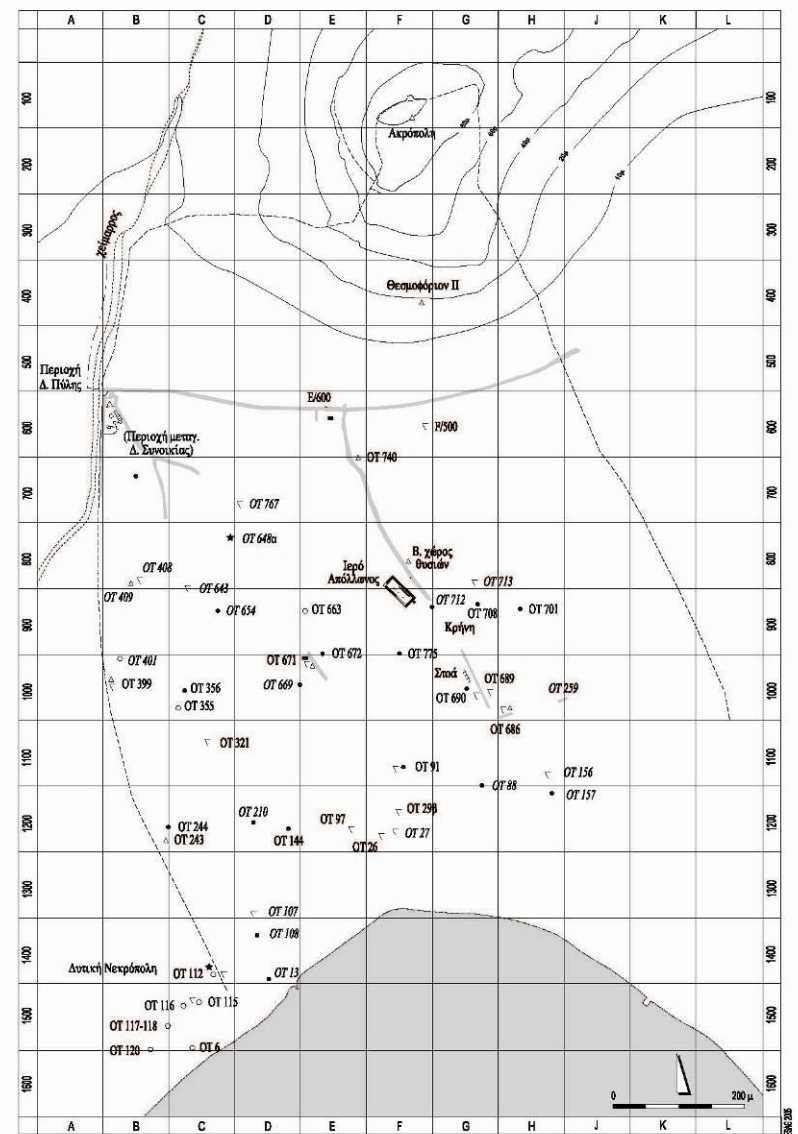
Τελευταίες μετατροπές γύρω από το Ηρώον (μέσα 8ου αι.)

ΔΥΤΙΚΗ ΣΥΝΟΙΚΙΑ





- Υπόμνημα
- ◊ Ορθογώνια κτίσματα
 - ◊ Καμπυλόγραμμα κτίσματα
 - ◊ Αναλημματικοί τοίχοι
 - ▽ Τοίχοι
 - Μόνο κινητά ευρήματα
 - Τάφοι
 - ▬ Κλίβανοι
 - △ Αποθέτες
 - (†) Υπογεωμ.



- Υπόμνημα
- ΣΤ 6ος - πρώιμος 5ος αι. π.Χ.
 - ΣΤ Αρχαίοι χρόνοι
 - Τείχος
 - ▽ Τοίχοι
 - Μόνο κινητά ευρήματα
 - Τάφοι - αφηκείς πυρές
 - ▬ Κλίβανοι
 - △ Αποθέτες
 - * Πηγάδια

Η ΕΡΕΤΡΙΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΑΡΧΑΪΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟ

(Ξ. Χαραλαμπίδου, Συμβολή στην τοπογραφία της Ερέτριας των αρχαϊκών χρόνων, ΑΕΘΣΕ 1, 2003 [2006], 993-1018)

